

ÅRSRAPPORT 2019

SpareBank 1 Gruppen

SpareBank

INNHold

Styrets årsberetning	3	Note 24 Klassifisering av finansielle eiendeler og forpliktelser	62
Resultatregnskap	14	Note 25 Verdsettelseshierarki	64
Utvidet resultat	15	Note 26 Verdipapirer til virkelig verdi	67
Balanse	16	Note 27 Obligasjoner målt til amortisert kost	68
Endring i egenkapital	18	Note 28 Virkelig verdi på finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	68
Kontantstrømoppstilling	20	Note 29 Investeringer i datterselskaper	70
		Note 30 Investeringer i tilknyttede selskap	71
		Note 31 Investeringseiendommer	72
		Note 32 Eiendom, anlegg og utstyr	75
		Note 33 Goodwill	76
		Note 34 Andre immaterielle eiendeler	77
		Note 35 Driftskostnader	78
		Note 36 Skatt	78
		Note 37 Lønn og annen godtgjørelse til administrerende direktør og ledende ansatte	80
		Note 38 Vesentlige transaksjoner med nærstående parter	81
		Note 39 Antall ansatte og årsverk	82
		Note 40 Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	83
		Note 41 Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	83
Noter		Øvrige noter	
Note 1 Generell informasjon	21	Note 42 Eierstruktur	83
Note 2 Regnskapsprinsipper	21	Note 43 Hendelser etter balansedagen	84
Note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende regnskapsprinsipper	32	Revisjonsberetning	85
Note 4 Segmentinformasjon	33	Styrets redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse	88
Note 5 Solvens II	34	Revisjonsutvalget	89
		Risikoutvalget	91
Risikonoter			
Note 6 Finansiell risikostyring	36		
Markedsrisiko			
Note 7 Markedsrisiko knyttet til renterisiko	44		
Note 8 Markedsrisiko knyttet til valutarisiko	45		
Note 9 Finansielle derivater	45		
Forsikringsrisiko			
Note 10 Forsikringsrisiko i livsforsikring	46		
Note 11 Forsikringsrisiko i skadeforsikring	49		
Kredittrisiko			
Note 12 Kreditteksponering for hver interne risikorating	51		
Note 13 Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantestillelser	52		
Note 14 Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån og premieinntekter	52		
Likviditetsrisiko			
Note 15 Gjenværende kontraktmessig løpetid på finansielle forpliktelser	53		
Resultat og balansenoter			
Note 16 Netto premieinntekter forsikring	54		
Note 17 Netto forsikringsytelser og erstatninger for egen regning	55		
Note 18 Forsikringsforpliktelser i livsforsikring	56		
Note 19 Forsikringsteknisk avsetning i skadeforsikring	58		
Note 20 Fordring på reassurandør	60		
Note 21 Fordring på forsikringstaker	60		
Note 22 Inntekter og kostnader fra finansielle eiendeler og gjeld	60		
Note 23 Leieavtaler	61		

STYRETS ÅRSBERETNING FOR 2019

SpareBank 1 Gruppen

VIRKSOMHETEN I 2019

- Konsernresultat før skatt i 2019 ble 1.581 (1.384) mill. kroner¹. Annualisert egenkapitalavkastning ble 15,8 (18,6) %.
- SpareBank 1 Forsikring AS (livsforsikring) hadde et resultat før skatt på 1.041 (645) mill. kroner. Resultatfremgangen skyldes i hovedsak verdiregulering av eiendommer og gode finansinntekter.
- Fremtind Forsikring konsern oppnådde et resultat før skatt på 584 (716)² mill. kroner, som var 117 mill. kroner svakere enn i 2018. Resultatnedgangen skyldes svakere forsikringsresultat, som følge av lavere avviklingsgevinster og høye omstillingskostnader som følge av fusjonen.
- ODIN Forvaltning AS oppnådde et resultat før skatt på 95 (109) mill. kroner. Forvaltningskapitalen økte betydelig i 2019
- SpareBank 1 Factoring AS fikk et resultat før skatt på 78 mill. kroner, som var 14 mill. kroner bedre enn i 2018.
- Modhi Finance konsern oppnådde et resultat på 62 mill. kroner før skatt, som var 21 mill. kroner svakere enn i 2018. Bakgrunnen er etableringskostnader i forbindelse med oppstart i Sverige og lavere innfordring.
- Conecto AS fikk et resultat på 2 (19) mill. kroner. Resultatnedgangen skyldes i hovedsak lavere inntekter.

SpareBank 1 Gruppen AS er et holdingselskap som gjennom sine datterselskaper produserer, leverer og distribuerer produkter innenfor skadeforsikring, livsforsikring, fondsforvaltning, factoring, porteføljekjøp, innfordringstjenester og folkefinansiering.

Fusjonen mellom SpareBank 1 Skadeforsikring AS og DNB Forsikring AS ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2019 med SpareBank 1 Skadeforsikring AS som det overtagende selskap. SpareBank 1 Gruppen AS har en eierandel på 65 % og DNB ASA 35 % i det nye selskapet; Fremtind Forsikring AS.

Finanstilsynet gav 2. september 2019 tillatelse til å etablere Fremtind Livsforsikring AS som helheid datterselskap av Fremtind Forsikring AS. Fisjonen av SpareBank 1 Forsikring AS og DNB Livsforsikring AS med overføring til Fremtind Livsforsikring AS der vederlaget er utstedt av Fremtind Forsikring AS ble gjennomført med regnskapsmessige virkning per 1. januar 2020. Dette innebar at personforsikringsproduktene til SpareBank 1

¹ Tall i parentes angir beløpet eller prosenten for 2018. Gjelder tall for SpareBank 1 Skadeforsikring AS

Forsikring AS og DNB Livsforsikring, samt de bedriftsbetalte personforsikringer fra SpareBank 1 Forsikring ble overført Fremtind Livsforsikring AS.

Det vises for øvrig til note 42 «Hendelser etter balansedagen» for mer utfyllende informasjon om fisjonen.

SpareBank 1 Gruppen AS har kontoradresse i Tromsø, og konsernets primærmarked er Norge. I årsberetningen benyttes SpareBank 1 Gruppen AS om holdingselskapet, og SpareBank 1 Gruppen om konsernet.

SpareBank 1 Gruppen AS og konsernet avlegger regnskap i tråd med EU-godkjent IFRS (International Financial Reporting Standards).

SpareBank 1 Gruppen oppnådde et resultat før skatt på 1.581 (1.384) mill. kroner. Resultat etter skatt ble 1.510 (1.480) mill. kroner. Resultatet ga en annualisert egenkapitalavkastning på 15,8 % (18,6 %). Samlet forvaltningskapital for SpareBank 1 Gruppen var 94 mrd. kroner per 31. desember 2019. Dette representerer en vekst på 24 % fra 2018.

SpareBank 1 Gruppen – resultater og nøkkeltall:

Mill. kroner	2019	2018
Andel resultat fra datterselskapene før skatt:		
- SpareBank 1 Forsikring AS	1 040,5	644,6
- Fremtind Forsikring AS *	584,5	715,6
- ODIN Forvaltning konsern	95,2	108,7
- LOfavør	-2,2	1,4
- SpareBank 1 Factoring AS	77,8	63,8
- Modhi Finance konsern**	61,8	82,5
- Conecto AS	1,8	18,9
- SpareBank 1 Spleis AS	-30,5	-14,5
- Konsernjusteringer	-121,2	-28,0
Sum resultat datterselskaper før skatt	1 707,8	1 593,1
Driftskostnader morselskapet	-83,7	-87,8
Nettofinans morselskap***	1 653,0	-47,9
Tilknyttet selskap og fellekontrollert virksomhet	16,9	-1,4
Resultat før avskrivninger merverdier og nedskrivninger	3 294,1	1 456,0
Reklassifisering av gevinst DNB***/Goodwill nedskrivning	-1 712,9	-71,6
RESULTAT FØR SKATT	1 581,2	1 384,3
Skattekostnad	-71,0	95,1
RESULTAT ETTER SKATT	1 510,2	1 479,5
Kontrollerende interessers andel	1 302,4	1 479,0
Ikke-kontrollerende interessers andel	207,8	0,5

* Tall for 2018 er tidligere SpareBank 1 Skadeforsikring AS

** Tall for 2018 er uten Modhi Collect AS

*** I konsernregnskapet er morselskapets gevinst i 2019 i forbindelse med salg av aksjer i Fremtind Forsikring AS til DNB, eliminert som følge av enhetssynet

SpareBank 1 Gruppen er, som et forsikringsdominert finanskonsern, underlagt Solvens II-regelverket. Solvensmarginen per 31. desember 2019 på konsolidert nivå var 168 (164) % uten bruk av overgangsregler. Det er fastsatt et mål om en solvensmargin på 150 % på konsolidert nivå.

EIERSTYRING OG SELSKAPSELEDELSE

Aksjene i SpareBank 1 Gruppen AS er ikke børsnotert, og selskapet hadde per 31. desember 2019 heller ikke børsnoterte obligasjonslån. Selskapet har en konsentrert eierstruktur, og aksjene er ikke gjenstand for regelmessig omsetning. SpareBank 1 Gruppen AS var per 31. desember 2019 eid av SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 %), SpareBank 1 SMN (19,5 %), SpareBank 1 SR-Bank ASA (19,5 %), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 %), SpareBank 1 Østlandet (12,4 %) og Landsorganisasjonen i Norge (LO) og forbund tilknyttet LO (9,6 %). Alle aksjeeiere og aksjeeiergrupperinger er representert i selskapets styre enten direkte eller indirekte. Det er løpende og god kontakt med alle aksjeeiere og aksjeeiergrupperinger i selskapet. Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har drøftet «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse», og sluttet seg til denne der den gir føringer som er aktuelle og relevante for et selskap som ikke har aksjer notert på børs, og hvor aksjene heller ikke er gjenstand for regelmessig omsetning.

Styrets samlede redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse er inntatt i årsrapporten for 2019.

LEDELSEN

Rollen til SpareBank 1 Gruppen AS er å se til at den samlede virksomheten i konsernet er organisert og drives på en forsvarlig måte. Med virkning fra 1. januar 2019 ble en rekke støttefunksjoner overført fra SpareBank 1 Forsikring AS til SpareBank 1 Gruppen AS. Dette innebærer at morselskapet fra samme tidspunkt leverer støttetjenester til datterselskapene. Sigurd Aune ble konstituert som administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS fra 1. januar 2019, og fast ansatt fra 1. juni 2019.

OPPLYSNING OM GODTGJØRELSE

Opplysninger om godtgjørelse til administrerende direktør, og styret fremgår av regnskapets note 37, og opplysninger om godtgjørelse til revisor fremgår av note 35.

UTBYTTEPOLITIKK

SpareBank 1 Gruppen AS har som mål å utbetale 60-70 % av overskuddet på konsolidert nivå som netto utbytte. Ved fastleggelse av utbytte for SpareBank 1 Gruppen AS skal det legges vesentlig vekt på at man har en tilfredsstillende solvensmargin, basert både på gjeldende regelverk og de interne mål som er fastsatt av styret. I vurderingen av

solvenssituasjonen skal det hensyntas kapitalbehov for fremtidig vekst samt selskapets ORSA-beregninger og likviditetssituasjon.

Det er resultat etter skatt i morselskapet, SpareBank 1 Gruppen AS, som danner grunnlag for fastsettelse av størrelsen på utbyttet.

Styrets forslag til utbytte for 2019 vektlegger at konsernet vurderes å være tilstrekkelig kapitalisert, også hensyntatt den betydelige usikkerheten som har oppstått om konsernets resultatutvikling som følge av markedsuro og børsfall etter årsskiftet.

FORRETNINGSOMRÅDER – RESULTATER OG NØKKELTALL

SPAREBANK 1 FORSIKRING AS

Selskapets produkter distribueres hovedsakelig gjennom bankene i SpareBank 1-alliansen, til LO og LO-forbund, samt via meglerkanalen til bedriftsmarkedskunder. SpareBank 1 Forsikring AS er etablert med ny organisasjon og strategi etter at selskapets personrisikoprodukter ble utfisjonert til Fremtind Livsforsikring AS med virkning fra 1. januar 2020. Strategien har derfor fått et tyngdepunkt mot virksomhetsområdet pensjon. Hovedproduktene til selskapet er innskuddsbasert tjenestepensjon, hybridpensjon, kollektive uføredekninger samt private pensjonsspareprodukter.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2019	2018
Risikoresultat netto	506,8	223,7
Administrasjonsresultat netto	-367,3	-75,2
Renteresultat	1 254,6	750,7
Vederlag for rentegarantien	22,3	21,2
RESULTAT FØR TILLEGGSAVSETNINGER	1 416,3	920,4
Avsetning tilleggsavsetninger	-394,5	-178,8
Resultat til kunder	-640,8	-195,7
Ufordelt resultat til kunder	-1 035,3	-374,6
Avkastning på finansielle eiendeler i selskapsporteføljen	706,9	168,5
Andre inntekter og kostnader	-47,4	-69,7
RESULTAT TIL EIER FØR SKATT	1 040,5	644,6
Skattekostnad	-96,8	42,7
Resultat etter skatt	943,7	687,4

SpareBank 1 Forsikring AS oppnådde et resultat før skatt på 1.041 (645) mill. kroner. Forvaltningskapitalen økte gjennom året med 20 % til 70,3 mrd. kroner. Økning i forsikringsbestanden medførte at brutto premieinntekter økte med 11,3% i forhold til forrige år.

Både risiko- og renteresultat var betydelig bedre enn i 2018. Det gode renteresultatet skyldes en verdiregulering av eiendommer både i kollektivporteføljen og i selskapsporteføljen i 2. kvartal.

Gjennom 2019 økte kursreguleringsfondet med 781 mill. kroner slik at dette utgjorde 2.326 mill. kroner ved utgangen av året.

Netto risikoresultat før oppreservering utgjorde 507 (224) mill. kroner. Som følge av endringer i modeller og parametere ble selskapets erstatningsavsetninger knyttet til uførhet styrket i 2019. Samtidig ble risikojusteringene (avsetninger utover beste estimat) vesentlig redusert.

Netto administrasjonsresultat ble -367 (-75) mill. kroner. Svekkelsen av administrasjonsresultatet skyldes hovedsakelig at administrasjonsreserven ble styrket med 482 mill. kroner. Tilsvarende beløp var 90. mill. kroner året før.

Selskapet fikk et renteresultat på 1.254 (751) mill. kroner. En vesentlig årsak til forbedringen var verdiregulering av eiendomsinvesteringene. Av avkastningsresultatet ble 395 mill. kroner avsatt til tilleggsavsetninger.

Det ble i 2019 gjennomført en omstrukturering av selskapets eiendommer med overføring av andeler i eiendomsselskapene mellom selskapsporteføljen og kollektivporteføljene. Hammersborggata 2 AS ble solgt til Fremtind Forsikring AS. To av eiendommene, Hammersborggata 9 AS og Storgaten 33 Oslo AS, er eiendommer som vurderes som strategiske og hvor SpareBank 1 selskaper utgjør en stor andel av leietakerne. Etter omstruktureringen forvaltes disse to eiendommene i sin helhet i selskapsporteføljen. Alle øvrige eiendommer forvaltes i sin helhet i kollektivporteføljene.

Porteføljen består i hovedsak av kontoreiendommer i sentrale deler av Oslo. Verdien av eiendomsinvesteringene ble i 2019 verdiregulert med 1.545 mill. kroner, tilsvarende 27,4 % av bokført verdi.

Brutto premieinntekter, eksklusive tilflyttet kapital, var 7.808 (7.016) mill. kroner. Dette tilsvarer en økning på 11,3 %.

Selskapet oppnådde en verdijustert kapitalavkastning i kollektivporteføljen på 11,5 (2,3) %, mens den bokførte kapitalavkastningen ble 5,8 (6,1) %. I selskapsporteføljen ble kapitalavkastningen 8 % i 2019, mot 2,8 % i 2018. Selskapets gjennomsnittlige årlig garanterte rente er 2,6 %.

Selskapets samlede forsikringsforpliktelser økte med 3 097 mill. kroner i 2019 til 26.302 mill. kroner, en økning på 13,3%.

Selskapet fikk en skattekostnad på 97 mill. kroner i 2019. Hovedårsaken til avvik i skattekostnad sammenlignet med en normalskattesats for finansforetak på 25 % var beregnet effekt av fritaksmetoden for aksjerelaterte investeringer i selskapsporteføljen og for den delen av slike investeringer i kollektivporteføljene hvor inntekten tilfaller selskapet.

Selskapets solvensmargin per 31. desember 2019 var 193 % uten bruk av overgangsregler, sammenlignet med 188 % ved

utgangen av 2018. Selskapets mål for solvensmarginen er 140-160 %.

FREMTIND FORSIKRING KONSERN

Fremtind Forsikring konsern er det ledende norske selskapet på salg av forsikring gjennom bank, til bankkunder og medlemmer av LO-forbund. Fusjonen mellom SpareBank 1 Skadeforsikring AS og DNB Forsikring AS ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2019 med SpareBank 1 Skadeforsikring AS som det overtagende selskap. Det nye selskapet fikk navnet Fremtind Forsikring AS. Sammenligningstall for 2018 er ikke omarbeidet.

SpareBank 1 Gruppen AS hadde ved fusjonstidspunktet en eierandel på 65 % og DNB ASA 35 % i det nye selskapet, Fremtind Forsikring AS. DNB har en opsjon på å kjøpe seg opp til 40 % eierandel innen 31. mars 2020.

Personforsikringsproduktene til SpareBank 1 Forsikring AS og DNB Livsforsikring AS samt de bedriftsbetalte personforsikringer fra SpareBank 1 Forsikring ble overført til Fremtind Livsforsikring per 1. januar 2020. Fisjonen ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra samme tidspunkt.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2019	2018
Opptjente premier for egen regning	8 602,2	5 803,2
Påløpte erstatninger for egen regning	-6 186,5	-3 774,7
Forsikringsrelaterte driftskostnader for egen regning	-2 616,0	-1 407,8
Andre forsikringsrelaterte inntekter/kostnader	122,2	2,8
Andre tekniske avsetninger	47,7	-30,8
Forsikringsresultat	-30,4	592,7
Netto finansinntekter	625,0	126,6
Andre kostnader	-10,1	-3,7
Resultat før skatt	584,5	715,6
Skattekostnad	11,9	-221,5
Resultat etter skatt	596,4	494,1

*) Tall for 2018 er SpareBank 1 Skadeforsikring AS.

Fremtind konsern oppnådde et resultat før skatt på 585 mill. kroner, mot 716 mill. kroner i 2018. Fremtind konsern består av Fremtind Forsikring AS, Fremtind Livsforsikring AS, eiendomsdøtre og aksjer i felles kontrollert virksomhet.

Forsikringsresultatet ble -30 mill. kroner mot 593 mill. kroner i 2018. Resultatnedgangen skyldte lavere avviklingsgevinster, høyere erstatningskostnader og høyere kostnader som følge av fusjonen.

Det ble inntektsført 244 mill. kroner i avviklingsgevinster i 2019, hvorav 220 mill. kroner er styrt avvikling. Avviklingsgevinster i 2018 utgjorde 361 mill. kroner. Årets avviklingsgevinster gjelder hovedsakelig produktgruppene Motor, Betaling og Yrkesskade.

I 2019 var brutto skadeprosent 70,8 % mot 63,5 % i 2018. Økning i skadeprosent på 7,3 prosentpoeng skyldes lavere

avviklingsgevinster, høyere snittskader for bil, og flere storskader enn i fjor.

Konsernets brutto premieinntekter ble 8.664 mill. kroner, tilsvarende en økning på 2.817 mill. kroner sammenlignet med 2018.

Brutto erstatningskostnader utgjorde 6.134 mill. kroner, noe som er en økning på 2.421 mill. kroner sammenlignet med 2018. Økningen i brutto erstatningskostnader skyldes både lavere avviklingsgevinster og økt skadefrekvens.

I 2019 inntraff det storskader for 72 mill kroner mot 22 mill. kroner i 2018. For selv bærende ordninger var det betydelige høyere skader i 2019 enn i 2018 som følge av flom og vannskader om høsten.

Fremtind Forsikring konserns netto inntekter fra investeringer utgjorde 639 (127) mill. kroner. Økning skyldes god avkastning både for aksjer og eiendom. Aksjeporteføljen på 10 %, utgjorde 1.302 mill. kroner ved utgangen av 2019, ga en avkastning på 21,6 (-7,3) %. Eiendomsporteføljen ga en avkastning på 7,1 (5,3) %.

Finansavkastningen ble 5,2 (1,6) %. Ved utgangen av 2019 hadde Fremtind Forsikring konsern en investeringsportefølje på 13 mrd. kroner.

Konsernets brutto driftskostnader utgjorde 2.507 (1.415) mill. kroner, tilsvarende en økning på 1.092 mill. kroner, sammenlignet med 2018. Selskapets driftskostnader er sammensatt av interne driftskostnader og provisjoner til distributørene, og i 2019 omstillingskostnader knyttet til fusjonen.

Kostnadsprosenten økte fra 24,2 % i 2018 til 29,1 % i 2019. Økning i kostnadsprosent skyldes i all hovedsak kostnader i forbindelse med fusjonen, samt økte provisjonskostnader som følge av økte salgs- og bestandsprovisjoner på tilført portefølje fra DNB Forsikring.

Fremtind Forsikring hadde en markedsandel på 14,1 (10,7) % ved utgangen av året. Selskapet er Norges tredje største selskap innen privat skadeforsikring. Kjerneproduktene Bil, Hus og Reise hadde en meget god salgsutvikling i 2019.

Solvensmarginen per 31. desember 2019 var 180 (234) %, uten bruk av overgangsregler. Selskapets mål for solvensmarginen er 160 %.

ODIN FORVALTNING KONSERN

ODIN Forvaltnings fond forvaltes aktivt og langsiktig.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2019	2018
Forvaltningshonorar	379,9	383,0
Sum driftsinntekter	379,9	383,0
Lønnskostnader	-156,7	-145,4
Avskrivninger	-15,4	-15,3
Andre driftskostnader	-110,4	-115,7
Sum driftskostnader	-282,4	-276,4
Driftsresultat	97,4	106,5
Netto finansinntekter	-2,0	2,2
Resultat før skatt	95,4	108,7
Skattekostnad	-24,5	-27,6
Resultat etter skatt	71,0	81,1

ODIN Forvaltning konsern oppnådde et resultat før skatt på 95 (109) mill. kroner. ODIN Forvaltning hadde en betydelig økning i forvaltningskapitalen i 2019, men reduksjon i forvaltningshonorar for enkelte fond, ga et fall i inntektene fra 2018 til 2019.

Ved utgangen av 2019 forvaltet ODIN Forvaltning konsern til sammen 65 (50) mrd. kroner. ODIN Forvaltning hadde netto nytegning i aksjefond på 1,2 mrd. kroner, mens det var nettotegning på 0,2 mrd. kroner i kombinasjonsfond og 1,3 mrd. kroner i rentefond. Markedsandelen for aksjefond økte med 0,7 prosentpoeng til 7,6 %, mens markedsandelen for kombinasjonsfond ble redusert med 0,2 prosentpoeng til 9,6 % ved utgangen av 2019.

SPAREBANK 1 FACTORING AS

SpareBank 1 Factoring AS tilbyr administrasjon, finansiering og kredittsikring av kundefordringer

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2019	2018
Netto rente- og provisjonsinntekter	129,3	118,6
Driftskostnader	-52,1	-53,7
Tap på utlån	0,6	-1,1
Resultat før skatt	77,8	63,8
Skattekostnad	-19,5	-16,0
Resultat etter skatt	58,3	47,8

SpareBank 1 Factoring AS oppnådde et resultat før skatt på 78 (64) mill. kroner. Selskapet kan vise til fortsatt god volum- og inntektsvekst. Veksten i resultat før skatt mot fjoråret er 22 %.

MODHI FINANCE KONSERN

Modhi Finance AS har sin virksomhet innen porteføljekjøp og porteføljeforvaltning. Modhi Collect AS er 100 % eiet datterselskap som driver inkassovirksomhet. I løpet av 2019 etablerte Modhi Finance seg i både Sverige og Finland. I januar 2020 besluttet styret i Modhi Finance å kjøpe 100 % av aksjene i Conecto AS med tanke på et tettere samarbeid

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2019	2018
Netto rente- og provisjonsinntekter	159,9	161,6
Driftskostnader	-98,1	-79,1
Resultat før skatt	61,8	82,5
Skattekostnad	-16,8	-20,9
Resultat etter skatt	45,0	61,6

Modhi Finance konsern oppnådde et resultat før skatt på 62 (83) mill. kroner. Selskapets resultat er preget av etablering i Sverige og Finland og oppstartskostnader i forbindelse med nyopprettede Modhi selskaper.

CONECTO AS

Conecto AS er leverandør av innfordringstjenester til bedrifter, organisasjoner, bank- og finansinstitusjoner, og investorer som kjøper porteføljer av forfalte krav. Conecto AS' forretningsfilosofi er å gjenvinne mest mulig av kundenes fordringer samtidig som deres omdømme ivaretas på en god måte.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2019	2018
Driftsinntekter	155,2	193,0
Driftskostnader	-156,7	-174,9
Driftsresultat	-1,5	18,1
Netto finansinntekter	3,3	0,8
Resultat før skatt	1,8	18,9
Skattekostnad	-0,4	-4,4
Resultat etter skatt	1,4	14,6

Resultat før skatt hittil i år ble 2 (19) mill. kroner. Samlede driftsinntekter falt med ca 20 % til 155 (193) mill. kroner. Det skyldes blant annet at den delen av inkassovirksomheten som er knyttet til Modhi Finance AS ble utfisjonert til dette selskapet fra Conecto AS i 4. kvartal 2018. Modhi Finance AS har etablert egen innfordring gjennom sitt 100 % eide datterselskap Modhi Collect AS. Driftskostnadene er redusert med om lag 10 %, blant annet som følge av redusert bemanning.

LOfavør AS

LOfavør AS har som formål å drifte LO-forbundenes felles medlemsdatabase for medlemskortleveranse, innkreving av forsikringspremie for kollektiv forsikring, samt drift og administrasjon av fordelsprogrammet LOfavør for over 900.000 medlemmer. Selskapet samarbeider tett med LO og forbundene. SpareBank 1 Gruppen AS eier 51 % av aksjene i selskapet. De øvrige 49 % eies av LO.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2019	2018
Driftsinntekter	66,2	64,2
Driftskostnader	-69,0	-63,4
Driftsresultat	-2,7	0,8
Netto finansinntekter	0,5	0,6
Resultat før skatt	-2,2	1,4
Skattekostnad	0,4	-0,5
Resultat etter skatt	-1,9	1,0

SPAREBANK 1 SPLEIS AS

SpareBank 1 Spleis AS organiserer folkefinansiering ved å bidra til innsamling av midler til bestemte formål, eksempelvis klubber, foreninger og lag som har behov for penger til ulike tiltak.

Resultatutvikling:

Mill. kroner	2019	2018
Driftsinntekter	2,8	1,2
Driftskostnader	-33,6	-15,8
Driftsresultat	-30,8	-14,6
Netto finansinntekter	0,2	0,3
Resultat før skatt	-30,6	-14,3

I 2019 ble det aktivert 7.235 (5.307) nye spleiser og totalt samlet inn 100 (63) mill. kroner.

SPAREBANK 1 GRUPPEN AS

SpareBank 1 Gruppen AS fikk et resultat på 2.702 mill. kroner før skatt i 2019, mot 1.869 mill. kroner i 2018. Morselskapets inntekter består i all hovedsak av utbytte og konsernbidrag fra datterselskapene. I 2019 ble det bokført en gevinst på ca. 1,7 mrd. kroner i morselskapet som følge av salg av 35 % av aksjene i SpareBank 1 Skadeforsikring til DNB ASA. Denne gevinsten ble utbetalt som ekstraordinært utbytte i 1. kvartal.

SpareBank 1 Gruppen AS' eiendeler utgjorde 10.381 mill. kroner per 31. desember 2019 og består i all hovedsak av aksjer i datterselskaper og fordringer på kredittinstitusjoner.

Egenkapitalen består av innskutt kapital og opptjent egenkapital. Aksjekapitalen i SpareBank 1 Gruppen AS var 1.956 mill. kroner per 31. desember 2019, mens samlet egenkapital utgjorde 4.225 mill. kroner.

SPAREBANK 1 GRUPPEN

Beholdningen av kontanter og kontantekvivalenter i konsernet ble i løpet av 2019 økt med 1.492 mill. kroner til 1.866 mill. kroner. Det var en økning fra operasjonelle aktiviteter med 4.153 mill. kroner i løpet av 2019. Når det gjelder investeringsaktiviteter var det en netto negativ kontantstrøm som hovedsakelig skyldes tilgang på goodwill og immaterielle eiendeler som følge av fusjonen mellom DNB Skadeforsikring og SpareBank 1 Skadeforsikring AS. Vederlag på 2025 mill. kroner fra DNB bidrar til å kompensere for den negative kontantstrømmen fra investeringsaktiviteter. Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter utgjorde -1.821 mill. kroner som følge av utbetaling av utbytte på 3.600 mill. kroner og netto optak av lån på 1.517 mill. kroner.

SpareBank 1 Gruppen hadde en samlet egenkapital ved årsskiftet på 10.871 mill. kroner, mot 8.206 mill. kroner ved utgangen av 2018. Balanseført goodwill i konsernet per 31. desember 2019 utgjorde 1.983 mill. kroner etter en tilgang på 1.300 mill. kroner på goodwill.

Det er lagt til en grunn en samlet verdi av personrisikoområdet på ca. 6,25 mrd. kroner. Fisjonen vil medføre en økt egenkapital for SpareBank 1 Gruppen på konsernnivå. Majoriteten (SpareBank 1-bankene og LO) sin andel av denne økningen er ca. 1,7 mrd. kroner.

SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) har i januar 2020 bokført en skattefri gevinst på 937 mill. kroner som følge av denne fisjonen. SpareBank 1 Gruppen AS sitt utbyttegrunnlag øker tilsvarende denne gevinsten.

DNB har en opsjon på å kjøpe seg opp fra 35 % til 40 % i Fremtind Forsikring AS innen 31. mars 2020. Hvis DNB utøver opsjonen vil SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) få en gevinst på ca. 890 mill. kroner. SpareBank 1 Gruppen AS sitt utbyttegrunnlag øker tilsvarende denne gevinsten.

Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Styret finner at forutsetningene for fortsatt drift er ivarett gjennom det fremlagte årsregnskapet for 2019 og resultatprognoser for 2020. Etter regnskapsårets utgang og frem til avleggelse av årsregnskapet, har det oppstått betydelig markedsure og børsfall som følge av utbrudd av koronavirus. Dette medfører betydelig usikkerhet om konsernets resultatutvikling i 2020.

UTBYTTE

Styret foreslår at det for 2019 deles ut et samlet utbytte på inntil 749 mill. kroner fra SpareBank 1 Gruppen AS. Det ble i mars 2019 utbetalt et ekstraordinært utbytte på 1,7 mrd. kroner som følge av gevinsten som oppsto da DNB kjøpte seg opp fra 20 % til 35 % eierandel i Fremtind Forsikring AS.

RISIKOFORHOLD

Virksomheten i SpareBank 1 Gruppen konsern er organisert i ulike forretningsområder gjennom datterselskaper. Det er store forskjeller i de enkelte datterselskapenes risikoprofiler. De viktigste risikoer konsernet er eksponert mot er markedsrisiko, forsikringsrisiko, motpartsrisiko, kredittrisiko, eierrisiko, operasjonell risiko, likviditetsrisiko, konsentrasjonsrisiko, strategisk og forretningsmessig risiko.

Det vises til note 6 om finansiell risikostyring for en mer detaljert beskrivelse av den samlede risikostyringen, og oppfølging av ulike typer risiko i SpareBank 1 Gruppen konsern.

ANSVAR FOR RISIKOSTYRING, COMPLIANCE OG KONTROLL

Konsernstyret er ansvarlig for virksomhetens risikostyring og compliance. Selskapsstyrene har et ansvar for risikostyringen og compliance i eget selskap.

Ansvaret for den samlede risikostyringen i konsernet er organisatorisk lagt til Chief Risk Officer. Stillingen er direkte underlagt administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS.

Risikostyringen i SpareBank 1 Gruppen konsern skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikre oppfyllelse av lovmessige kapitalkrav. Det er gjennomført en matriseorganisering av konsernets risikostyring med betydelig samarbeid mellom mor- og datterselskapene. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En moderat risikoprofil
- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- Tiltrebelse av en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- Et tilstrekkelig nivå på kjernekapital og solvensmargin ut fra valgt risikoprofil
- Å sikre at konsernet til enhver tid oppfyller alle regulatoriske kapital- og solvensmarginkrav

Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS estimerer konsernets risikoprofil hvert kvartal. Minst en gang per år gjennomføres en mer helhetlig egenvurdering av konsernets samlede kapitalbehov. Formålet med risikoberegningene er overvåking av konsernets risikoeksponeringer, og vurdering av konsernets fremtidige kapitalbehov, sett opp mot eiernes risikotoleranse. Risikoberegningene er videre knyttet opp mot etablerte likviditets- og beredskapsplaner.

Internkontrollen i konsernet er regulert i sentrale styringsdokumenter, men er i hovedsak definert som et

linjeansvar. I samsvar med Solvens II forskriften, krav til styring og kontroll, og konsernets egne retningslinjer foretas det en årlig gjennomgang av risikoforhold i virksomheten. Som en del av denne prosessen utarbeides tiltaksplaner i alle enheter med rapportering til de respektive selskapsstyrer. Informasjon fra den selskapsvise rapporteringen aggregeres og rapporteres til konsernets styre. I tillegg gjennomføres også undersøkelser på tvers i konsernet i relasjon til IT, personopplysningsloven, hvitvaskingsloven, og andre sikkerhetsmessige forhold. SpareBank 1 Gruppen konsern har utkontraktert internrevisjonen til EY AS. Gjennom dette får konsernet tilført økt kompetanse. Internrevisjonens virksomhet dekker også datterselskapene.

UTVIKLING AV RISIKOSTYRINGEN I 2019

I starten av 2019 fusjonerte SpareBank 1 Skadeforsikring AS med DNB Forsikring AS, og dannet selskapet Fremtind Forsikring AS. Videre er det per 1. januar 2020 gjennomført fusjon av risikoprodukter fra SpareBank 1 Forsikring AS, og DNB Livsforsikring AS til Fremtind Livsforsikring AS. Arbeidet med fusjon og fusjon har krevd mye ressurser i 2019. Grunnet arbeidet med etablering av Fremtind Forsikring AS har fokuset innenfor risikostyring, og kontrollfunksjonene for øvrig, vært å opprettholde eksisterende leveranser, og foreta tilpasninger i konsernets styringsmodell. Det har likevel vært gjennomført forbedringsarbeid knyttet til det samlede systemet for risikostyring og internkontroll gjennom året. I tillegg er det utført vesentlig arbeid for etterlevelse av personopplysningsloven og GDPR, samt etterlevelse av hvitvaskingsloven.

SpareBank 1 Gruppen konsern fremstår som godt kapitalisert i henhold til etablerte kapitalmål etter Solvens II.

ORGANISASJON OG ARBEIDSMILJØ I SPAREBANK 1 GRUPPEN

ORGANISASJON

I SpareBank 1 Gruppen med datterselskaper var det per 31. desember 2019 totalt 1363 ansatte fordelt på totalt 1332,8 årsverk. I SpareBank 1 Gruppen AS var det 39 ansatte fordelt på 38,6 årsverk.

Det var til sammen 95 medarbeidere som sluttet i løpet av 2019. Total turnover i 2019 var 6,6% (7,8 i 2018). Korrigert for medarbeidere med avtalefestet førtidspensjon, alderspensjon og uførepensjon var konsernets turnover 5,9% (6,5% i 2018) i 2019.

HR-STRATEGI

Sentrale områder i konsernets HR-strategi er: kompetanseutvikling, karrieremuligheter, lønn og belønning, likestilling og å hindre diskriminering, livsfasepolitikk og friskvern. HR-strategien inneholder retningslinjer som skal bidra

til at SpareBank 1 Gruppen skal være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass uten noen form for diskriminering.

ARBEIDSMILJØ OG SYKEFRAVÆR

Arbeidsmiljøet i konsernet vurderes å være godt.

Samarbeidet med de ansattes organisasjoner har vært konstruktivt og bidratt positivt til driften og resultatene i 2019. Konsernet har medarbeidere som er organiserte i LO Finans og Finansforbundet. Det er selskapsvise Arbeidsmiljøutvalg for å sikre kort vei mellom eventuelle utfordringer i arbeidsmiljøet og myndighet til å løse disse. SpareBank 1 Gruppen har et AKAN-arbeid som ivaretas av Arbeidsmiljøutvalgene i det enkelte datterselskap.

SpareBank 1 Gruppen har også i 2019 hatt fokus på sykefraværsoppfølging og forebyggende arbeid. Sykefraværet i 2019 var under gjennomsnittlig fravær for finans- og forsikringsbransjen. SpareBank 1 Gruppens sykefravær i 2019 var på 3,4%, fordelt på henholdsvis 2,5% legemeldt og 0,9% egenmeldt fravær.

I SpareBank 1 Gruppens etiske retningslinjer er det fastsatt regler for hvordan ansatte og tillitsvalgte skal varsle dersom de får kunnskap om forhold som er i strid med blant annet lover, forskrifter eller konsernets interne regler. Det er også etablert en egen varslingsrutine. Det ble i 2019 varslet i tre slike saker. Alle disse sakene var behandlet og avsluttet per 31. desember 2019.

LIKESTILLING, HINDRE DISKRIMINERING OG LIVSFASE

I alle rekrutteringsprosesser vektlegges fokus på å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, seksuell orientering, religion og livssyn. Det fokuseres på at fordeling av kjønn blant ledere gjenspeiler den generelle kjønnssammensetningen i selskapene.

Av de ansatte i konsernet var 50,4% kvinner og 49,6% menn pr. 31. desember 2019. Av alle de ansatte jobbet 10,0% av kvinnene deltid, mens 2,1% av mennene jobbet deltid. Blant ledere er det 48,6% kvinner.

SpareBank 1 Gruppen anvender en metodikk for vurdering av roller og stillinger, for å sikre objektiv lønnsfastsettelse. I forbindelse med de årlige vurderingene av lønn er også likelønn for arbeid av lik verdi et tema. I konsernet var kvinnenenes andel av menns lønn 83% (83% i 2018). Hovedårsaken til at det var et noe høyere lønnsnivå for menn skyldes at det var flere menn enn kvinner i tunge faglige stillinger. Selskapet jobber både med kompetansebygging og i rekrutteringssammenheng for å få flere kvinner i slike stillinger.

I 2019 var det totalt 52 menn i foreldrepermisjon, hvorav 40 var i 100% permisjon og 12 var i 80% permisjon. Blant kvinner var

totalt 72 i foreldrepermisjon, hvorav 60 var i 100% permisjon og 12 var i 80% permisjon.

ATTRAKTIV ARBEIDSGIVER

SpareBank 1 Gruppen opplever en økende interesse fra unge arbeidstakere. Konsernet ser på dette som et resultat av at SpareBank 1 fremstår som et sterkt varemerke.

SpareBank 1 Gruppen med døtre rekrutterte 177 nye medarbeidere i 2019. 89% av de som ble ansatt hadde minst 3 års utdannelse utover videregående skole. Gjennomsnittsalderen for nyansatte i 2019 var 35,9 år, mens gjennomsnittsalderen for medarbeidere i konsernet var 44,5 år per 31. desember 2019.

SAMFUNNSANSVAR

Verden opplever store utfordringer relatert til bærekraft. Problematikk rundt menneskeskapt klimaendring er godt kjent, og rammebetingelser for næringslivet endres som følge av dette. I større grad enn tidligere blir bærekraft generelt, og klima spesielt, trukket inn i strategiske diskusjoner i virksomheten. For finansaktører er det forretningsmessig risiko knyttet til klimaendringer, men det er også forretningsmuligheter forbundet med å bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling.

SpareBank 1 Gruppen bygger videre på grunnfilosofien til sparebankene som en engasjert og ansvarlig samfunnsaktør. SpareBank 1 Gruppen søker å redusere sitt miljøfotavtrykk og samtidig støtte opp under en grønn omstilling. FNs bærekraftsmål definerer retning verden må ta. Gjennom interne operasjoner, innkjøp og egne produkter har SpareBank 1 Gruppen effekt på mennesker, miljø og samfunn. Å være en positiv bidragsyter til bærekraft forutsetter et langsiktig perspektiv og at det stilles krav utover lovgivningen som finansmarkedet er underlagt.

SpareBank 1 Gruppen opplever at interessentene har økte forventninger til hvordan virksomheten skal bidra til bærekraft. Det stilles også stadig høyere krav til rapportering og åpenhet rundt bærekraftig virksomhetsstyring. Bærekraft håndteres ulikt i datterselskapene. Tilnærming er gitt av selskapets struktur og produkter.

DET YTRE MILJØ

SpareBank 1 Gruppen har gjennom sin forretningsdrift en påvirkning på miljøet – både direkte og indirekte. Selskapet er forbruker av naturressurser (inkludert energi og vann), produserer avfall, og er ansvarlig for transport og reiser.

SpareBank 1 Gruppen søker å minimere den negative miljøeffekten av sin virksomhet, og jobber systematisk med miljøtiltak i hverdagen. Målinger gir et godt utgangspunkt for

målsetting og reduksjoner. SpareBank 1 Gruppen vil for tolvte år på rad utarbeide et klimaregnskap basert på det samlede energiforbruket knyttet til daglig drift av virksomheten. Klimaregnskapet omfatter den delen av virksomheten som sitter i Hammersborggata 2.

Klimaregnskapet blir publisert på www.sparebank1.no under Om oss/Samfunnsansvar.

MENNESKERETTIGHETER OG SOSIALE FORHOLD

SpareBank 1 Gruppen har lagt forholdene til rette for en god balanse mellom arbeid og fritid, hvor arbeidsdagen skal bidra til personlig utvikling. Konsernet har også avtale om inkluderende arbeidsliv.

Menneskerettigheter anses å være dekket gjennom konsernets etiske regler som angir hovedprinsipper for hvordan ansatte og tillitsvalgte i konsernet skal opptre og hvilke holdninger som skal ligge til grunn for beslutninger i gitte situasjoner.

BEKJEMPELSE AV KORRUPSJON

Konsernets etiske retningslinjer, som er en del av ansettelseskontrakten, beskriver hvordan medarbeiderne skal forholde seg til gaver, kunder og representasjon. Konsernet har også rutiner for varsling av kritikkverdige forhold og sikkerhetsbrudd.

ANSVARLIG FORVALTNING

Bærekraft er godt integrert i SpareBank 1 Gruppens investeringsvirksomhet, og arbeidet er basert på internasjonalt anerkjente prinsipper for ansvarlig forvaltning. Bærekraftvurderinger inngår, på linje med andre finansielle faktorer, i investeringsbeslutninger. Det er en nær sammenheng mellom langsiktig verdiskaping, ansvarlig drift og god eierstyring. Integrerte bærekraftvurderinger bidrar derfor til at våre kunder får en god risikostuert avkastning.

Bærekraftmetodene som brukes i forvaltningen avhenger av aktivklasse og strategi. I aksjeforvaltningen vil man som en aktiv eier kunne bidra til å påvirke selskapene i porteføljen i en mer bærekraftig retning. Obligasjonsinvesteringer vil ikke gi de samme rettighetene overfor et selskap som aksjer, og dermed ikke samme mulighet til å påvirke. Da er bærekraftvurderingen knyttet til hva slags papirer man velger å være eier av.

I Eiendomsforvaltningen jobbes det for å redusere de negative miljøeffektene av porteføljen gjennom hele byggets levetid. Det stilles miljøkrav til leverandører og SpareBank 1 Gruppen samarbeider med kunder for trygg materialbruk, energieffektiv drift og god avfallshåndtering.

KRAV TIL LEVERANDØRER

SpareBank 1 Gruppens innkjøpspolicy krever at alle innkjøpsavtaler inkluderer et vedlegg om samfunnsansvar. Leverandørene skal som et minimum tilfredsstille og rette seg

etter lokale, nasjonale og internasjonale lover, regler og prinsipper, herunder bestemmelser om forhold som lønn arbeidstid og HMS (helse, miljø og sikkerhet), samt miljø og anti-korrupsjon.

Leverandørene forplikter seg til å opptre etisk korrekt i enhver sammenheng i forbindelse med produksjon og leveranser til SpareBank 1 Gruppen. De samme krav gjelder for leverandørenes underleverandører og samarbeidspartner tilknyttet leveranse til SpareBank 1 Gruppen. Brudd på bestemmelsene om samfunnsansvar anses som kontraktsbrudd og kan gi grunnlag for heving av avtalen.

Det vises til datterselskapenes årsrapporter for ytterligere beskrivelse av hvordan samfunnsansvar og bærekraft praktiseres innenfor SpareBank 1 Gruppen. Disse er offentliggjort på www.sparebank1.no under Om oss/Investor.

FREMTIDSUTSIKTER

Ved utgangen av 1. kvartal 2020 er det økende uro i verdens finansmarkeder som følge av stort fall i oljeprisen og spredning av koronaviruset med tilhørende forventet svak utvikling i verdenshandel og verdiskaping. Denne situasjonen vil også påvirke SpareBank 1 Gruppen og dets datterselskaper og medføre svakere resultater enn det som var lagt til grunn i opprinnelige resultatprognoser for 2020. Med en sterk markedsposisjon og en betryggende solvenssituasjon forventer styret at SpareBank 1 Gruppen med sin diversifiserte selskaps- og produktportefølje har gode forutsetninger for å takle en krevende markedssituasjon.

2019 var et godt år med en egenkapitalavkastning på 15,8 %. Det gode resultatet skyldes i stor grad høye finansinntekter, blant annet som følge av verdiregulering av eiendomsverdier i SpareBank 1 Forsikring AS.

Fremtind Forsikring AS hadde i 2019 et svakt forsikringsresultat og året var også preget av høye fusjonskostnader. Samtidig klarte selskapet å opprettholde en høy vekst. Styret forventer at selskapet i 2020 bedrer den underliggende driften, gjennom en bedring av både skade- og kostnadsprosent. I januar 2020 ble personrisikoproduktene overført fra SpareBank 1 Forsikring AS til Fremtind Livsforsikring AS, et 100 % eid datterselskap av Fremtind Forsikring AS. Dette vil bidra til å styrke Fremtinds lønnsomhet og potensial for fortsatt vekst. Sammen med DNB vil SpareBank 1 ytterligere styrke distribusjonen av forsikring gjennom bankene. DNB ASA har opsjon på å kjøpe seg opp fra 35 % til 40 % eierandel i Fremtind Forsikring AS innen 31. mars 2020.

Økt fokus i samfunnet på pensjon tilsier langsiktig vekst i markedet for trygghetsprodukter og pensjonssparing. Et helhetlig forsikringstilbud, samarbeidet med LO og SpareBank 1 bankenes distribusjonsnett, gir et godt utgangspunkt for fortsatt

økt forretningsvolum. SpareBank 1 Forsikring AS har i 2019 økt sin markedsandel ytterligere og har blitt det tredje største selskapet i innskudds- og hybridpensjonsmarkedet. Styret har forventninger om at selskapet i 2020 vil forsterke sin posisjon ytterligere i dette markedssegmentet. Personrisikoproduktene ble utfisjonert fra SpareBank 1 Forsikring AS til Fremtind i januar 2020 og SpareBank 1 Forsikring AS vil etter dette fremstå som et rent pensjonsselskap. Samtidig som dette gir et mer fokusert selskap, så vil nevnte utfisjonering medføre press på selskapets lønnsomhet ettersom personrisikoproduktene har bidratt vesentlig til selskapets inntjening. Fortsatt vekst og god kostnadsstyring vil derfor være nødvendig for å oppnå tilfredsstillende lønnsomhet i selskapet.

Forsikringsselskapenes finansielle avkastning i 2019 var vesentlig høyere enn i 2018, og utgjorde et viktig bidrag til selskapenes resultater. På bakgrunn av det betydelige børs- og rentefallet, samt utgang i kredittspreader i 1 kvartal, er det grunn til å anta at finansavkastningen i 2020 vil bli negativ. Men det er naturligvis betydelig usikkerhet knyttet til de faktorene som påvirker finansavkastningen.

Det må forventes fortsatt debatt i media og i politisk miljø rundt inkassobransjen. Et utvalg nedsatt av Justis- og beredskapsdepartementet la i januar 2020 frem forslag til endringer i inkassoloven. Utvalgets forslag til endring i salærsetser vil føre til en vesentlig reduksjon i inntjeningen til Conecto AS. Gjennom en tettere integrering av virksomheten i Conecto AS og Modhi Finance AS, vil selskapene i løpet av 2020 søke å hente ut synergieffekter både på inntekts- og kostnadssiden innenfor porteføljekjøp og inkasso. Porteføljeverksamheten i Modhi Finance AS forventes å fortsette sin vekst gjennom flere oppkjøp av porteføljer, både i Norge og i Norden for øvrig.

Factoringvirksomheten hadde i 2019 nok et år med god vekst og økt inntjening. Det er grunn til å anta at factoringsselskapet, blant annet gjennom et fortsatt godt samarbeid med BM-miljøene i SpareBank 1-bankene, vil fortsette veksten og ta ytterligere markedsandeler i 2020.

ODIN Forvaltnings utvikling fremover avhenger av aksjemarkedenes utvikling, fondenes avkastning og netto nytteging. ODIN Forvaltning har som sitt primære mål å gi andelseierne i fondene bedre avkastning enn markedene fondene investerer i, og å øke sine markedsandeler i et spare- og plasseringsmarked som forventes å vokse i årene som kommer. Fortsatt markedsuro og børsfallet så langt i 2020, medfører en betydelig usikkerhet om ODIN Forvaltnings resultat i 2020.

Elektronisk signatur

Oslo, 23. mars 2020

Richard Heiberg
Styrets leder

Liv Bortne Ulriksen

Arne Austreid

Jan-Frode Janson

Geir Hjelkerud

Per Ivar Kleiven

Peggy Hessen Følsvik

Karolina Elisabeth Lindqvist

Sigurd Aune
Adm. direktør

ÅRSREGNSKAP 2019

SpareBank 1 Gruppen

RESULTATREGNSKAP FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN

Morselskapet			Konsernet	
2019	2018 NOK 1 000	Note	2019	2018
-	-		8 602 165	5 803 219
-	-		9 047 012	8 996 588
-	-	16	17 649 177	14 799 807
61 250	24 349	22	410 399	350 320
-140 487	-82 102	22	-251 358	-181 277
-79 237	-57 754		159 041	169 043
-	-		783 333	789 941
-	-		-1 651 008	-1 324 719
-	-		-867 675	-534 779
-	-	22	6 401 932	-2 003 998
-	-	22	-	-
-	-	22	280 610	287 783
-	-	22	124 803	109 777
-	-	31	1 443 698	582 477
1 166 438	2 104 192		44	11 066
1 733 055 ¹⁾	-		605 663	297 224
2 820 256	2 046 438		25 797 294	13 718 399
-	-	17	6 186 454	3 774 743
-	-		-47 708	30 841
-	-	17	3 693 167	3 055 874
-	-		10 978 622	3 001 958
-	-		-590	1 106
81 722	87 809	35, 37	2 877 079	2 208 192
54 122	87 000	32, 33, 34	350 790	245 854
805	1 209		195 179	14 020
136 648	176 017		24 232 993	12 332 588
2 683 608	1 870 421		1 564 301	1 385 811
18 229	-1 634	30	16 855	-1 389
2 701 837	1 868 787		1 581 156	1 384 421
-4 748	169 737	36	70 945	-95 197
2 706 585	1 699 050		1 510 211	1 479 618
	Resultatet tilordnes:			
	Kontrollerende interesses andel		1 302 402	1 479 147
	Ikke-kontrollerende interesses andel		207 809	471

1) Gjelder gevinst i forbindelse med salg av andel av SpareBank 1 Skadeforsikring AS til DnB.

BALANSE FOR SPAREBANK 1 GRUPPEN

Morselskapet			Konsernet		
31.12.2019	31.12.2018	NOK 1 000	Note	31.12.2019	31.12.2018
EIENDELER					
70 827	66 080	Eiendel ved utsatt skatt	36	-	-
-	-	- Goodwill	33	1 982 722	690 315
167	-	- Andre immaterielle eiendeler	34	782 811	228 290
7 192 520	6 904 035	Investering i datterselskaper	29	-	-
139 231	122 988	Investering i tilknyttet selskap	30	143 930	129 061
9 096	-	- Eiendom, anlegg og utstyr	32	1 471 387	1 194 574
-	-	- Fordring på reassurandør	20	758 141	692 208
1 222	-481	Andre eiendeler		28 180	64 875
-	-	- Investeringseiendommer	31	7 712 805	5 963 437
-	-	- Obligasjoner holdt til forfall	24, 27, 28	1 897 365	2 178 012
-	-	- Obligasjoner til amortisert kost	24, 27, 28	9 365 553	9 492 132
4 996	33 335	Verdipapirer – tilgjengelig for salg	24, 25	24 634	46 656
2 533 644	3 133 966	Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner	14, 24, 28	3 389 493	3 766 129
-	-	- Verdipapirer til virkelig verdi	24, 25, 26	59 805 927	48 366 052
-	-	- Finansielle derivater	9, 24, 25	697 055	3 349
57 688	2 682	Finansielle eiendeler		238 491	80 501
13 473	-	- Bruksrett anleggsmiddel	23	114 607	-
-	-	- Fordring på forsikringstaker	21	3 395 228	2 330 524
358 437	30 869	Bankinnskudd og kontanter		1 866 569	374 433
10 381 302	10 293 475	SUM EIENDELER		93 674 897	75 600 546
EGENKAPITAL OG GJELD					
2 400 277	2 400 277	Innskutt egenkapital	42	2 400 277	2 400 277
1 824 640	2 535 993	Opptjent egenkapital		6 065 902	5 792 757
-	-	- Ikke-kontrollerende eierinteresser		2 403 933	12 849
4 224 918	4 936 271	Sum egenkapital		10 870 112	8 205 883
283 522	283 464	Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	15, 24, 28, 40	1 535 717	1 285 707
-	-	- Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	18	62 222 799	50 875 684
-	-	- Premie og erstatningsavsetninger i skadeforsikring	19	9 208 570	6 961 938
-	-	- Forpliktelse ved utsatt skatt	36	979 291	1 026 790
-	-	- Betalbar skatt	36	376 508	377 710
-	-	- Gjeld vedrørende gjenforsikring		520	4 485
-	-	- Finansielle derivater	9, 25	33 402	559 703
13 642	-	- Leieforpliktelse anleggsmiddel	23	115 531	-
34 515	103 216	Finansielle forpliktelser	24	2 226 485	1 841 941
13 277	7 741	Andre forpliktelser		394 573	268 974
5 811 428	4 962 784	Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	15, 24, 41	5 711 389	4 191 730
10 381 302	10 293 475	SUM EGENKAPITAL OG GJELD		93 674 897	75 600 546

Elektronisk signatur

Oslo, 23. mars 2020

Richard Heiberg
Styrets leder

Liv Bortne Ulriksen

Arne Austreid

Jan-Frode Janson

Geir Hjelkerud

Per Ivar Kleiven

Peggy Hessen Følsvik

Karolina Elisabeth Lindqvist

Sigurd Aune
Adm. direktør

ENDRING I EGENKAPITAL

Morselskapet

NOK 1 000	Aksjekapital	Overkurs	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 01.01.2018	1 956 400	443 877	2 328 654	4 728 931
Årsresultat	-	-	1 699 050	1 699 050
Årets utvidede resultat	-	-	-6 537	-6 537
Årets totalresultat	-	-	1 692 513	1 692 513
Utbetalt utbytte	-	-	-1 469 256	-1 469 256
Transaksjoner med aksjeeiere	-	-	-1 469 256	-1 469 256
Andre føringer direkte mot egenkapital	-	-	-15 917	-15 917
Andre føringer direkte mot egenkapital	-	-	-15 917	-15 917
Egenkapital per 31.12.2018	1 956 400	443 877	2 535 993	4 936 271
Årsresultat	-	-	2 706 585	2 706 585
Årets utvidede resultat	-	-	-15 758	-15 758
Årets totalresultat	-	-	2 690 826	2 690 826
Utbetalt utbytte	-	-	-3 402 180	-3 402 180
Sum transaksjoner med aksjeeiere	-	-	-3 402 180	-3 402 180
Andre føringer direkte mot egenkapital	-	-	-	-
Andre føringer direkte mot egenkapital	-	-	-	-
Egenkapital per 31.12.2019	1 956 400	443 877	1 824 640	4 224 918

Konsernet

NOK 1 000	Aksjekapital	Overkurs	Opptjent egenkapital	Ikke kontrollerende interesse	Sum egenkapital
Egenkapital per 01.01.2018	1 956 400	443 877	5 852 406	12 378	8 265 062
Årsresultat	-	-	1 479 147	471	1 479 618
Årets utvidede resultat	-	-	9 958	-	9 958
Årets totalresultat	-	-	1 489 105	471	1 489 576
Utbetalt utbytte	-	-	-1 469 256	-	-1 469 256
Transaksjoner med aksjeeiere	-	-	-1 469 256	-	-1 469 256
Andre føringer direkte mot egenkapital	-	-	-79 498	0	-79 498
Andre føringer direkte mot egenkapital	-	-	-79 498	-	-79 498
Egenkapital per 31.12.2018	1 956 400	443 877	5 792 757	12 849	8 205 883
Fusjon Skade 01.01.19			1 755 000	945 000	2 700 000
Minoritetens andel av SB1Skade EK 01.01.19			-1 419 332	1 419 332	-
Salg av virksomhet			2 025 000		2 025 000
Omarbeidet egenkapital per 01.01.19	1 956 400	443 877	8 153 425	2 377 181	12 930 883
Årsresultat	-	-	1 302 402	207 809	1 510 211
Årets utvidede resultat	-	-	78 563	4 881	83 444
Årets totalresultat	-	-	1 380 965	212 690	1 593 655
Kapitalforhøyelse	-	-	-	12 189	12 189
Utbetalt utbytte	-	-	-3 402 180	-198 207	-3 600 387
Transaksjoner med ikke kontrollerende interesser	-	-	-	61	61
Sum transaksjoner med aksjeeiere	-	-	-3 402 180	-185 957	-3 588 137
Andre føringer direkte mot egenkapital	-	-	-943	-	-943
Korrigerings tidligere års feil	-	-	-65 346	-	-65 346
Andre føringer direkte mot egenkapital	-	-	-66 289	-	-66 289
Egenkapital per 31.12.2019	1 956 400	443 877	6 065 922	2 403 913	10 870 112

NOTER TIL REGNSKAPET

NOTE 1 – GENERELL INFORMASJON

SpareBank 1 Gruppen bestod 31. desember 2019 av morselskapet SpareBank 1 Gruppen AS samt de heleide datterselskapene SpareBank 1 Forsikring AS, ODIN Forvaltning AS, SpareBank 1 Factoring AS, Modhi Finance AS (tidligere SpareBank 1 Portefølje AS) og dets datterselskap Modhi Collect AS (tidligere Confide AS), Conecto AS, SpareBank 1 Spleis AS samt Fremtind Forsikring AS som eies med 65 % og LOfavør AS som eies med 51 %.

SpareBank 1 Utvikling DA behandles etter egenkapitalmetoden, og SpareBank 1 Gruppen AS sin eierandel er på 10%.

SpareBank 1 Gruppen AS har kontoradresse i Tromsø.

SpareBank 1 Gruppen AS er et holdingselskap som gjennom datterselskaper produserer, leverer og distribuerer produkter innenfor skadeforsikring, livsforsikring, fondsforvaltning, factoring, inkasso og langtidsovervåking. Konsernets primærmarked er Norge.

Konsernregnskapet er endelig godkjent av generalforsamlingen den 30. april 2020. Generalforsamlingen er konsernets øverste organ.

NOTE 2 – REGNSKAPSPRINSIPPER

GRUNNLAGET FOR UTARBEIDELSE AV DET KONSOLIDERTE ÅRSREGNSKAPET

Konsernregnskapet og morselskapets regnskap 2019 for SpareBank 1 Gruppen er utarbeidet i samsvar med "International Financial Reporting Standards" (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomité (IFRIC), som er godkjent av EU, samt ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven.

Konsernregnskapet er basert på historisk kostprinsipp. Avvikene gjelder i hovedsak finansielle derivater, finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet og finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg, samt eiendommer hvor man benytter verdireguleringsmodellen etter IAS 16.31 og eiendommer som eies med det formål å oppnå leieinntekter eller verdistigning klassifiseres som investeringseiendommer og måles til virkelig verdi i samsvar med IAS 40.

Utarbeidelsen av regnskap i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn. Områder som i stor grad inneholder slike skjønnsmessige estimater, høy kompleksitet, eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i note 3.

Konsernregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

NYE OG ENDREDE STANDARDER TATT I BRUK AV KONSERNET

SpareBank 1 Gruppen konsern har implementert IFRS 16 fra 01.01.2019. Effekten ved implementering av IFRS 16 er ikke vesentlig for konsernets egenkapital. Det refereres til note 23 for nærmere informasjon om implementeringseffekten og periodens resultater.

STANDARDER, ENDRINGER OG FORTOLKNINGER TIL EKSISTERENDE STANDARDER SOM IKKE ER TRÅDT I KRAFT OG HVOR KONSERNET IKKE HAR VALGT TIDLIG ANVENDELSE

Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse av noen nye eller endrede IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger.

IFRS 9 «Finansielle instrumenter» omhandler klassifikasjon, måling, innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser, samt sikringsbokføring. Den komplette versjonen av IFRS 9 ble utgitt i juli 2014 og ble EU godkjent 22.11.2016. Den erstatter de deler av IAS 39 som omhandler tilsvarende problemstillinger. Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre kategorier: virkelig verdi over utvidet resultat, virkelig verdi over resultatet og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsregnskapsføring av eiendelen. Klassifiseringen avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrumentet. Egenkapitalinstrumenter skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi over resultatet. Foretaket kan velge å presentere verdiendringene over utvidet resultat, men valget er bindende, og ved senere salg kan ikke gevinst/tap reklassifiseres over resultatet. Verdifall som skyldes kredittrisiko skal nå innregnes basert på forventet tap i stedet for dagens modell der tap må være pådratt. For finansielle forpliktelser viderefører standarden stort sett kravene i IAS 39. Den største endringen er at i tilfeller

der virkelig verdi-opsjonen er tatt i bruk for en finansiell forpliktelse, skal endringer i virkelig verdi som skyldes endring i egen kredittrisiko innregnes i utvidet resultat.

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Samtidig kreves sikringsdokumentasjon fortsatt.

Standarden trådte i kraft 1. januar 2018. Foretak som i hovedsak driver forsikringsvirksomhet gis midlertidig adgang til å utsette implementering av IFRS 9 frem til ny standard for forsikringskontrakter trer i kraft i 2022. Det er nærmere definert i standarden hva det innebærer i hovedsak å drive forsikringsvirksomhet. Ledelsen i SpareBank 1 Gruppen AS vurderer at konsernet kvalifiserer for å anvende det midlertidige unntaket fra implementering av IFRS 9.

Bakgrunnen er at IFRS 17 trer først i kraft 1. januar 2022. For å være forsikringsdominert må forsikringsforpliktelser overstige 90 % av bokførte verdier. Det er også anledning til å utsette IFRS 9 om ratio er mellom 80 % og 90 % og man ikke har annen vesentlig virksomhet som ikke er relatert til forsikring. SpareBank 1 Gruppen konsern faller innen sistnevnte kategori. Konsernet har fortsatt ikke fullt ut vurdert virkningen av IFRS 9 da denne i noen grad vil avhenge av implementeringen av IFRS 17 i 2022 se nedenfor.

IASB utstedte i mai 2017 utkast til ny standard for forsikringskontrakter IFRS 17 Insurance Contracts som vil erstatte dagens IFRS 4 Forsikringskontrakter og vil tre i kraft 1. januar 2022. Ulikt virkningstidspunkt for IFRS 9 og IFRS 17 er uheldig for forsikringsselskapene. IASB vedtok derfor endringer i IFRS 4 Forsikringskontrakter i 2016 for å redusere de uheldige konsekvenser som følge av ulikt ikrafttredelsestidspunkt for IFRS 17 og IFRS 9. SpareBank 1 Gruppen konsern har et prosjekt for å kartlegge konsekvensene av de nye IFRS 17 og IFRS 9 standardene. Per 31.12.2019 har prosjektet ikke fullt ut kvantifisert de regnskapsmessige konsekvenser av de nye standardene.

For øvrig er det ingen andre IFRS-er eller IFRIC-fortolkninger som ikke er trådt i kraft, som forventes å ha en vesentlig påvirkning på regnskapet.

OMREGNING AV FREMMED VALUTA

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er foretakets funksjonelle valuta.

Eventuelle omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat og spesifiseres separat i egenkapitalen som egen post. Alle beløp er angitt i NOK 1 000 med mindre noe annet er angitt.

Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i fremmed valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Realisert valutagevinst eller -tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i fremmed valuta til kursen på balansedagen resultatføres.

KONSOLIDERING

Datterselskaper

Konsernregnskapet omfatter SpareBank 1 Gruppen AS og alle datterselskaper. Datterselskaper er alle enheter der SpareBank 1 Gruppen konsern har makt til å styre enhetens finansielle og operasjonelle strategi, normalt gjennom eie av mer enn halvparten av stemmeberettiget kapital. Datterselskaper blir konsolidert fra det tidspunkt kontroll er overført til konsernet og blir utelatt fra konsolideringen når kontroll opphører.

Oppkjøpsmetoden benyttes ved kjøp av datterselskaper. Anskaffelseskost ved oppkjøp måles til virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag. Identifiserte eiendeler, overtatt gjeld og betingede forpliktelser overtatt eller pådratt regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, uavhengig av eventuelle ikke-kontrollerende eierinteresser. Anskaffelseskost som overstiger virkelig verdi av identifiserbare netto eiendeler i datterselskapet balanseføres som goodwill. Hvis anskaffelseskost er lavere enn virkelig verdi av netto eiendeler i datterselskapet, resultatføres differansen.

Vesentlige konserninterne transaksjoner og mellomværende mellom konsernselskaper er eliminert.

Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser behandles som transaksjoner med tredjepart. Virkningen av alle transaksjoner med ikke-kontrollerende eiere føres i egenkapitalen når det ikke er endring i kontroll. Slike transaksjoner vil ikke resultere i goodwill eller gevinster eller tap. Når kontroll opphører skal gjenværende eierinteresse måles til virkelig verdi, og gevinst eller tap resultatføres.

FELLESKONTROLLERT VIRKSOMHET

Felleskontrollert virksomhet kan bestå av felleskontrollert drift, felleskontrollerte eiendeler og felleskontrollerte foretak. Felles kontroll innebærer at SpareBank 1 Gruppen gjennom avtale utøver kontroll sammen med andre deltakere. Felleskontrollert foretak regnskapsføres ved egenkapitalmetoden.

INVESTERINGER I DATTERSELSKAPER OG TILKNYTTETE SELSKAPER OPPFØRT I MORSELSKAPETS REGNSKAP

Investering i datterselskaper og tilknyttede selskaper er vurdert i henhold til kostmetoden.

Dersom det finner sted en verdinedgang som ikke er forbigående, foretas en nedskrivning av aksjene. Foretatte nedskrivninger reverseres i den grad grunnlaget for nedskrivninger ikke lenger er til stede.

SEGMENTINFORMASJON

Driftssegmenter i noten rapporteres på samme måte som i styrets årsberetning og ved intern rapportering til styret.

Virksomhetsområdene til konsernet er fordelt etter livsforsikringsvirksomhet, skadeforsikringsvirksomhet, fondsforvaltning, inkasso- og factoringvirksomhet og øvrig virksomhet. Konsernet har ingen sekundærsegmentrapportering. Dette er konsistent med den interne rapporteringen.

Tallene ved den interne rapporteringen er noe annerledes enn de som presenteres i segmentnotene. Dette skyldes at det er enkelte enheter som ikke omarbeider sine tall til IFRS før de rapporteres internt. I notene rapporteres disse segmentene slik de regnskapsføres etter IFRS.

UTLÅN OG FORDRINGER

Ervervede porteføljer

Ervervede porteføljer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke er notert i et aktivt marked. Disse regnskapsføres til amortisert kost etter effektiv rentes metode.

Kundefordringer fra factoringvirksomheten

Factoringvirksomheten har kundefordringer der man ikke har overtatt kredittrisikoen (risiko for debtors manglende betalingsevne) og derfor balanseføres kun det forskudd som er utbetalt på fordringer som er overdratt til factoringsselskapet, og inngår i balansen under regnskapslinjen "Utlån til kunder og fordringer på kredittinstitusjoner".

Tapsavsetning

Tapsavsetninger på utlån er oppført under regnskapslinjen "Tap på utlån, garantier mv".

Andre fordringer

Andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

VERDIPAPIRER OG DERIVATER

Konsernet har finansielle eiendeler i handelsporteføljen, frivillig kategorisert til virkelig verdi over resultatet, utlån og fordringer, holde til forfall investeringer og verdipapirer tilgjengelig for salg. Hovedregelen er å klassifisere investeringer til virkelig verdi over resultatet, enten gjennom handelsportefølje eller frivillig kategorisering. Dette samsvarer med hvordan investeringene følges opp. Enkelte investeringer i obligasjoner/sertifikater plasseres likevel inn i kategoriene utlån og fordringer eller holde til forfall. Dette gjøres i tilknytning til transaksjonen.

Vanlige kjøp og salg av investeringer regnskapsføres på transaksjonstidspunktet, som er det tidspunkt konsernet forplikter seg til å kjøpe eller selge eiendelen. Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet balanseføres første gang til virkelig verdi, med tillegg av transaksjonskostnader. Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi, og transaksjonskostnader resultatføres. Investeringer fjernes fra balansen når rettighetene til å motta kontantstrømmer fra investeringen opphører eller når disse rettighetene er blitt overført og konsernet i hovedsak har overført all risiko og hele gevinstpotensialet ved eierskapet. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet vurderes til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Holde til forfall investeringer regnskapsføres til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Obligasjoner som konsernet har intensjon om å holde til forfall, men som blant annet fordi de ikke er omsatt i et aktivt marked ikke oppfyller vilkårene for holdt til forfall porteføljer i IAS 39, er klassifisert under egen linje i balansen, "Obligasjoner til amortisert kost".

Virkelig verdi av børsnoterte investeringer er basert på gjeldende kjøpskurs. Hvis markedet for verdipapiret ikke er aktivt (eller hvis det gjelder et verdipapir som ikke er børsnotert) bruker konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette den virkelige verdien. Disse omfatter nylig gjennomførte transaksjoner til markedsvilkår, henvisning til andre instrumenter som i vesentlig grad er like, og bruk av diskontert kontantstrømsanalyse og opsjonsmodeller. Teknikkene vektlegger markedsinformasjon i størst mulig grad og i minst mulig grad selskaps-spesifikk informasjon.

Verdipapirer og derivater til virkelig verdi over resultatet

Verdipapirer og derivater til virkelig verdi over resultatet er presentert under regnskapslinjene "Verdipapirer til virkelig verdi" og "Finansielle derivater" i balansen, og verdiendringer er presentert under "Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet" i ordinært resultat.

Denne kategorien har to underkategorier: finansielle eiendeler holdt for handelsformål og finansielle eiendeler som ledelsen øremerker til virkelig verdi over resultatet. En finansiell eiendel klassifiseres i denne kategorien dersom den primært er anskaffet med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger, eller dersom ledelsen velger å klassifisere den i denne kategorien når det er gitt åpninger for det i regelverket. Klassifisering av eiendeler til virkelig verdi (FVO) gjelder for alle finansielle eiendeler som anskaffes med mindre noe annet blir bestemt på investeringstidspunktet. Derivater som ikke er utpekt som sikringsinstrumenter klassifiseres som holdt for handelsformål.

Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av eiendeler klassifisert som "Verdipapirer til virkelig verdi" og "Finansielle derivater", inkludert utbytte, medtas i resultatregnskapet under "Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet" i den perioden de oppstår.

Verdipapirer tilgjengelig for salg

Verdipapirer tilgjengelig for salg er presentert under regnskapslinjen "Verdipapirer – tilgjengelig for salg" i balansen, og verdiendring i utvidet resultat under regnskapslinjen "Verdiendring verdipapirer tilgjengelig for salg" og eventuelle nedskrivninger i ordinært resultat under regnskapslinjen "Avskrivninger og nedskrivninger". Verdipapirer tilgjengelig for salg er ikke-derivative finansielle eiendeler som man velger å plassere i denne kategorien eller som ikke er klassifisert i noen annen kategori. Verdipapirer som er klassifisert i denne kategorien, måles også til virkelig verdi, mens endringen i verdi fra inngående balanseføres mot utvidet resultat.

Holdt til forfall investeringer

Holdt til forfall investeringer er presentert under regnskapslinjen "Obligasjoner holdt til forfall" i balansen, gevinst/tap ved salg under regnskapslinjen "Netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall" i ordinært resultat og eventuelle nedskrivninger under regnskapslinjen "Avskrivninger og nedskrivninger" i ordinært resultat. Holdt til forfall investeringer er ikke-derivative finansielle eiendeler notert i et aktivt marked, med faste eller forutsigbare betalinger og faste forfall som konsernet har en positiv intensjon om å holde til forfall. Holdt til forfall investeringer måles til amortisert kost ved en effektiv rente-metode.

Verdifall på finansielle eiendeler

Eiendeler balanseført til amortisert kost

Konsernet vurderer ved hver balansedato om det finnes objektive bevis på at en finansiell eiendel, eller en gruppe av finansielle eiendeler, har falt i verdi. Tap ved verdifall av en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler resultatføres bare dersom det er objektive bevis på verdifall som et resultat av én eller flere hendelser som har inntruffet etter førstegangs balanseføring (en "tapshendelse") og denne tapshendelsen (eller hendelsene) påvirker fremtidige estimerte kontantstrømmer på en måte som kan måles pålitelig.

For ervervede porteføljer og investeringer i obligasjoner som holdes til forfall måles størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de forventede fremtidige kontantstrømmer diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente. Eiendelens balanseførte verdi reduseres og tapsbeløpet resultatføres. Dersom verdifall senere reduseres, og reduksjonen objektivt kan knyttes til en hendelse inntrådt etter at verdifallet ble innregnet, blir det tidligere resultatførte verdifallet reversert i resultatregnskapet.

Eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg

Konsernet vurderer hver balansedag om det finnes objektive bevis for at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. For egenkapitalinstrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg, vil en vesentlig eller en langvarig reduksjon i virkelig verdi på instrumentet under anskaffelseskost også være en indikasjon på at eiendelen er utsatt for verdifall. Konsernet vurderer et verdifall på 20 % som vesentlig og et verdifall som har vart mer enn 6 måneder som langvarig. Dersom det foreligger slike indikasjoner, og verdireduksjoner tidligere har vært ført over utvidet resultat, skal det kumulative tapet som er innregnet i utvidet resultat omklassifiseres til resultatregnskapet. Beløpet måles som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, med fradrag for tap ved verdifall

som tidligere er resultatført. Tap ved verdifall innregnet i resultatregnskapet for en investering i et egenkapitalinstrument skal ikke reverseres over resultatregnskapet.

DERIVATER

Derivatene består av aksje-, valuta- og renteinstrumenter. Derivater føres til virkelig verdi over resultatet på dato hvor kjøp av derivatet er inngått. Etterfølgende endringer i virkelig verdi føres over resultatet.

MOTREGNING AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE

En finansiell eiendel eller forpliktelse motregnes og presenteres netto i balansen når selskapet a) har en juridisk ubetinget motregningsrett og b) har til hensikt å gjøre den opp på nettogrunnlag eller og realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen under ett.

IMMATERIELLE EIENDELER

Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskaper er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill testes årlig for verdifall, og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av nedskrivninger. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Gevinst eller tap ved salg av en virksomhet inkluderer balanseført beløp av goodwill vedrørende den solgte virksomheten. For senere nedskrivningstest blir goodwill allokert til de kontantgenererende enheter eller grupper av kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler fra oppkjøpet hvor goodwill oppstod.

Utvikling

Utviklingskostnader som aktiveres inkluderer direkte henførbare utgifter slik som materialer, lønn og personalkostnader, og en andel av fellesutgiftene. Andre utviklingsutgifter blir innregnet i resultatregnskapet i den perioden de påløper. Aktiverte utviklingskostnader føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall.

Lisenser

Lisenser har begrenset utnyttbar levetid og balanseføres til anskaffelseskost med fradrag av akkumulerte avskrivninger. Lisenser avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

IT-programmer

Standard IT-programvarer som oppfyller kriteriene for balanseføring føres til anskaffelseskost (inkludert utgifter til å få programmene operative), og avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid. Egenutviklede programvarer følger i hovedsak de samme prinsippene som beskrevet for utvikling.

Utgifter til vedlikehold av programvare kostnadsføres etter hvert som de påløper. Utgifter direkte forbundet med utvikling av identifiserbar og unik programvare som eies av konsernet, blir balanseført som en immateriell eiendel når følgende kriterier er oppfylt:

- det er teknisk mulig å ferdigstille programvaren slik at den vil være tilgjengelig for bruk
- ledelsen har til hensikt å ferdigstille programvaren og bruke eller selge den
- det kan påvises hvordan programvaren vil generere sannsynlige fremtidige økonomiske fordeler
- tilstrekkelige tekniske, finansielle eller andre ressurser er tilgjengelig for å ferdigstille og ta i bruk eller selge programvaren
- utgiftene kan måles pålitelig

Direkte utgifter omfatter personalkostnader for programutviklingspersonell og en andel av direkte tilhørende faste kostnader. Andre utviklingsutgifter som ikke oppfyller disse kriteriene blir kostnadsført etter hvert som de påløper. Utviklingsutgifter som er kostnadsført kan ikke balanseføres som en eiendel i senere perioder. Balanseført egenutviklet programvare avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid.

Øvrige immaterielle eiendeler

I forbindelse med oppkjøp av virksomheter gjennomføres det merverdianalyser, og immaterielle eiendeler som identifiseres balanseføres i konsernet. Konsernet har identifisert merverdier knyttet til merkevare, kundeforhold og teknologi software. Merverdiene er beregnet basert på historiske data som er fremskrevet, og justert for usikkerhet og deretter neddiskontert. Kundeforhold og teknologi software avskrives lineært over forventet levetid.

Etterfølgende utgifter

Senere utgifter vedrørende balanseførte immaterielle eiendeler balanseføres bare når de øker de fremtidige økonomiske fordeler relatert til denne eiendelen. Alle andre utgifter kostnadsføres i den perioden de påløper.

Avskrivninger

Avskrivninger beregnes og resultatføres lineært over estimert utnyttbar levetid for de immaterielle eiendelene, med mindre slik levetid er ubegrenset. Immaterielle eiendeler blir avskrevet fra tidspunktet de er tilgjengelige for bruk.

Immaterielle eiendeler utenom goodwill og tidsubegrensede immaterielle eiendeler, har estimert levetid på mellom 2 og 10 år.

Immaterielle eiendeler utenom goodwill og tidsubegrensede immaterielle eiendeler, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Konsernets varige driftsmidler består av maskiner, inventar, transportmidler og bygninger som benyttes av konsernet til egen virksomhet.

Eiendom, anlegg og utstyr, med unntak av investeringseiendommer og eierbenyttet eiendom, førsteganginnregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan, splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper. Ved implementering av IFRS 01.01.04 ble egenbenyttet eiendommer verdiregulert til virkelig verdi. Etter IAS 16 ansees disse eiendommene å ha en estimert anskaffelseskost som tilsvarer verdiregulert beløp på tidspunktet for verdireguleringen. Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Egen benyttet eiendom revalueres til virkelig verdi. Verdivurderingen baserer seg på en intern verdivurderingsmodell. Øvrige varige driftsmidler regnskapsføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmidlet.

INVESTERINGSEIENDOMMER

Eiendommer som leies ut til leietakere utenfor konsernet er klassifisert som investeringseiendommer. Investeringseiendommer vurderes til virkelig verdi. Endringer i verdi føres over resultatregnskapet under regnskapslinjen "Netto inntekter investeringseiendommer". Eiendommene vurderes individuelt basert på antatt fremtidig neddiskontert kontantstrøm. Avkastningskravet tar hensyn til rentenivået, den generelle risikoen i eiendomsmarkedet og risiko som er spesifikk for den enkelte eiendom. Beregningen av virkelig verdi oppdateres halvårlig. Leieinntekter, driftskostnader og effekten av verdiendringer knyttet til investeringseiendommer, presenteres særskilt i note 30.

VERDIFALL PÅ IKKE-FINANSIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid og goodwill avskrives ikke, men testes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare eiendelens balanseførte beløp. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av verdifall grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige inngående kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

KLIENTMIDLER

Finansielle instrumenter og andre midler som oppbevares av konsernet, men som tilhører investorene (klientmidler), oppføres ikke i balansen. Dersom klientmidlene overstiger klientansvaret (klientgjelden) er det overskytende konsernets eiendel og oppføres i balansen under regnskapslinjen "Andre eiendeler". Dersom klientmidlene ikke fullt ut dekker klientansvaret er underdekningen konsernets gjeld til klienten og oppføres som "Andre forpliktelser" i balansen.

KONTANTER OG KONTANTEKVIVALENTER

Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer kontanter og bankinnskudd, andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders opprinnelig løpetid og trekk på kassekreditt. Kassekreditt er presentert under linjen, "Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner".

BETALBAR OG UTSATT SKATT

Skattekostnad består av betalbar skatt og utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Hvis det er tilfellet, blir skatten også ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattemessige lover og regler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt av skattemyndighetene på balansedagen.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden. Det beregnes utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Dersom utsatt skatt oppstår ved første gangs balanseføring av en gjeld eller eiendel i en transaksjon, som ikke er en virksomhetssammenslutning, og som på transaksjonstidspunktet verken påvirker regnskaps- eller skattemessig resultat, blir den ikke balanseført. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skattelover som er vedtatt eller i det alt vesentlige er vedtatt på balansedagen, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten gjøres opp.

Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fremtidig skattepliktig inntekt vil foreligge der de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes.

Ved vurdering av sannsynlighet vil historisk inntjening og forventede fremtidige marginer bli lagt til grunn.

Utsatt skattefordel og utsatt skatt skal motregnes dersom det er en juridisk håndhevbar rett til å motregne eiendeler ved betalbar skatt mot forpliktelser ved betalbar skatt, og utsatt skattefordel og utsatt skatt gjelder inntektsskatt som ilegges av samme skattemyndighet for enten skattepliktig foretak eller forskjellige skattepliktige foretak som har til hensikt å gjøre opp forpliktelser og eiendeler ved betalbar skatt netto.

Skattelovens regler for beskatning av livsforsikrings- og pensjonsforetak ble betydelig endret i 2018. Resultat av teknisk regnskap uten justeringer skal nå være grunnlaget for beskatning av forsikringsvirksomheten. Tidligere urealiserte verdiendringer inngikk i skattegrunnlaget for 2018 etter overgangsregelen. Det ble gitt overgangsordninger som innebar utsatt betaling av påløpt skatt gjennom avsetning til gevinst- og tapskonto i henhold til skatteregelverket.

Aksjerelaterte inntekter fra eiendeler som forvaltes i selskapets kollektiv- og investeringsvalgporteføljer er ikke omfattet av fritaksmetoden. Det er innført et sjablongfradrag som skal tilsvare disse inntektenes forholdsmessige andel av overskuddet som tilordnes selskapet, slik at unntaket fra fritaksmetoden ikke får effekt for denne delen av de aksjerelaterte inntektene.

Det er ikke beregnet utsatt skatt knyttet til verdiendring av eiendommer eid i egne selskaper for den delen som er knyttet til selskapsporteføljen. Realisasjon av eiendommene vil i praksis være salg av aksjer. Eventuelle gevinster eller tap ved realisasjon av aksjer tilhørende selskapsporteføljen vil ikke være skattepliktig som følge av fritaksmetoden, og det er selskapets oppfatning at regnskapet gir best informasjonsverdi når utsatt skatt ikke oppføres på slike verdiendringer.

PENSJONER

Konsernet har både innskuddsplaner og hybridpensjon. Pensjonsordningene er finansiert gjennom innbetalinger til SpareBank 1 Forsikring AS. En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til forsikringsselskapet. Konsernet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere tilskudd hvis forsikringsselskapet ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad i takt med at de forfaller.

Med hybridpensjon setter arbeidsgiveren av en fast prosent av den ansattes lønn til pensjon. Pensjonssparingen er lik for alle ansatte, men det betales inn et kvinnetillegg da kvinner lever lenger. Ordningen har en garanti mot negativ avkastning. Pensjonskapitalen kan reguleres hvert år i forhold til lønnsveksten. Den ansatte kan selv bestemme sin investeringsprofil. Hybridpensjon utbetales livsvarig fra 67 år. Hybridpensjon regnskapsføres som lønnskostnad i takt med at de forfaller.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. AFP ordningen legger opp til at bedriften skal betale en samlet premie med utgangspunkt i årslønn til arbeidstakeren. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1 G og 7,1 G. AFP-ordningen regnskapsføres som en innskuddsordning.

ANSVARLIGE LÅN

Ansvarlige lån har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlig lån telles med i sin helhet i solvens kapitalen.

FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER LIVSFORSIKRING

Selskapets produkter er alle klassifisert som forsikringskontrakter.

Forsikringskontrakter skal vurderes etter IFRS 4. Standarden inneholder ikke spesifikke vurderingsregler utover enkelte mindre forhold. Det tillates anvendelse av regnskapsprinsipper som den enkelte regnskapspliktige har anvendt i tidligere årsregnskap under forutsetning av at de norske reglene om forsikringsmessige avsetningene er tilstrekkelige. De forsikringsmessige forpliktelsene innenfor livsforsikring omfatter premiereserve, pensjonskapital, tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond, premiefond, innskuddsfond, reguleringsfond, reguleringsfond for uførepensjon, pensjonsreguleringsfond og pensjonistenes overskuddsfond.

Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i Finans Norge, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet.

Reserveavsetningene og premiene er fastsatt ut i fra prinsippet om at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut i fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.

Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Dette innebærer at beregningene er utført med de samme forutsetninger som ligger til grunn for beregning av premien for den enkelte forsikringsavtale. Det er foretatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på selskapets egne erfaringer. Avsetningene gjøres ved hjelp av ulike modeller. IBNR/RBNS er ikke beregnet med diskonteringsrente.

- Premiereserve:

Premiereserven er selskapets avsetning til å møte fremtidige forsikringsmessige forpliktelser. Reserven er beregnet som kontantverdien av selskapets samlede fremtidige forsikringsforpliktelser i henhold til de enkelte forsikringsavtaler, med fradrag av kontantverdien av fremtidige premier. Rentesatsen som er benyttet ved beregningen er således gjeldende grunnlagsrente for kontrakten.

Den avsatte premiereserven inkluderer administrasjonsreserve.

Erstatningsavsetningen skal dekke selskapets forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som er meldt, men ikke ferdig oppgjort, og skader som er inntruffet, men ennå ikke meldt ved regnskapsperiodens utløp (RBNS og IBNR). Avsetningene dekker også forventede indirekte skadebehandlingskostnader i henhold til forsikringsvirksomhetslovens bestemmelser om forsikringstekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomhet. Erstatningsavsetningen inngår i selskapets premiereserve.

- Pensjonskapital:

Pensjonskapitalen til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje motsvarer verdien av investeringsporteføljen som er tilordnet kontrakten. Selskapet har ikke investeringsrisiko på kundemidler, da det ikke garanteres minsteavkastning ovenfor kundene.

- Tilleggsavsetninger:

For å sikre soliditeten i livsforsikringsselskapene kan det foretas tilleggsavsetninger inntil 12 prosent av premiereserven knyttet til den enkelte forsikringskontrakt. Tilleggsavsetningene er betinget kundetildelt overskudd som kan benyttes til å dekke den årlige rentegarantien, dersom avkastningen fra de finansielle eiendelene ikke er tilstrekkelig. Det kan ikke trekkes mer enn ett års rentegaranti det enkelte år.

- Kursreguleringsfond:

Avsetningen tilsvarende netto urealiserte merverdier på finansielle eiendeler, med unntak av investering i eiendom, vurdert til virkelig verdi og som inngår i kollektivporteføljen. Netto urealiserte merverdier fastsettes ved en samlet vurdering av porteføljen. Kursreguleringsfondet kan ikke være negativt.

- Premiefond:

Premiefondet utgjør innbetalinger fra forsikringstakerne i forbindelse med tradisjonell pensjonsforsikring. Innbetalingene føres ikke i resultatregnskapet, men direkte i balansen.

- Innskuddsfond:

Innskuddsfondet utgjør innbetalinger fra forsikringstakerne i forbindelse med pensjonsforsikring hvor forpliktelsene er knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje. Innbetalingene føres ikke i resultatregnskapet, men direkte i balansen.

- Reguleringsfond:

Fondet er knyttet til alderspensjonsordninger etter Lov om tjenestepensjon som har garantert regulering av pensjonsbeholdningen i opptjeningsperioden. Fondet består av overskudd på pensjonsbeholdningene i opptjeningsperioden ut over garantert årlig reguleringsnivå, samt avkastning på fondet som sådan. Midlene i fondet skal brukes til å dekke oppregulering i opptjeningsperioden i år hvor årets avkastning ikke er tilstrekkelig til å dekke avtalt årlig regulering iht. Lov om tjenestepensjon.

- Pensjonsreguleringsfond:

Fondet er knyttet til alderspensjonsordninger etter Lov om tjenestepensjon som har garantert regulering av pensjoner under utbetaling. Fondet består av overskudd på pensjonsbeholdningene i utbetalingsperioden ut over garantert årlig reguleringsnivå, samt avkastning på fondet som sådan. Midlene i fondet skal brukes til å dekke oppregulering av pensjoner under utbetaling i år hvor årets avkastning ikke er tilstrekkelig til å dekke avtalt årlig regulering iht. Lov om tjenestepensjon.

- Reguleringsfond for uførepensjon:

Fondet består av overskudd på premiereserve knyttet til uførepensjoner under utbetaling ut over det som iht. Lov om tjenestepensjon trengs til årlig oppregulering av uførepensjon under utbetaling. Midlene i fondet skal brukes til å dekke oppregulering iht. Lov om tjenestepensjon i år hvor årets avkastning ikke er tilstrekkelig.

- Pensjonistenes overskuddsfond:

Fondet består av overskudd tilordnet premiereserve knyttet til pensjoner under utbetaling i kollektiv pensjonsforsikring. Fondet skal hvert år benyttes som engangspremie for tillegg til ytelsene til pensjonistene.

FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER SKADEFORSIKRING

Forsikringskontrakter skal vurderes etter IFRS 4. Standarden inneholder ikke spesifikke vurderingsregler utover for enkelte mindre forhold. Det tillates anvendelse av regnskapsprinsipper som er anvendt i tidligere årsregnskap.

Forsikringstekniske avsetninger er vurdert i henhold til forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsselskaper § 3-5

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie er en periodisering av forfalt premie. Avsetningen er summen av de uopptjente deler av forfalt premie. Det er ikke gjort fradrag for kostnader før den forfalte premie er periodisert.

Brutto erstatningsavsetning

Erstatningsavsetningen er avsetning for forventede erstatningskrav på skader som er meldt, men ikke ferdig oppgjort (RBNS – reported but not settled), samt for skader som er inntruffet, men ennå ikke meldt ved regnskapsperiodens utløp (IBNR - incurred but not reported). Erstatningsavsetningen inneholder også avsetning for forventede indirekte skadebehandlingskostnader (ULAE).

Neddiskontering av erstatningsavsetninger gjennomføres ikke.

Tilstrekkelighetstest

Det gjennomføres en årlig tilstrekkelighetstest for å kontrollere at nivået på avsetningene er tilstrekkelige sammenlignet med SpareBank 1 Skadeforsikring AS sine forpliktelser. Et eventuelt avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for ikke avløst risiko.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser klassifiseres som eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning utgjør gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser. Gjenforsikringsandelen skal reduseres med forventet tap på krav basert på objektive bevis for verdifall.

AVSETNINGER

Konsernet regnskapsfører avsetninger for restruktureringer og rettslige krav når det eksisterer en juridisk eller selvpålagt forpliktelse som følge av tidligere hendelser, og det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør i form av overføring av økonomiske ressurser og forpliktelsen kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. Avsetning for restrukturingskostnader omfatter sluttvederlag til ansatte. Det avsettes ikke for fremtidige driftstap. Avsetninger vurderes ved hver balansedato og justeres for å reflektere oppdatert beste estimat.

I tilfeller hvor det foreligger flere forpliktelser av samme natur, fastsettes sannsynligheten for at forpliktelsene vil komme til oppgjør ved å vurdere forpliktelser av denne typen under ett. Det gjøres derfor en avsetning selv om sannsynligheten for oppgjør knyttet til det enkelte forholdet kan være lav.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en estimert risikofri rente som diskonteringsrente før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og risiko spesifikk for forpliktelsen.

Sluttvederlag

Sluttvederlag blir betalt når ansettelsesforhold avsluttes av konsernet før det normale tidspunktet for pensjonering eller når en ansatt frivillig aksepterer å slutte mot et slikt vederlag. Konsernet regnskapsfører sluttvederlag når det beviselig er forpliktet til enten å avslutte arbeidsforholdet til dagens arbeidstakere i henhold til en formell, detaljert plan som konsernet ikke kan trekke tilbake, eller til å gi sluttvederlag som følge av et tilbud som er gitt for å oppfordre til frivillig avgang. Sluttvederlag som forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen diskonteres til nåverdi.

LEVERANDØRGJELD OG ANDRE KORTSIKTIGE FORPLIKTELSER

Leverandørgjeld måles til virkelig verdi ved første gangs balanseføring. Ved senere måling vurderes leverandørgjelden til amortisert kost, fastsatt ved bruk av effektiv rente-metode.

INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER OG KREDITTINSTITUSJONER

Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner er vurdert i all hovedsak til amortisert kost.

RENTEINNTEKTER OG -KOSTNADER

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost resultatføres løpende basert på en effektiv rente-metode. For innskudd fra kunder og kredittinstitusjoner og gjeld til kredittinstitusjoner som føres til virkelig verdi kostnadsføres renteelementet som rentekostnad (nominell rente), mens øvrige verdiendringer klassifiseres som inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

PROVISJONSINNTEKTER OG -KOSTNADER

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i SpareBank 1 Gruppen konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen slutføres.

INNTEKTER INKASSOVIRKSOMHET

Inkassosaker under utførelse vurderes i samsvar med prinsippet om løpende avregning. Denne metoden innebærer at inntektsføring skjer i den regnskapsperioden som inkassotjenesten ytes, i takt med fremdriften i inkassosaken. Vurderingen av opptjent inntekt på balansedagen er beregnet med utgangspunkt i en vurdering av inkassosakenes omløpshastighet, beregnet fullføringsgrad og faktiske salærintekter siste seks måneder.

Salærintekter blir inntektsført ved innbetaling på inkassosakene. Endring i balanseført verdi av inkassosaker under utførelse ligger i resultatregnskapet under regnskapslinjen «Andre inntekter». Balanseført verdi er regnskapsført som omløpsmidler på regnskapslinjen «Andre eiendeler».

INNTEKTER FRA UTBYTTE

Utbytte resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Generalforsamlingen, og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring, og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning til stede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

AKSJEKAPITAL OG OVERKURS

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital. Utgifter som knyttes direkte til utstedelse av nye aksjer eller opsjoner med fradrag av skatt, føres som reduksjon av mottatt vederlag i egenkapitalen.

UTBYTTE

Styrets forslag til utbytte fremgår av årsberetningen. Foreslått utbytte til morselskaps aksjonærer klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt av generalforsamlingen.

KONSERNBIDRAG

Konsernbidrag til datterselskap føres som økning av investering i datterselskap gitt at overføringen øker verdien av morselskaps aksjer i datterselskap. Foreslått ytt konsernbidrag klassifiseres som egenkapital inntil det er endelig vedtatt av generalforsamlingen.

NOTE 3 – KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Konsernet utarbeider estimater og gjør antakelser/forutsetninger knyttet til fremtiden. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og andre faktorer, inklusive forventninger om fremtidige hendelser som anses rimelig under nåværende omstendigheter. De regnskapsestimater som følger av dette vil per definisjon sjelden være fullt i samsvar med det endelige utfall. Estimater og antakelser/forutsetninger som representerer en betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseført verdi på eiendeler og gjeld i løpet av neste regnskapsår, drøftes nedenfor.

VIRKELIG VERDI PÅ DERIVATER OG ANDRE FINANSIELLE INSTRUMENTER

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes ved å benytte verdsettelsesteknikker. Konsernet vurderer og velger metoder og forutsetninger som så langt som mulig er basert på markedsforholdene på hver balansedag. For mange finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg, og som ikke omsettes i et aktivt marked, har konsernet benyttet neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer som verdsettelsesmetode. Slike beregninger er beheftet med betydelig skjønn, og i vurderingen av hvorvidt virkelig verdi er lavere enn kostpris vurderer konsernet blant annet fremtidsutsikter i den aktuelle bransjen, selskapets finansielle posisjon, og teknologisk utvikling.

INVESTERINGSEIENDOMMER

Forsikringsselskapene i SpareBank 1 Gruppen har store eiendomsplasseringer. Eiendommene er eiet i heleide aksjeselskaper som eier hver enkelt eiendom. Eiendommene verddivurderes individuelt ved bruk av selskapets interne verdsettelsesmodell ved å diskontere antatt framtidig kontantstrøm for den enkelte eiendom. Avkastningskravet som benyttes i diskonteringen tar hensyn til rentenivået, den generelle risikoen i eiendomsmarkedet og risiko som er spesifikk for den enkelte eiendom.

Det ble i 2019 gjennomført en omstrukturering av selskapets eiendommer med overføring av andeler i eiendomsselskapene mellom selskapsporteføljen og kollektivporteføljene. For å sikre armlengdes avstand i forbindelse med de planlagte transaksjonene ble det i 2. kvartal 2019 innhentet tre eksterne takster på hver eiendom. Verdireguleringen fulgte av et veid gjennomsnitt av disse takstene. Parallelt med intern verddivurdering ble det ved utgangen av 2019 utført ekstern verddivurdering for fire utvalgte eiendommer i porteføljen for å avstemme markedsutviklingen i perioden. Det er planen at fire eiendommer verddivurderes av to uavhengige selskapet hvert halvår, og at en eiendom skal være overlappende med forrige periode.

Eiendomsporteføljen vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Virkelig verdi er det beløp den enkelte eiendom kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter.

Det vises til prinsippnotene for behandling av skatt på investeringseiendommer.

Det vises for øvrig til note 31 Investeringseiendommer.

SENSITIVITET KNYTTET TIL EIENDOMMER I SPAREBANK 1 FORSIKRING

Eiendomsverdiene er spesielt sensitive til endringer i avkastningskravet. Holdes alt annet likt, vil en økning/reduksjon i avkastningskravet på 0,25 prosentpoeng redusere/øke verdiene med ca. 490 mill. kroner, eller ca. 7,5 %. Etter utløpet av eksisterende leieforhold skal lokalene reutleies til gjeldende markedsvilkår. Dersom netto leieinntekt reduseres/økes med 10 % ved reutleie, reduseres/økes markedsverdien med ca. 11 %. Dette tilsvarer en verdiendring på ca. 740 mill. kroner.

SENSITIVITET KNYTTET TIL EIENDOMMER I FREMTIND FORSIKRING

Eiendomsverdiene er spesielt sensitive til endringer i avkastningskravet. Holdes alt annet likt, vil en økning/reduksjon i avkastningskravet på 0,25 prosentpoeng redusere/øke verdiene med ca. 63,2 mill. kroner, eller ca. 4,8 %. Etter utløpet av eksisterende leieforhold skal lokalene reutleies til gjeldende markedsvilkår. Dersom netto leieinntekt reduseres/økes med 10 % ved reutleie, reduseres/økes markedsverdien med ca. 11 %. Dette tilsvarer en verdiendring på ca. 146,3 mill. kroner.

ESTIMERT VERDIFALL FOR GOODWILL

Konsernet gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill, jfr. note 33. Gjenvinnbart beløp på kontantgenererende enheter blir fastsatt ved beregning av neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Beregningene krever at det brukes estimater, og at de er konsistente med markedsverdsettelsen av konsernet.

ESTIMATER KNYTTET TIL FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER INNEN LIVSFORSIKRING

Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring er basert på forventninger om levetid, dødelighet, uførhet, renter med videre. Endringer i slike forutsetninger vil påvirke størrelsen på forsikringsmessige avsetninger. Premiereserven er beregnet som kontantverdien av selskapets forpliktelser med fradrag for kontantverdien av framtidige premier. Grunnlagsrenten som benyttes ved beregning er den grunnlagsrenten som gjelder for den enkelte forsikring, og beregningen gjøres i tråd med forsikringsvirksomhetsreglene. Eventuelle endringer i grunnlagsrenten vil påvirke størrelsen på forpliktelsene.

Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i Finans Norge, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer.

For alle produkter er det erstatningsavsetninger som inkluderer både meldte (RBNS) og ikke meldte skader (IBNR). IBNR- og RBNS-avsetninger er beregnet etter statistiske metoder som er basert på selskapets egne analyser av kundebestanden.

ESTIMATER KNYTTET TIL FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER INNEN SKADEFORSIKRING

Bruk av estimater ved beregning av forsikringstekniske avsetninger innen skadeforsikring gjelder i hovedsak erstatningsavsetninger. Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; korthalet forretning og langhalet forretning. Inndelingen er basert på hvor lang tid det går fra et tap eller skade inntreffer til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt og oppgjort. Langhalet forretning knytter seg primært til personskader.

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på rapporteringstidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS – reported but notsettled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR – incurred but not reported).

Medarbeiderne i Forsikringsoppgjør er ansvarlig for at avsetningene i forbindelse med rapporterte skadesaker registreres for hver skadesak i forsikringsdatasystemet. Utviklingen i erstatningsavsetningene for de rapporterte skader følges opp i oppgjørsavdelingene. Aktuar er ansvarlig for erstatningsavsetninger for skader som er inntruffet, men ikke meldt.

Beregning av erstatningsavsetningene er basert på bruk av erfaringsdata der en tar utgangspunkt i hvordan erstatningskostnadene utvikler seg over tid. Dette vil omfatte utviklingen i både avsetninger for meldte skader og for etteranmeldte skader. For å beregning av erstatningsavsetningen bygges det opp statistiske modeller basert på erfaringstall og informasjon om porteføljeutvikling.

NOTE 4 – SEGMENTINFORMASJON

NOK 1 000	Livsforsikrings- virksomhet		Skadeforsikrings- virksomhet		Fondsforvaltning		Inkasso og factoringvirksomhet		Øvrig virksomhet		Konsernelimineringer		Sum	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Sum inntekter ¹⁾	16 543 374	7 499 147	8 421 195	5 329 551	377 760	386 559	492 593	483 517	2 889 962	2 112 750	-2 927 590	-2 093 126	25 797 294	13 718 399
Segmentresultat	905 023	616 741	584 541	715 575	95 213	108 736	141 486	165 182	2 650 886	1 857 316	-2 812 848	-2 077 739	1 564 301	1 385 811
Resultat etter skatt	844 458	682 664	596 390	494 088	70 736	81 098	104 744	124 311	2 671 025	1 688 671	-2 777 142	-1 591 214	1 510 211	1 479 618
Minoritetens andel av resultat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-207 809	-471	-207 809	-471
Eiendeler pr. segment	70 209 897	58 468 481	18 781 444	12 954 133	453 677	405 221	3 746 552	4 046 635	10 516 130	10 429 227	-10 032 802	-10 703 150	93 674 897	75 600 546
Sum forpliktelser	65 068 284	54 204 946	11 982 123	8 898 898	181 698	140 187	2 771 360	3 103 501	6 224 711	5 430 402	-3 423 391	-4 383 272	82 804 785	67 394 663

¹⁾ Kostnader relatert direkte til inntekten er inkludert

Virksomhetsområdene til konsernet er fordelt etter livsforsikringsvirksomhet, skadeforsikringsvirksomhet, fondsforvaltning, inkasso- og factoringvirksomhet og øvrig virksomhet. Konsernet har ingen sekundærsegmentrapportering. Dette er konsistent med den interne rapporteringen. Driftssegmenter i noten rapporteres annerledes enn i styrets årsberetning. I styrets årsberetning rapporteres segmentene på samme måte som ved intern rapportering til styret. Dette skyldes at det er enkelte enheter som ikke omarbeider sine tall til IFRS før de rapporteres internt. I segmentnoten rapporteres disse segmentene slik de regnskapsføres etter IFRS.

NOTE 5 – SOLVENS II

SpareBank 1 Gruppen er et sammensatt finanskonsern med datterselskaper innenfor livsforsikring, skadeforsikring, fondsforvaltning, inkasso, fordringsforvaltning og factoring. Samlet sett står forsikringsvirksomheten for mer enn 90 % av SpareBank 1 Gruppens samlede inntekter, verdiskaping og balanse på konsolidert nivå. SpareBank 1 Gruppen er med denne virksomhetssammensetningen definert som et forsikringsdominert konsern.

Solvens II trådte i kraft 01.01.16. I SpareBank 1 Gruppen er selskapene SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Forsikring AS, og Fremtind Forsikring direkte underlagt Solvens II forskriften. SpareBank 1 Gruppen AS rapporterer etter Solvens II konsolidert for konsernet. Solvenskapitalkravet beregnes ved bruk av standardmetoden i henhold til Solvens II forskriften. Øvrige datterselskap, ODIN Forvaltning AS og SpareBank 1 Factoring AS tas med i konsernets solvenskapital med ansvarlig kapital og kapitalkrav.

I Solvens II-balansen verdsettes alle eiendeler og forpliktelse til markedsverdi. Dette medfører vesentlige endringer, sammenlignet med regnskapsregelverket, med hensyn til hvordan forpliktelser i SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring verdsettes. For eiendeler er de vesentligste endringer knyttet til at hold-til-forfall obligasjoner verdsettes til markedsverdi, og at verdien av goodwill og immaterielle eiendeler ikke inngår i Solvens II-balansen. Forpliktelsene blir verdsett etter markedsbaserte metoder, hvilket medfører økt kompleksitet, særskilt i SpareBank 1 Forsikring AS. Blant annet inngår alle inn-, og utgående kontantstrømmer innenfor kontraktens grense til verdsettelse av forpliktelsene. Forpliktelsene diskonteres til nåverdi etter en definert markedsbasert rentebane. De forsikringstekniske avsetningene utgjør en dominerende andel av balansen, og selv små relative endringer i størrelsen på avsetningene kan gi store endringer i den tilgjengelige kapitalen og dermed den samlede solvensposisjonen under Solvens II. Solvenskapitalen etter Solvens II vil derfor være vesentlig forskjellig fra bokførte balanseverdier etter IFRS.

I henhold til Solvens II-forskriften deles solvenskapitalen inn i tre kapitalgrupper. Kapitalgruppe 1 består av innskutt og opptjent egenkapital, avstemmingsreserve og årsresultat. Solvenskapitalen er justert for fremtidig utbetaling av utbytte. Kapitalgruppe 2 består av ansvarlig lån, naturskadefondet, og risikoutjevningfond. SpareBank 1 Gruppen har per dags dato ikke kapital i gruppe 3.

Solvenskapital

Solvenskapital per 31.12.19	SpareBank 1 Gruppen konsolidert				
	Total	Tier 1 ubegrenset	Tier 1 Begrenset	Tier 2	Tier 3
MNOK					
Innskutt egenkapital	2.400	2.400			
Avstemmingsreserve	9.522	9.522			
Ansvarlig lån	1.284			1.284	
Risikoutjevningfond	116			116	
Avsetning naturskadefondet	1.043			1.043	
Solvenskapital	14.615	11.922		2.693	

Solvenskapitalkrav og solvensmargin

Solvenskapitalkravet er beregnet konsolidert for selskapene underlagt Solvens II. Estimerte markedsverdier stresses ved forhåndsdefinerte stress etter standardmetoden. Solvenskapitalkravet gis ved summen av endringer i solvenskapital, som følge av stressene, fratrukket diversifiseringseffekter. For SpareBank 1 Gruppen er særskilt markedsrisiko, og livsforsikringsrisiko de største risikoeksponeringene. Konsernet har videre vesentlig eksponering mot helse-, og skadeforsikringsrisiko.

Kapitalkrav SpareBank 1 Gruppen konsolidert	MNOK		
	31.12.19	31.12.18	Endring
Netto tall risikomoduler			
Markedsrisiko	4.354	3.538	816
Skadeforsikringsrisiko	2.328	1.529	798
Helseforsikringsrisiko	2.632	2.556	76
Livsforsikringsrisiko	4.988	4.365	623
Motpartsrisiko	279	331	-52
Kapitalkrav før diverifisering totalrisiko	14.580	12.319	2.260
Korrelasjonseffekt totalrisiko	-5.264	-4.362	-901
Kapitalkrav før operasjonell risiko	9.316	7.957	1.359
Operasjonell risiko	496	387	109
Regulatoriske kapitalkrav for andre finansforetak	841	809	32
Justering kundemidler gruppenivå	165	97	68
Tapsabsorberende evne effekt utsatt skattefordel	-2.100	-2.110	10
Kapitalkrav	8.718	7.140	1.578
Solvenskapital	14.615	11.674	2.941
Solvensmargin	168 %	164 %	4 %
Minstekapitalkrav	2.610	2.077	533

SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS rapporterer solvensmargin på henholdsvis 193 % og 180 % per 31.12.19.

NOTE 6 - FINANSIELL RISIKOSTYRING

RAPPORTERING AV FINANSIELLE RISIKOFORHOLD

Noten gir en beskrivelse av arbeidet med risikostyring i SpareBank 1 Gruppen. I denne noten redegjøres det for:

- Målsetting og strategi for styring og kontroll av konsernets risiko
- Organisering av risikostyringsfunksjonen, og etablerte policydokumenter
- SpareBank 1 Gruppens materielle risikoksponeeringer
- Oppfølging og styring av risikofaktorer
- Regulatoriske endringer innen finansiell risikostyring og kapitaldekning

MÅLSETTING OG STRATEGI FOR STYRING OG KONTROLL AV KONSERNETS RISIKO

Målsettingen med risikostyring er å støtte opp under konsernets overordnede mål. I tillegg skal risikostyring også bidra til trygghet for kunden, samt bidra til høyest mulig avkastning for eier innenfor en akseptabel risikotoleranse. Videre er det et mål å minimere den operasjonelle risikoen, og ha god forståelse for den risiko konsernet er eksponert mot, og dermed være i stand til å vurdere om risikoksponeeringen er rimelig i forhold til kjernekapital/ solvenskapital.

Risikostyringen skal med andre ord bidra til å sikre at SpareBank 1 Gruppen til enhver tid har en tilstrekkelig og optimal kapitalisering for å nå forretningsmessige mål, og sikre videre drift. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Konsernets kapitalbehov skal til enhver tid vurderes opp mot etablert strategi, forretningsmessige mål og KPI'er. Sentrale prosesser for dette er ORSA/ ICAAP-, og konsernets strategiprosesser.

Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

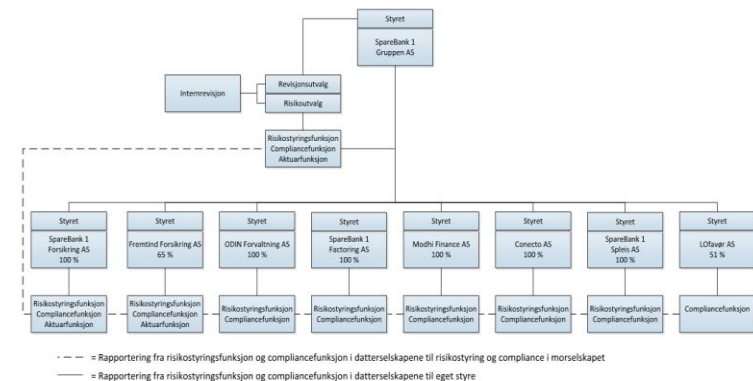
- En moderat risikoprofil
- En sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- Tiltrebelse av en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- Et tilstrekkelig nivå på solvenskapital ut fra valgt risikoprofil
- Til enhver tid å oppfylle myndighetspålagte kapital og solvenskrav

ORGANISERING AV RISIKOSTYRINGSFUNKSJONEN

SpareBank 1 Gruppen praktiserer en konsernstyrt styringsmodell for risikostyring og compliance. Forholdet og ansvarsdeling mellom mor-, og datterselskap er regulert i gjeldende policydokumenter for risikostyring godkjent av konsernets styre.

Risikostyringsansvarlige i datterselskap rapporterer hvert kvartal risikoprofil, og kapitalstatus til risikostyringsavdelingen i SpareBank 1 Gruppen AS. Rapporteringen danner grunnlag for informasjon som inngår i den kvartalsvise risikorapporten til konsernets styre. Tilsvarende gjennomføres det compliance-rapportering hvert kvartal med rapportering til konsernets styre.

Risikostyringsfunksjonen i SpareBank 1 Gruppen AS rapporterer til styret i morselskapet, mens risikostyringsfunksjon i datterselskapene rapporterer til eget styre og ledelse, parallelt med at de rapporterer til risikostyringsfunksjonen i morselskapet. I figuren nedenfor vises de overordnede rapporteringslinjer for risikostyringsfunksjonen mellom mor-, og datterselskap.

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS er ansvarlig for den samlede utforming av konsernets risikostyring. Ansvar for den samlede risikostyringen i konsernet er organisatorisk lagt til konserndirektør for risikostyring og compliance. Stillingen er direkte underlagt administrerende direktør. Risikostyringsfunksjonen er ansvarlig for å sikre konsistent og helhetlig risikostyring på tvers av konsernets virksomheter.

Revisjons- og risikoutvalgene

Revisjons- og risikoutvalgene har som formål å fungere som et forberedende organ for konsernstyret i saker som vedrører overvåking av finansiell informasjon og konsernets internkontroll og risikohåndtering.

POLICYBESTEMMELSER

Styregodkjente policydokumenter på konsernnivå danner et grunnlag for datterselskapenes utforming og rammer for

risikostyring. Det er i dag etablert policybestemmelser på konsernnivå på følgende områder:

- Policy risikostyring og internkontroll
- Policy for risikostyringsfunksjonen
- Policy for aktuarfunksjonen
- Policy for compliancefunksjonen
- Policy for compliancerisiko
- Policy for markeds-, og motpartsrisiko
- Policy for forsikringsrisiko
- Policy for operasjonell risiko
- Policy for risikotoleranse og kapitalmål
- Policy for egen vurdering av risiko og kapitalbehov
- Policy for risikojustert lønnsomhet
- Policy for likviditetsstyring og finansiering
 - Beredskapsplan for oppfølging av mål for solvensmargin og likviditetsstyring
- Policy for utkontraktering
- Datapolicy for Solvens II
- Retningslinjer for egnethetsvurdering
- Instruks for internrevisjon

På datterselskapsnivå er det etablert tilsvarende policyer som støtter opp under konsernets policy og retningslinjer. Policydokumentene er gjenstand for årlig revidering.

SPAREBANK1 GRUPPENS MATERIELLE RISIKOEKSPONERINGER

SpareBank 1 Gruppen er et forsikringsdominert finanskonsern. Finansiell risiko oppstår som følge av usikkerhet knyttet til måloppnåelsen i ordinær drift av konsernets selskaper. Konsernets største eksponeringer er naturlig nok knyttet til livsforsikrings- og skadeforsikringsvirksomheten. Risiko knyttet til forsikringsvirksomhetene oppstår som følge av usikkerhet knyttet til hyppighet og størrelse på utbetalinger sett i forhold til selskapenes inntekter. Forsikringspremien investeres for å gi avkastning, og skaper dermed i tillegg en finansiell eksponering mot markedsrisiko. Samtidig vil hendelser knyttet til operasjonelle og strategiske risikoer, med mulige negative konsekvenser for konsernets omdømme potensielt være risikoer iboende i konsernets virksomhet.

Nedenfor beskrives de risikoeksponeringer som SpareBank 1 Gruppen anser som materielle, og som er omfattet av konsernets risikostyring.

Markedsrisiko

Risiko for verdiendringer i markedspriser, eller volatiliteten i markedspriser, som avviker fra forventede verdier. Konsernet deler markedsrisikoen opp i følgende kategorier:

- Risiko knyttet til garantert avkastning (liv)
- Renterisiko
- Aksjerisiko
- Spreadrisiko

- Eiendomsrisiko
- Valutarisiko

Motparts-/kredittrisiko

Risikoen for at konsernets låntakere, mellomledd og reassurandører ikke klarer å innfri sine forpliktelser. Motpartsrisiko omfatter misligholds- og oppgjørsmotpartsrisiko. Risikoen kan oppstå hos utstedere av verdipapirer/obligasjoner, øvrige utlån, motparter i reassuranse- og derivatkontrakter, bankinnskudd, og forfalte men ikke betalte premier.

En relatert, men annen type risiko klassifisert som markedsrisiko er spreadrisiko. Denne risikoen refererer til risikoen for tap som følge av bevegelser i markedspriser eller spread på kredittrisiko.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko defineres som risikoen for økte tap som følge av ikke tilstrekkelig diversifiserte porteføljer og/ eller forpliktelser. Konsentrasjonsrisiko kan oppstå som følge av investeringer i et geografisk område, industri og bransje, eller betydelige individuelle investeringer. Samtidig kan konsentrasjonsrisiko oppstå i produkter knyttet til tegnet forretning i geografiske områder, kontraktstype, produkt, eller konsentrasjon av den underliggende risikoen.

Forsikringsrisiko

SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS er eksponert mot forsikringsrisiko. Risikoen oppstår som følge av en endring i verdier grunnet et avvik mellom de faktiske og de forventede forsikringskrav og utbetalinger på forsikringskontraktene (inkludert kostnader).

Forsikringsrisiko inndeles i skade-, helse-, og livsforsikringsrisiko. Innen hver kategori skilles det mellom reserve- og premierisiko. Reserveringsrisiko omfatter krav som har oppstått, og inkluderer Reported But Not Settled (RBNS), Reported But Not Enough Settled (RBNES), Incurred But Not Reported (IBNR) og Incurred But Not Enough Reported (IBNER), og oppstår som følge av at utbetalingene er høyere enn forventet, tidspunktene for utbetaling avviker fra forventet, og frekvensen av utbetalinger er høyere enn forventet. Premierisiko relaterer seg kun til fremtidige utbetalinger, og oppstår som følge av at fremtidig krav forventes å bli høyere enn forventet, tidspunktene for utbetaling avviker fra forventet, og frekvensen av utbetalinger er høyere enn forventet.

Operasjonell risiko

Risiko for verdiendringer som følge av faktiske tap, inntruffet som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer, eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko er også knyttet til øvrige risikokategorier hvor

hendelser som medfører operasjonelle tap kan være oppstått som følge av andre hendelser som resulterer i operasjonelle tap.

Likviditetsrisiko

Risikoen kan oppstå som følge av manglende mulighet til å omsette investeringer raskt nok for å forhindre eller minimere tap. Videre kan risikoen også oppstå grunnet manglende likviditet i eiendeler som holdes for å møte fremtidige utbetalinger, og at det holdes kapital på for lave verdier til å foreta utbetalinger.

Forretningsrisiko

Risiko for tap som følge av uventede endringer i juridiske rammebetingelser, endringer i eksterne politiske, økonomiske og sosiale forhold.

Strategisk risiko

Risiko for tap som følge av manglende evne til å implementere forretningsplaner, feilvalgte strategiske beslutninger, manglende allokering av ressurser, eller tilpasninger av forretningen til endringer i markedet. Strategisk risiko ligger i hovedsak i morselskapet, men må adresseres på datterselskapsnivå.

Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er en form for forretningsrisiko. Risikoen for tap oppstår som følge av vedvarende negativ publisitet omkring virksomhetens forretningspraksis, uavhengig av hvorvidt den negative publisiteten er korrekt eller ikke, og som da kan medføre manglende tillit til virksomhetens integritet. Tap av omdømme kan medføre svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, det vil si hos kunder, motparter, aksjeeiere og myndigheter.

Juridisk risiko

Risiko for tap som følge av at rettstvister og domsavsigelser som går mot etablert forretningspraksis, eller utformede kontrakter som ikke kan gjøres gjeldende slik at dette medfører tap og økte kostnader for konsernets aktiviteter.

Compliance risiko

Risiko for tap knyttet til juridiske eller regulatoriske sanksjoner, eller tap av omdømme, som et resultat av at konsernet ikke opererer i samsvar med lover, reguleringer, regler og interne retningslinjer.

STRATEGI KNYTTET TIL BRUKEN AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Konsernet benytter finansielle instrumenter aktivt for å ta posisjoner og for å redusere risiko. Bruken av finansielle instrumenter er begrenset til instrumenter hvis risiko og markedsverdi lar seg måle og overvåke innenfor konsernets systemer for risikostyring og lønnsomhetsmåling. Derivater som

ikke omsettes i et aktivt marked benyttes bare for sikringsformål, eller dersom det ønskes fysisk oppgjør i underliggende eiendel/forpliktelse.

KAPITALSTYRING

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt policy for risikostyring og internkontroll, policy for likviditetsstyring og finansiering, policy for risikojustert lønnsomhet, og policy for risikotoleranse og kapitalmål. Det er utarbeidet strategi, policy og rammer knyttet til de enkelte risikofaktorene i de enkelte juridiske enheter. Det foretas i tillegg strategiske beslutninger knyttet til aktivaallokering i det enkelte selskap.

Kapitalbehov

SpareBank 1 Gruppen AS beregner kapitalbehovet for konsernet basert på de ulike risikokategoriene. Risikojustert kapitalbehov beregnes for hvert datterselskap og for konsernet konsolidert. Statistiske metoder og faglige vurderinger, samt noe skjønn, er lagt til grunn i beregningene. Beregningene vurderes, og sammenlignes opp mot standard metode beregninger i henhold til Solvens II regelverket. Det er lite sannsynlig at alle tapshendelser inntreffer samtidig, og det oppstår derfor diversifiseringseffekter når alle risikokategoriene vurderes samlet. Risikokapital skal dekke de uventede tapene og skal for alle risikokategorier tilsvare 99,5 % av mulige tap med en tidshorison på et år. Konsernet beregner også risikojustert lønnsomhet per selskap.

SpareBank 1 Gruppen må ha tilstrekkelig kapital for å dekke uventede tap. SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Forsikring AS, og Fremtind Forsikring AS er underlagt Solvens II, og rapporterer solvensmargin i henhold til dette regelverket. SpareBank 1 Factoring AS, Modhi Finance AS og ODIN Forvaltning AS er underlagt forskrift om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond mv. (kapitalkravsforskriften). Policy for likviditetsstyring og finansiering, policy for risikojustert lønnsomhet, og policy for risikotoleranse og kapitalmål bidrar til å sikre at SpareBank 1 Gruppen har et egenkapitalnivå som er optimalt i forhold til definert risikotoleranse, risikoprofil og omfang av virksomheten.

SpareBank 1 Gruppen benytter risikojustert lønnsomhet som ett av flere økonomiske styringsparametere. Hvert kvartal blir risikojustert avkastning rapportert for konsernet samlet og per datterselskap.

OPPFØLGING OG STYRING AV RISIKOFAKTORER

Markedsrisiko

Den konsoliderte markedsrisikoen i konsernet måles og rapporteres kvartalsvis til styret i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningen er basert på standard metode etter Solvens II, som er en standardisert Value at Risk (VaR)-modell. Samme modell benyttes konsistent til beregning av markedsrisiko i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Tabellen nedenfor viser netto markedsrisiko (det vil si etter tapsabsorberende evne fra SpareBank 1 Forsikring AS). Beregningene er basert på tall per 31.12.19 og 31.12.18.

Markedsrisiko 99,5 % (MNOK)	31.12.19	31.12.18	Endring
Renterisiko	598	562	35
Aksjerisiko	1.560	1.132	428
Eiendomsrisiko	1.565	1.274	290
Spread	1.125	1.194	-69
Valutarisiko	56	73	-7
Konsentrasjonsrisiko	0	0	0
Diversifiseringseffekt	-751	-688	-64
Sum Markedsrisiko	4.151	3.538	613

I tabellen nedenfor er de ulike stressfaktorene som er benyttet beskrevet.

Risiko	Stressfaktor
Markedsrisiko	Type 1 aksjer 38,92 % per 31.12.19 (stresses med 39 % med justeringsfaktor inntil 10 % beregnet ut i fra EIOPA-indeks).
	Type 2 aksjer 48,92 % per 31.12.19 (stresses med 49 % med justeringsfaktor inntil 10 % beregnet ut i fra EIOPA indeks).
	Renter Relativ endring i rentekurve Den relative endringen avtar med økende løpetid. Beregnes samlet av obligasjonene og forpliktelsene.
	Eiendom 25 % av markedsverdi.
	Valuta 25 % av netto eksponering.
	Kreditt Stressfaktor avhengig av rating. Beregnes av obligasjoner (inklusive obligasjoner holdt til fall).
	Konsentrasjon Faktor avhengig av rating.

Renterisiko

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Risikoen oppstår hovedsakelig som følge av investering i rentepapirer, fra fastrenteutlån, ved funding i fastrentepapirer, samt ved derivatbruk. Renterisiko beregnes etter Solvens II standard metode.

Sensitivitetsanalyse markedsrisiko knyttet til renterisiko

SpareBank 1 Gruppen er eksponert mot markedsrisiko knyttet til renterisiko. Renterisikoen er i hovedsak knyttet til

investeringsporteføljene i SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS. Nedenfor gjengis en sensitivitetsanalyse per enhet knyttet til renterisiko.

Parameter	SpareBank 1 Gruppen AS	Fremtind Forsikring AS	SpareBank 1 Forsikring AS	SpareBank 1 Factoring AS	Modhi Finance AS	Totalt
Resultatendring i MNOK før skatt						
1 % poeng økning i rentenivået	33	-135	-302	5	7	-392
1 % poeng reduksjon i rentenivået	-33	135	302	-5	-7	392

Tabellen over er et anslag på forventet resultat effekt ved en umiddelbar renteendring, før fordeling av resultat mellom eier og kunde i SpareBank 1 Forsikring AS. Tabellen er utarbeidet i forbindelse med intern risikoppfølging i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningene er basert på verdiendring og endring i cash flow første år på sertifikat- og obligasjonsporteføljer i SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS. For SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Factoring AS og Modhi Finance AS er resultat effekten knyttet til netto rentebærende gjeld.

Spreadrisiko

Spreadrisiko er risikoen for endringer i markedsverdi av obligasjoner og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader. Spreadrisiko beregnes etter Solvens II standard metode.

Aksjerisiko

Aksjerisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på aksjer og andre egenkapitalinstrumenter som konsernet har investert i. I den kvartalsvise risikorapportering benyttes standard metode Solvens II til å estimere risikoen. I konsernets ORSA benyttes en inndeling i norske-, og utenlandske aksjer, samt fremvoksende markeder.

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for tap som har bakgrunn i endringer i valutakurser. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutaene.

På selskapsnivå er det etablert retningslinjer som gir føringer for at valutarisiko i størst mulig grad skal unngås. Dette gjøres gjennom bruk av sikringsforretninger.

Risiko knyttet til eiendom

SpareBank 1 Gruppen har en betydelig eiendomseksponering i både SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS. Eiendomsporteføljen er en del av den løpende aktivaallokeringen i selskapene, hvor målet er å oppnå en høyest mulig avkastning på eksponeringen. I SpareBank 1 Forsikring AS ligger ansvaret for forvaltningen i en egen eiendomsavdeling. I

Fremtind Forsikring AS er forvaltningen av eiendommene i sin helhet satt ut til eksterne forvaltere.

Konsernets eiendommer er utsatt for risiko ved endringer i eiendomsmarkedet. Eiendomsporteføljens verdi er påvirket av mange faktorer, herunder den lokale økonomiske utviklingen, eiendommenes beliggenhet, leietakers kredittverdighet, oppfølging av vedlikehold og konkurranse i det lokale eiendomsmarkedet.

Det henvises for øvrig til note 3 for informasjon om sensitivitet og note 30 for informasjon om eksponeringen.

Det henvises for øvrig til note 7 og 8 for ytterligere informasjon om markedsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen.

Motparts- og kredittisiko

Konsernets kredittisiko er først og fremst knyttet til SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS, samt innenfor virksomheten i SpareBank 1 Factoring AS og Modhi Finance AS.

Kredittisiko i SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS er relatert til pengemarkedsplasseringer (obligasjoner og sertifikater) og reassuranse. Kredittisikoen for disse plasseringene estimeres implisitt i estimeringen av spreadrisiko.

Styrene i disse selskapene har vedtatt rammer for de ulike verdipapirutstederne. I tillegg er det fastlagt minimumsnivå for kreditt-ratingen innenfor de ulike utstedergruppene. Det er gitt detaljerte regler vedrørende tillatt risikonivå på plasseringene i eget mandat til eksterne forvaltere.

Nedenfor vises oversikt over de 15 største eksponeringene mot utstedere.

Største utsteder SpareBank 1 Gruppen konsern per 31.12.19

Utsteder	Markedsverdi	Andel av samlet portefølje
Beløp i MNOK		
Norske stat	1 137	3.3%
Oslo Kommune	866	2.5%
KLP Kapitalforvaltning	857	2.5%
Nordea Bank AB	659	1.9%
Eika Boligkreditt	618	1.8%
DNB Boligkreditt AS	585	1.7%
SpareBank 1 Boligkreditt	551	1.6%
Nordea Eiendoms-kreditt AS	541	1.6%
Statnett SF	444	1.3%
SpareBank 1 SMN	426	1.3%
SpareBank 1 SR-Bank ASA	417	1.2%
Stadshypotek AB	356	1,0 %
Sparebanken Vest Boligkreditt AS	330	1,0 %
More Boligkreditt AS	312	0.9%
Japan Stat	278	0,8 %

Det henvises for øvrig til note 12, 13, og 14 for ytterligere informasjon om kredittisikoen i SpareBank 1 Gruppen.

Konsentrasjonsrisiko

Det vurderes å være liten konsentrasjonsrisiko i konsernet. Forsikringsporteføljen i Fremtind Forsikring AS anses å være relativt veldiversifisert gjennom et stort antall kunder, at forsikringene tegnes i ulike geografiske områder og flere ulike produkter. En konsentrasjonsrisiko i skadeforsikring er eksponering mot naturkatastrofer, men i Norge er denne svært begrenset gjennom deltakelse i Norsk Naturskadepool. Ved etableringen av Fremtind Livsforsikring AS som et heleid datterselskap av Fremtind Forsikring AS er produkter fisjonert fra SpareBank 1 Forsikring AS og DNB Livsforsikring AS per 01.01.20. Fremtind Forsikring AS har dermed en økt diversifisering av forsikringsprodukter. Det er konsentrasjonsrisiko knyttet til forsikringsselskapenes investeringsporteføljer, i hovedsak mot finanssektoren. Øvrige selskaper er fra et konsernperspektiv i beskjeden grad eksponert mot konsentrasjonsrisiko.

Likviditetsrisiko

Konsernets likviditetsstyring tar utgangspunkt i en overordnet likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Hvert datterselskap har tilsvarende likviditetsstrategi, med tilhørende styrebehandling. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånskilder, instrumenter og løpetider. Det er etablert en konsernkontoordning med trekkammer i SpareBank 1 Gruppen som er med på å redusere likviditetsrisikoen. Likviditetsrisikoen i SpareBank 1 Gruppen er i hovedsak knyttet til morselskapet, og vurderes som lav til moderat.

Retningslinjer for likviditetsstyring er gjenstand for årlig oppdatering. Beredskapsplan for oppfølging av mål for solvensmargin og likviditetsstyring søker å synliggjøre den overordnede likviditetsstyring i konsernet, samt å identifisere og forklare hendelser som kan inntreffe og legge planer for å møte disse hendelsene. Beredskapsplanen gir også en klar beskrivelse av ansvarsfordeling. Hendelser som kan gi likviditetseffekter kan blant andre være:

- Identifiserte tap i datterselskaper som innebærer behov for kapitaltilførsel
- Likviditetsbuffer under målsatt nivå
- Tilbakekallelse av ukommiterte kredittlinjer

Kravet vedrørende den daglige likviditetsstyringen er at morselskapet til enhver tid har en likviditetsbuffer på 150 mill. kroner. Likviditetsbufferen skal bestå av bankinnskudd og omsettelige verdipapirer som er gjenstand for kontinuerlig omsetning. I tillegg kan likviditetsbufferen bestå av kommiterte

kredittfasiliteter. Likviditetsbufferen var 358 mill. kroner per 31. desember 2019.

CFO har ansvar for å følge opp at likviditetsbuffer ligger innenfor målsatt nivå. Dersom likviditetsbufferen ligger lavere enn 20% under målsatt nivå skal det rapporteres til administrerende direktør i SpareBank 1 Gruppen AS. Det skal lages en plan for hvordan man så raskt som mulig kan komme opp på målsatt nivå for likviditetsbufferen. Kravene i henhold til retningslinjene har vært overholdt i perioden, og likviditetssituasjonen i morselskapet anses som god.

SpareBank 1 Gruppen har etablert et tett samarbeid med SpareBank 1-bankene på fundingsiden. Gjennom et slikt samarbeid vil sannsynligheten for å løse eventuelle likviditetsutfordringer øke vesentlig.

Det henvises for øvrig til note 15 for ytterligere informasjon om likviditets- og oppgjørskrisikoen i SpareBank 1 Gruppen.

KONSERNETS FORSIKRINGSVIRKSOMHET

Da SpareBank 1 Gruppen er et forsikringsdominert finanskonsern gis det under en mer utfyllende beskrivelse av konsernets risikostyring innen skadeforsikring og livsforsikring.

FREMTIND FORSIKRING AS

Fremtind Forsikring AS er gjennom sin virksomhet eksponert mot finansiell-, forsikrings-, operasjonell og forretningsrisiko.

Risikostyringen i Fremtind Forsikring AS skal støtte opp under selskapets overordnede mål å bidra til trygghet for kunden, samt høyest mulig avkastning for eier innenfor et akseptabelt risikonivå. Risikonivået skal stå i samsvar med styrets risikovilje. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet i tillegg til å utøve en forsvarlig kapitalforvaltning.

Selskapet har etablert policydokumenter der risikostyringen står sentralt. Policydokumentene omfatter strategier, organisering, fullmakter, ansvar, risikorammer, overvåking, kontroll og rapportering. Samtlige dokumenter behandles årlig av styret. Risikostyringen skal bidra til å sikre at etablerte handlingsregler er i overensstemmelse med etablert risikotoleranse. God risikostyring innebærer styring og kontroll av risikobildet i alle prosesser og ledd i virksomheten.

Forsikringsrisiko

Risikoen i en enkelt forsikringskontrakt er sannsynligheten for at den forsikrede hendelse inntreffer og usikkerheten i forhold til størrelsen av det påfølgende erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontraktens natur at risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres.

For en portefølje av forsikringskontrakter hvor det benyttes sannsynlighetsteori ved beregning av pris og forsikringstekniske avsetninger, er den største risiko selskapet står overfor i forbindelse med forsikringskontrakter at de faktiske erstatningsbeløpene overstiger de beløp som er avsatt til å dekke erstatningene. Forsikringshendelser rammer tilfeldig, og de observerte antall hendelser og erstatningsbeløp vil som en naturlig følge av dette variere fra år til år i forhold til det nivå som er beregnet ved statistiske teknikker.

Erfaringsmessig viser det seg at jo større en portefølje av ensartede forsikringskontrakter er, desto mindre vil det forventede resultatet variere. En mer diversifisert portefølje vil ha mindre sannsynlighet for påvirkning fra endringer i en delportefølje. Konsernets tegningsstrategi er utformet med sikte på spredning mellom ulike typer forsikringsrisiko, samt for å oppnå en tilstrekkelig stor forsikringsbestand innenfor hver bransje, slik at variabiliteten i det forventede resultatet reduseres. Reassuranse benyttes for å utjevne konsernets risiko overfor større skader.

Markedsrisiko

Investeringsstrategien beskriver selskapets ønskede risikoprofil, og setter begrensninger som er tilpasset konsernets risikotoleranse. Markedsrisiko vurderes derfor løpende i forhold til konsernets risikokapital, og overvåkes av stresstester som er basert på bestemmelsene i Solvens II regelverket i tillegg til konsernets egne risikomodeller. Fremtind Forsikring AS benytter som hovedregel ikke valutainstrumenter, men gjør unntak for sikring av underliggende plasseringer. Utenlandske plasseringer er i størst mulig grad sikret mot valutasingninger. Konsernets allokering mellom forskjellige investeringsinstrumenter har vært stabil gjennom året. Fremtind Forsikring AS sin eksponering i aksjer er begrenset i forhold til konsernets soliditet. Konsernets totale eksponering for markedsrisiko vurderes som moderat, sett i forhold til selskapets totale bufferkapital.

Likviditetsrisiko

Hovedtyngden av Fremtind Forsikring AS sin investeringsportefølje er plassert i pengemarkedsinstrumenter med god likviditet. Konsernets likviditetsrisiko er således liten. Styret i Fremtind Forsikring AS har utarbeidet retningslinjer for hvor stor del av investeringsporteføljen som til enhver tid skal bestå av likvide plasseringer.

Kreditt-/motpartsrisiko

Fremtind Forsikring AS er i all hovedsak eksponert for motpartsrisiko gjennom rentepapirer i investeringsporteføljen, gjenforsikringsandelen av forsikringstekniske avsetninger og faktiske krav mot reassurandører. Reassuranseprogrammet har en målsetting om å redusere motpartsrisikoen gjennom styrevedtatt krav til minimumsrating på A(-) fra S&P eller

tilsvarende hos andre ratingbyråer. I tillegg vurderes eksponering til enkeltaktører. Investeringer foretas hos solide motparter. De gitte investeringsrammene er med på å bestemme motpartsrisikoen, og porteføljen anses å være veldiversifisert.

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

Fremtind Forsikring AS har utarbeidet tegningsregler som beskriver hvilke forsikringsobjekter selskapene aksepterer i sine porteføljer. Det foretas kontroller i forhold til overholdelse av tegningsreglene. I tillegg er det i forsikringssystemet innarbeidet automatiske kontroller for kumulert ved inntegning av ny portefølje. Reassuranseavdekningen tilpasses i forhold til risikoeksponeringen av forsikringsporteføljen.

Det henvises til note 11 for ytterligere beskrivelse av forsikringsrisiko i Fremtind Forsikring AS.

SPAREBANK 1 FORSIKRING AS

SpareBank 1 Forsikring AS er gjennom sin virksomhet eksponert for både finansiell-, forsikrings-, operasjonell og forretningsrisiko. Selskapets resultat påvirkes blant annet av utviklingen i rentenivå, utviklingen i aksje- og eiendomsmarkedet, samt utvikling i levealder og sykdom/uførhetsforløp. Den finansielle risikoen er i stor grad knyttet til hvordan selskapet klarer å innfri den årlige minsteavkastningen (rentegarantien) som for en stor del av kundene er garantert. Dette stiller krav både til hvordan selskapet forvalter sine eiendeler og til hvordan selskapet styrer og kontrollerer sin risiko.

Risikostyringen i SpareBank 1 Forsikring AS skal støtte opp under selskapets overordnede mål. I tillegg skal risikostyringen bidra til trygghet for kunden, samt bidra til høyest mulig avkastning innenfor et akseptabelt risikonivå. Risikonivået skal stå i samsvar med styrets risikoappetitt. Risikostyringen skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig kapitalforvaltning.

Styret fastsetter hvert år rammer for finansiell risiko, i tillegg til å definere selskapets overordnede risikoappetitt. Styret vedtar hvert år en strategi for risikostyring som omfatter prosesser, rammer og handlingsregler som selskapet skal følge når risikoeksponeringen i selskapet passerer gitte nivåer. Risikostyringsfunksjonen ivaretas av avdelingen Risk Management med ansvar for overvåking og oppfølging av finansiell risiko, rapportering og compliance.

Selskapets forsikringsrisiko overvåkes av ansvarshavende aktuar. Selskapets internrevisjon gir råd til ledelsen om selskapets risikostyring. Internrevisjonen rapporterer direkte til styret.

Selskapets samlede risikoeksponering beskrives i selskapets risikorapport som behandles av styret. SpareBank 1 Gruppen har det overordnede ansvaret for risikostyringen i konsernet.

Selskapets investeringsstrategi inneholder rammer for hvordan selskapet skal plassere og forvalte sine eiendeler, herunder tillatte markeder, aktivaklasser og finansielle instrumenter. Investeringsstrategien inneholder også retningslinjer og rammer for kreditteksponering, motpartseksponering, valutarisiko og bruk av derivater i sikringsstrategier. Selskapets investeringsstrategi vedtas av styret. Selskapet har også etablert policydokumenter der risikostyringen står sentralt. Policydokumentene omfatter strategier, organisering, fullmakter, ansvar, risikorammer, overvåking, kontroll og rapportering. Samtlige dokumenter behandles årlig av styret.

Markedsrisiko

SpareBank 1 Forsikring AS vurderer markedsrisikoen i selskapet fortløpende ved bruk av stresstester. SpareBank 1 Forsikring AS benytter en intern stresstest som en del av risikostyringen i selskapet. Stresstesten er vedtatt av styret og omfatter samlet tapspotensial for markeds-, forsikrings- og motpartsrisiko i et definert krisescenario målt mot en bufferkapital utover regulatoriske krav. Selskapet beregner også de regulatoriske stresstestene etter standard metode som definert i Solvens II regelverket.

Renterisiko

Selskapet har påtatt seg en betydelig renterisiko innenfor rente- og pensjonsforsikring. Selskapets gjennomsnittlige rentegaranti er på 2,59 %. Et vedvarende lavt rentenivå vil øke risikoen tilknyttet rentegarantien. Dersom årlig avkastning ser ut til å bli lavere enn rentegarantien, foretas det enten finansielle tiltak for å sikre avkastning på nivå med rentegarantien og/eller det tas midler fra tilleggsavsetningene for å dekke garantien. Eventuell negativ avkastning må dekkes av selskapets egenkapital. I gode finansielle år tilføres det midler fra overskuddet til tilleggsavsetningene tilknyttet ytelsespensjon og fripliser.

Gjennomsnittlig rentegaranti	2019
Individuell kapitalforsikring	1,68%
Individuell rente/pensjonsforsikring	2,37%
Kollektiv pensjonsforsikring	2,72%
Gruppelivsforsikring	0,00%
Ulykkesforsikring	0,00%
Samlet	2,59%

Tabellen over viser gjennomsnittlig rentegaranti per produktgruppe for 2019.

Forsikringsrisiko

I de fleste produktgrupper tilbyr selskapet dekninger for uførhet, enten gjennom uførepensjon, premiefritak eller uførekapital. Innen individuelle kontrakter og gruppeliv tilbys det dødsrisikoforsikringer. Innen kollektiv pensjon tilbyr selskapet etterlattedekninger som trer i kraft ved forsikredes død. Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden for uføreytelser m.m. vil kunne påvirke antall uføre og uføreavsetninger vesentlig. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalingstidspunkter blir som forutsatt. Med en stadig økning i levetid vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år.

Styring av forsikringsrisiko

Det er utarbeidet risikohåndbøker med retningslinjer for risikovurdering med helse- og tegningsregler for overtagede av potensielle kunder. Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger risikovurderes bedriften (underwriting). I underwritingen vurderes bl.a. bedriftens tilhørende økonomi, bransje og syke- og uførehistorikk.

I selskapets eksisterende portefølje overvåkes forsikringsrisikoen innen hver produktgruppe. Hver produktgruppes risikoresultat inndeles i elementene dødelighet, uførhet og overlevelse. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko er det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de erstatninger som inntreffer i perioden. Forsikringstilfelle som selskapet ikke har fått melding om, men som man av erfaring bør anta er inntruffet, hører med i vurderingen. Selskapet har utarbeidet et rammeverk for styring og kontroll av forsikringsrisiko.

Reassuranse

Selskapet har en reassuransestrategi som behandles årlig av styret. Strategien omhandler blant annet mål for selskapets reassuranseprogram og hvordan reassuranseprogrammet skal overvåkes.

Konsentrasjon av forsikringsrisiko

Forsikringsbestanden er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og gruppeforsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert.

Det henvises for øvrig til note 20 for ytterligere informasjon om fordring på reassurandører, og note 10 og 11 som omhandler

forsikringsrisiko for henholdsvis SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS.

OPERASJONELL RISIKO

Operasjonell risiko defineres ved risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. I SpareBank1 Gruppen omfattes juridisk risiko som operasjonell risiko. Alle selskapene i konsernet har risiko knyttet til operasjonell drift.

Operasjonell risiko i datterselskapene dokumenteres i dag i forbindelse med det arbeid som gjøres for å oppfylle forskrift om risikostyring og internkontroll. Arbeidet som gjennomføres knyttet til risikorapportering blir hovedsakelig dokumentert gjennom den årlige ORSA-rapporten, samtidig som det årlig fremlegges en internkontrollrapport med tilhørende lederbekreftelse. Databaser for styring og oppfølging av tiltak knyttet til rapporter fra Finanstilsynet, internrevisjon og internkontroll er implementert.

I tillegg har SpareBank 1 Gruppen en egen compliance funksjon i morselskapet, samtidig som denne funksjonen finnes i datterselskapene. Det gjennomføres jevnlig møter i compliance-forum på konsernnivå, som består av compliance ansvarlige i hvert enkelt selskap. Arbeidet vedrørende compliance skal sørge for at SpareBank 1 Gruppen etterlever og overholder relevante lover og forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Samtidig skal man i arbeidet sørge for å overvåke utvikling innenfor områdene, samt utrede mulige konsekvenser av at endringer innenfor områdene ikke følges opp. Compliance risiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner, økonomiske tap eller svekket omdømme som følge av å ikke etterleve og overholde relevante lover og forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer. Compliance risiko anses å være en del av operasjonell risiko. Compliance rapporteres til styret i SpareBank 1 Gruppen AS kvartalsvis, i henhold til utarbeidede compliance-maler for konsernet.

STRATEGISK OG FORRETNINGSMESSIG RISIKO

Strategisk og forretningsmessig risiko har i kapitalbehovsberegninger så langt blitt skjønsmessig stipulert. SpareBank 1 Gruppen arbeider med å finne parametere for å kunne beregne den strategiske og forretningsmessige risikoen på en kvantitativ måte.

SpareBank 1 Gruppen vil, sammen med alliansens forum for risikostyring, ha et fortsatt fokus på å etablere kvantitative modeller med tanke på å estimere kapitalbehov for den strategiske og forretningsmessige risikoen i konsernet.

KORRELASJON - PORTEFØLJERISIKO

Ikke alle hendelser antas å inntreffe på samme tidspunkt. Derfor er det rimelig å ta hensyn til diversifiseringseffekter mellom aktivklassene. Det benyttes en korrelasjonsmatrise mellom aktivklassene, hvor korrelasjoner mellom markedsrisiko, kredittisiko, forsikringsrisiko og eiendom er beregnet.

REGELVERK

SpareBank 1 Gruppen konsern er som et forsikringsdominert finanskonsern underlagt gruppebestemmelsene i Solvens II regelverket for forsikring. Dette betyr at konsernet som en helhet må etterleve bestemmelsene i dette regelverket konsistent på tvers av mor-, og datterselskap. På datterselskapsnivå er selskapene SpareBank 1 Forsikring AS, og Fremtind Forsikring AS direkte underlagt Solvens II. Selskapene SpareBank 1 Factoring AS, Modhi Finance AS, og ODIN Forvaltning AS er underlagt Basel-regelverket for kreditt-, og finansforetak. I praksis betyr dette at vurdering av risiko og kapitalbehov adresseres samlet på konsernnivå, og innenfor hvert enkelt selskap. Solvens II stiller krav til utforming av risikostyring og internkontroll som berører hele virksomheten. I likhet med Basel-regelverket for banker er Solvens II bygget opp omkring tre pilarer.

Pilar I fastsetter regler for markedsbasert verdsettelse av balanseverdier, og beregning av regulatorisk kapitalkrav. Pilar II i

regelverket omhandler i hovedsak krav til egenvurdering av risiko og kapitalbehov (Own Risk and Solvency Assessment – ORSA), og krav til styring og kontroll. Under det siste punktet står krav til utforming av kontrollfunksjoner og dokumentasjon sentralt. Pilar III omfatter krav til myndighetsrapportering og rapportering til markedet. Rapporteringskravene er både kvantitative og kvalitative med kvartalsvis og årlig frekvens.

I 2019 er det utarbeidet ORSA rapporter for SpareBank 1 Forsikring AS, og Fremtind Forsikring AS. SpareBank 1 Gruppen AS sin ORSA rapport ble styregodkjent 3 februar 2020. Selskapene SpareBank 1 Factoring AS, Modhi Finance AS, og ODIN Forvaltning utarbeider tilsvarende rapportering i henhold til ICAAP.

For selskapene som er underlagt Solvens II er det etablert styregodkjente kapitalmål. SpareBank 1 Gruppen konsernet har på konsolidert nivå et kapitalmål på 150 % av det regulatoriske kapitalkravet. SpareBank 1 Forsikring AS har etablert et kapitalmål på 140 % - 160 %, og Fremtind Forsikring AS har et kapitalmål

på 160 %.

NOTE 7 - MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO

SpareBank 1 Gruppen er eksponert mot markedsrisiko knyttet til renterisiko. Den vesentligste renterisikoen er knyttet til investeringsporteføljene i SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS. En sensitivitetsanalyse per selskap knyttet til renterisiko er vist nedenfor.

Parameter	SpareBank 1 Gruppen AS	Fremtind Forsikring AS	SpareBank 1 Forsikring AS	SpareBank 1 Factoring AS	Modhi Finance AS	Totalt
Resultatendring før skatt						
1 % poeng økning i rentenivået	33	-135	-302	5	7	-392
1 % poeng reduksjon i rentenivået	-33	135	302	-5	-7	392

Tabellen over er et anslag på forventet resultateffekt ved en umiddelbar renteendring. Tabellen er utarbeidet ifm. intern risikooppfølging i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningene er basert på verdiendring og endring i cash flow 12 måneder frem på sertifikat- og obligasjonsporteføljer i SpareBank 1 Forsikring AS og Fremtind Forsikring AS. For SpareBank 1 Gruppen AS og Modhi Finance AS er resultateffekten knyttet til netto rentebærende gjeld. For SpareBank 1 Forsikring AS er beregningen foretatt før fordeling av resultat mellom eier og kunde.

NOTE 8 - MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL VALUTARISIKO

I SpareBank 1 Gruppen konsern er det i hovedsak SpareBank 1 Forsikring AS som har eksponering mot valutarisiko. For SpareBank 1 Gruppen konsern er risikoen i hovedsak relatert til investeringsporteføljene, og som en del av konsernets risikostyringsstrategi søkes valutarisikoen i underliggende porteføljer nøytralisert gjennom valutaterminforretninger. Under vises kun valutaeksponeringen i SpareBank 1 Forsikring AS, da valutaeksponeringen i Fremtind Forsikring konsern er helt marginal. Eksponeringen er som følger:

NOK 1 000	2019		2018	
	Netto valuta-eksponering	Resultateffekt ved 3% endring	Netto valuta-eksponering	Resultateffekt ved 3% endring
Valuta				
EUR	3 556 868	106 706	2 781 307	83 439
USD	7 883 717	236 512	6 545 462	196 364
JPY	2 688 497	80 655	2 148 995	64 470
Sum	14 129 082	423 872	11 475 764	344 273

Tabellen over er et anslag på forventet resultateffekt ved en umiddelbar endring i valutakurser. Tabellen er utarbeidet i forbindelse med intern risikooppfølging i SpareBank 1 Gruppen AS. Beregningene er basert på aksje- og obligasjonsporteføljer i SpareBank 1 Forsikring AS hvor faktisk eksponering foreligger.

NOTE 9 - FINANSIELLE DERIVATER

Generell beskrivelse:

Valutaterminforretninger: Avtaler om å kjøpe eller selge et bestemt valutabeløp på et fremtidig tidspunkt til en avtalt vekslingskurs mot en annen valuta.

Rentebytteavtaler: Avtaler om å bytte rentebetingelser over en på forhånd avtalt periode og til et avtalt beløp. Opsjoner: Avtale hvor selger gir kjøper rett, men ikke plikt til enten å selge eller kjøpe et finansielt instrument eller valuta før eller på et bestemt tidspunkt og til en forhåndsavtalt pris. Alle derivater blir bokført til virkelig verdi over resultatet. Gevinster blir ført som eiendeler og tap ført som gjeld for alle rentederivater. Morselskapet har ingen finansielle derivater.

KONSERNET 2019

Oppstilling vedrørende motregningsrett 2019

Finansielle eiendeler

Instrument (NOK 1000)	Brutto balanseført beløp	Nettobeløp i balansen	Beløp etter mulige nettooppgjør
Aksjeinstrumenter	27 027	27 027	27 027
Valutainstrumenter	668 148	668 148	668 148
Renteinstrumenter	1 880	1 880	1 880
Sum	697 055	697 055	697 055

Finansielle forpliktelser

Instrument (NOK 1000)	Brutto balanseført beløp	Nettobeløp i balansen	Beløp etter mulige nettooppgjør
Aksjeinstrumenter	27 057	27 057	27 057
Renteinstrumenter	6 345	6 345	6 345
Sum	33 402	33 402	33 402

KONSERNET 2018

Oppstilling vedrørende motregningsrett 2018

Finansielle eiendeler

Instrument (NOK 1000)	Brutto balanseført beløp	Nettobeløp i balansen	Beløp etter mulige nettooppgjør
Valutainstrumenter	-	-	-
Renteinstrumenter	3 349	3 349	3 349
Sum	3 349	3 349	3 349

Finansielle forpliktelse

Instrument (NOK 1000)	Brutto balanseført beløp	Nettobeløp i balansen	Beløp etter mulige nettooppgjør
Aksjeinstrumenter	17 869	17 869	17 869
Valutainstrumenter	539 061	539 061	539 061
Renteinstrumenter	2 773	2 773	2 773
Sum	559 703	559 703	559 703

NOTE 10 – FORSIKRINGSRISIKO I LIVSFORSIKRING

KONSERNET 2019

VIKTIGE FORUTSETNINGER OG ENDRINGER

Dødelighetsforutsetningene er i all hovedsak basert på fellesundersøkelser i Finans Norge, mens forutsetninger om uførhet i all hovedsak er basert på selskapets egne erfaringer. I dødelighetsforutsetningene for uføre er det tatt høyde for korrelasjonen mellom uførhet og dødelighet.

Gjeldende tariff for kollektiv ytelsespensjon og fripoliser er K2013.

Premier og reserver er fastsatt ut fra det prinsipp at det skal være sikkerhetsmarginer i reservene og premiene. Sikkerhetsmarginene i premier og reserver er ikke kvantifisert, men vurdert ut fra usikkerhet og langsiktighet til forpliktelsene.

Den ordinære premiereserven til selskapet er beregnet etter prospektive prinsipper på samme tariffgrunnlag som premietariffen. Det er avsatt IBNR- og RBNS-avsetninger etter statistiske metoder basert på selskapets egne erfaringer.

STYRING AV RISIKO FRA FORSIKRINGSKONTRAKTER

Vurdering av forsikringsrisiko

Det er utarbeidet risikohåndbøker med retningslinjer for risikovurdering med helse- og tegningsregler for overtagelse av potensielle kunder. Ved tegning av individuelle risikoprodukter gjennomføres det en helsevurdering av forsikrede. Resultatet av denne vurderingen gjenspeiles i nivået på risikopremien som kreves. Ved inngåelse av kollektive avtaler med risikodekninger risikovurderes bedriften (underwriting). I underwritingen vurderes bedriftens tilhørende økonomi, bransje og syke- og uførehistorikk etter nærmere fastlagte prinsipper.

Kontroll av forsikringsrisiko

I selskapets eksisterende portefølje overvåkes forsikringsrisikoen innen hver produktgruppe. Hver produktgruppes risikoresultat inndeles i elementene dødelighet, uførhet og overlevelse. Utviklingen av risikoresultatene følges gjennom året. For hver type av risiko er det ordinære risikoresultat for en periode differansen mellom de risikopremier selskapet har tatt inn for perioden og de erstatninger som inntreffer i perioden. Forsikringstilfelle som selskapet ikke har fått melding om, men som man av erfaring bør anta er inntruffet, hører med i vurderingen. Selskapet har utarbeidet et rammeverk for styring og kontroll av forsikringsrisiko.

Risikoresultat 2019

NOK 1 000	Individuell rente/pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
Dødsrisiko (inkl. opplevelsesrisiko)	-3 985	372 614	3 699	-	-35 630	336 699
Uførhet	60 476	-14 730	-31 457	-	18 845	33 134
Ulykke	-	-	-	99 145	21 515	120 660
Risikoresultat før tekniske avsetninger	56 490	357 884	-27 757	99 145	4 730	490 493
Tekniske avsetninger	-422	-1 144	-1 123	-15 742	34 697	16 265
Risikores. etter tekniske avsetninger	56 068	356 740	-28 880	83 403	39 427	506 758
Risikoresultat netto	56 068	356 740	-28 880	83 403	39 427	506 758

Tallene under viser samlet risikoresultat for 2019 ved en reduksjon i dødeligheten på hhv 10 prosent og 20 prosent eller en økning i uførheten på hhv 10 prosent og 20 prosent.

NOK 1 000	Individuell rente/pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
10 prosent reduksjon i dødelighet	54 982	376 258	-34 046	99 145	32 522	528 862
20 prosent reduksjon i dødelighet	53 474	394 632	-40 334	99 145	60 314	567 231
10 prosent økning i uførhet	23 542	350 241	-72 683	99 145	-31 840	368 405
20 prosent økning i uførhet	-9 406	342 597	-117 609	99 145	-68 410	246 317

Hvordan risikoresultat påvirker resultat til eier, avhenger av hvilken overskuddsmodell som gjelder for det enkelte produkt.

Reassuranse

Styret vedtar årlig selskapets reassuranseprogram.

Selskapet har følgende typer reassuransedekninger:

Kvotereassuranse

Ved kvotereassuranse deles forsikringsrisikoen mellom to parter, og på den måten overføres deler av risikoen til en reassurandør, der andelen som overføres er avtalespesifikt.

Eksedentreassuranse (surplus)

I kontraktene er det fastsatt en egenandel etter risikotype. All risiko utover egenandelen reassureres. Eksedentreassuranse er i likhet med kvotereassuranse en proporsjonal ordning, men med den ulikhet at prosentsetsen varierer fra forsikring til forsikring. Eksedentreassuranse benyttes særlig for individuelle forsikringer.

Excess of loss / Katastrofereassuranse

For hver erstatning som overskrider et fast beløp dekker reassurandøren det overskytende beløp, gjerne begrenset til et spesifisert maksimum. En erstatning kan defineres per risiko eller per begivenhet. Eksempel på en excess of loss er katastrofereassuranse. I det tilfelle hvor erstatning defineres per risiko, kan excess of loss til forveksling ligne på eksedentreassuransen.

FORHOLD OG BETINGELSER I FORSIKRINGSKONTRAKTER*Forsikringsrisiko*

I de fleste produktgrupper tilbyr selskapet dekninger for uførhet, enten gjennom uførepensjon, premiefritak eller uførekapital.

Innen individuelle kontrakter og gruppeliv tilbys det dødsrisikoforsikringer.

Innen kollektiv pensjon tilbyr selskapet etterlattedekninger som trer i kraft ved forsikredes død.

Endringer i utbetalingsreglene i folketrygden har endret de forsikrede uføreytelsene. Når det gjelder endring i dødsrisiko, er det den stadig økende levealderen som påvirker om forventede utbetalingstidspunkter blir som forutsatt.

Med en stadig økning i levetid vil selskapets fremtidige utbetalinger til alderspensjon være økende sammenlignet med tidligere år.

Renterisiko

Selskapet har påtatt seg en renterisiko innenfor rente- og pensjonsforsikring. Selskapets gjennomsnittlig årlige rentegaranti er på 2,59%, beregnet ut fra forsikringskapital pr 31.12.2019. Forsikringskapital er premiereserve inkl. IBNS, tilleggsavsetninger og premiefond mv. Nye kontrakter i 2019 er tilbudt med grunnlagsrente 2 % for ettårige risikodekninger tilknyttet tjenestepensjon, og 0 % for hybridpensjon.

Et vedvarende lavt rentenivå vil øke risikoen tilknyttet rentegarantien. Dersom årlig avkastning ser ut til å bli lavere enn rentegarantien, foretas det enten finansielle tiltak for å sikre avkastning på nivå med rentegarantien og/eller tas det midler fra tilleggsavsetningene for å dekke garantien. Eventuell negativ avkastning må dekkes av selskapets egenkapital. I gode finansielle år tilføres det midler fra overskuddet til tilleggsavsetningene tilknyttet ytelsepensjon og fripoliser. Dette er regulert oppad til 12 % av kontraktens premiereserve. Det er ikke tilleggsavsetning tilknyttet hybridpensjon.

Gjennomsnittlig rentegaranti	2019
Individuell kapitalforsikring	1,68%
Individuell rente/pensjonsforsikring	2,37%
Kollektiv pensjonsforsikring	2,72%
Samlet	2,59%

Overskuddsmodeller

Selskapet har produkter med og uten rett til overskudd etter reglene i forsikringsvirksomhetsloven.

- Ny overskuddsmodell: Kollektiv ytelsepensjon, Innskuddspensjon med avkastningsgaranti, Garantikonto, Individuelle sparekontrakter inngått etter 2008
- Modifisert overskuddsmodell: Fripoliser utgått fra kollektiv pensjon
- Overskuddsdeling etter tidligere gjeldende regler: Individuell kapital og Individuell pensjon med overskuddsdeling inngått før 2008
- Uten overskuddsrett: Gruppeliv (med unntak av Gruppeliv med overskuddsfond), Kollektiv risikopensjon uten fripolise, Individuell rente, Individuell kapital, Ulykke
- Med investeringsvalg: Innskuddspensjon med investeringsvalg, Individuell kapital, Individuell rente

Tildeling av overskudd

Hvorledes overskuddet tildeles hver enkelt kunde bestemmes ut fra hvilken produktgruppe kontrakten tilhører.

For individuelle kapitalforsikringer akkumuleres overskuddet på den enkeltes kontrakt og utbetales sammen med forsikringssummen. Innen individuelle rente- og pensjonsforsikringer oppskrives den sikrede ytelsen med overskuddet. Individuelle forsikringer utgått fra kollektive ordninger behandles på tilsvarende måte.

For kollektive pensjonsordninger tilføres overskuddet ordningens tilhørende premiefond og pensjonistenes overskuddsfond etter regelverket fastsatt i lov om foretakspensjon. For hybridpensjon tilføres overskuddet etter reglene i tjenestepensjonsloven.

Flytteretten, hvor oppgjørsfristen kun er to måneder etter oppsigelsesfristens utløp for kontrakter hvor flytteverdien overstiger 300 millioner kroner, kan utgjøre en likvidetsrisiko dersom en eller flere større kontrakter flyttes i løpet av kort tid. En større fraflytting enn tilflytting over tid vil ha effekt på fremtidig kontantstrøm.

Generelt vil endringer i rammebetingelser for næringen kunne påvirke fremtidige kontantstrømmer.

Forfallsanalyse

Beste estimat for når forpliktelsene for spareforsikringer forfaller til utbetaling. I estimatet er det hensyntatt avgang. For kollektiv ytelsepensjon er ikke ny opptjening hensyntatt.

2019	Bokført verdi	0-5 år	5-10 år	10-15 år	15-20 år	>20 år
MNOK						
Utbetalinger (ikke diskontert)		5 016	4 435	3 617	3 022	6 406
Totale premiereserve, netto (diskontert)	15 390					

KONSENTRASJON AV FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsbestanden er godt diversifisert med hensyn på forsikringsrisiko. Den består i hovedsak av individuelle forsikringer og kollektive forsikringer der forsikringsrisikoen ikke er konsentrert.

NOTE 11 – FORSIKRINGSRISIKO I SKADEFORSIKRING

2019

Risikoen i en enkelt forsikringskontrakt er sannsynligheten for at den forsikrede hendelse inntreffer og usikkerheten i forhold til størrelsen av det påfølgende erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontraktens natur at risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres.

For en portefølje av forsikringskontrakter hvor det benyttes sannsynlighetsteori ved beregning av pris og forsikringstekniske avsetninger, er den største risiko selskapet står overfor i forbindelse med forsikringskontrakter at de faktiske erstatningsbeløpene overstiger de beløp som er avsatt til å dekke erstatningene. Forsikringshendelser rammer tilfeldig, og de observerte antall hendelser og erstatningsbeløp vil som en naturlig følge av dette variere fra år til år i forhold til det nivå som er beregnet ved statistiske teknikker.

Erfaringsmessig viser det seg at jo større en portefølje av ensartede forsikringskontrakter er, desto mindre vil det forventede resultatet variere. En mer diversifisert portefølje vil ha mindre sannsynlighet for påvirkning fra endringer i en delportefølje. Konsernets tegningsstrategi er utformet med sikte på spredning mellom ulike typer forsikringsrisiko slik at variabiliteten i det forventede resultatet reduseres. Reassuranse benyttes for å utjevne konsernets risiko overfor større skadehendelser.

SENSITIVITET OVERFOR FORSIKRINGSRISIKO

I tabellen under vises påvirkningen på resultat og egenkapitalen (før skatt) av 1 prosentendring i brutto opptjent premie og 1 prosentpoeng endring i Combined Ratio for egen regning. Combined Ratio er det mest brukte kriteriet for å måle lønnsomhet innen skadeforsikring. En endring i Combined Ratio kan skyldes en endring i skadefrekvens, erstatningsnivå og/eller administrasjonskostnader.

Sensitivitetsanalyse – skadeforsikring

Resultateffekt før skatt (for egen regning)			Effekt i MNOK
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Privat	+/-	75,3
1 prosentpoeng endring i combined ratio	Bedrift	+/-	4,2
1 % endring i premienivået		+/-	84,8

STYRING AV FORSIKRINGSRISIKO

Selskape har utarbeidet tegningsregler som beskriver hvilke forsikringsobjekter selskapene aksepterer i sine porteføljer. Det foretas kontroller i forhold til overholdelse av tegningsreglene. I tillegg er det i forsikringssystemet innarbeidet automatiske kontroller for inntegning av ny portefølje. Reassuranseavdekningen tilpasses i forhold til risikoeksponeringen av forsikringsporteføljen og gir avdekning ved større skadehendelser.

Brutto forfalt premie per forsikringsprodukt 2019

1 000 NOK					
Kombinerte forsikringer Brann	3 032 965	Industriforsikring Brann	7 157	Sjø	-
Motorvogn	3 265 077	Komb.fors.mell. Brann	409 992	Energi/olje	-
Fritidsbåt	78 789	Motorvogn næring	266 860	Sum inng. Reass	-
Ulykkesforsikring	139 728	Ansvar	72 688	Sum sjø,energi,reass	-
Reiseforsikring	968 826	Yrkesskade	102 769		
Øvrig forsikring privat	135 774	Trygghet	262 818	Natur/pooler	194 175
		Annet	111 068		
Sum privat	7 621 160	Sum næring	1 233 351	Total brutto forfalt premie	9 048 686

Erstatningsavsetning Sjø/Energi i Runoff	
Erstatningsavsetning Pooler	96
Indirekte skadebehandlings-kostnader	214
Sum	4 584

Erstatningsutvikling

MNOK	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sum
FOR EGEN REGNING													
Beregnete erstatningskostnader													
Per utgangen av skadeåret	2 644	3 231	4 101	4 508	4 848	4 478	4 440	5 240	4 719	4 931	5 364	5 942	
Ett år senere	2 696	3 305	4 283	4 474	4 376	4 134	4 351	4 468	4 657	4 920	5 480		
To år senere	2 723	3 233	4 211	4 217	4 271	4 045	4 279	4 413	4 591	4 908			
Tre år senere	2 694	3 221	4 089	4 142	4 230	4 007	4 241	4 387	4 564				
Fire år senere	2 697	3 162	4 007	4 076	4 158	3 969	4 205	4 342					
Fem år senere	2 679	3 101	3 970	4 021	4 107	3 933	4 169						
Seks år senere	2 642	3 087	3 936	3 977	4 062	3 897							
Syv år senere	2 609	3 078	3 903	3 947	4 038								
Åtte år senere	2 596	3 048	3 880	3 919									
Ni år senere	2 578	3 036	3 855										
Ti år senere	2 569	3 017											
Elleve år senere	2 565												
Beregnet beløp per 31.12.	2 565	3 017	3 855	3 919	4 038	3 897	4 169	4 342	4 564	4 908	5 480	5 942	
Totalt utbetalt hittill	2 539	2 986	3 807	3 857	3 963	3 779	4 038	4 164	4 331	4 547	4 864	3 770	
Erstatningsavsetning UB	26	31	48	62	75	118	131	178	233	361	616	2 172	4 051
Erstatningsavsetning for skader før 2003													91
Fradrag XL-reassuranse													
Sum erstatningsavsetning Landbasert													4 142
Erstatningsavsetning Sjø/Energi i Runoff													96
Erstatningsavsetning Pooler													166
Indirekte skadebehandlings-kostnader													
Sum													4 404

NOTE 12 – KREDITTEKSPONERING FOR HVER INTERNE RISIKORATING

Kredittrisikoen i SpareBank 1 Factoring AS er relatert til finansierings-/ utlånsrisiko.

I forbindelse med ICAAP benytter SpareBank 1 Factoring AS, standardmetoden for beregning av kredittrisikoen.

Selskapets interne kredittmodell er benevnt struktur-ratingmodellen og er en kombinasjon av risikomodell og effektivitetsmodell. Modellen har til hensikt å finne hvor godt egnet klientens forretning er for factoring og hvor effektivt SpareBank 1 Factoring AS kan drifte avtalen. Således er den ikke direkte henførbar til en risikomodell som har to dimensjoner/akser; rating på klient/kunde og sikkerhetsdekning.

Struktur-ratingmodellen fremstilles i en risikomatrix og konkluderer med lav-, middels- eller høy risiko i engasjementene. Modellen er også grunnlag for fastsettelse av kredittfullmakter.

Utvikling i utlånsporteføljen fra 31.12.18 til og med 31.12.19 fordelt på risikoklasser:

Risikoklasse	31.12.19		31.12.18	
	MNOK	Andel i %	MNOK	Andel i %
Lav risiko	1.607,4	72,0 %	2.353,9	86,2 %
Middels risiko	575,0	25,8 %	363,6	13,3 %
Høy risiko	48,8	2,2 %	11,5	0,4 %
Kredittforringede engasjement	0,0	0,0 %	0,2	0,0 %
Sum utlån	2.231,2	100,0 %	2.729,2	100,0 %

NOTE 13 - MAKSIMAL KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTSTILLELSER

Tabellen nedenfor viser brutto eksponering før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morselskapet		Konsernet	
Brutto eksponering		Brutto eksponering	
2019	2018 NOK 1 000	2019	2018
	FORPLIKTELSER		
-	- Innvilget ikke trukket kredittramme	1 713 749	1 424 109
-	- Benyttede kreditter	1 570 753	2 120 893
-	- Sun innvilgede kredittrammer	3 284 502	3 545 002

Total kredittrisiko avdempes for enkelte av de finansielle eiendelene. Alle utlån innenfor forretningsområdet factoring er sikret ved at det er stillet factoringpant. Finansielle garantier har kontragantier på 90% - 100% av garantibeløpene. Innvilgede ikke trukkede kreditter betinger også at det må ligge fordringer bak trekket. Økt kundekonsentrasjon hos klient vil også automatisk redusere klientenes mulighet for å trekke på rammen.

NOTE 14 - ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVNE UTLÅN OG PREMIEINNTEKTER

Tabellen viser forfalte beløp på utlån, overtrekk på kreditt/innskudd og premieinntekter fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen.

KONSERNET 2019

NOK 1 000	På forespørsel	Under 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder					1 158 836	1 158 836
Forfalt, ikke betalt forsikringspremie	-	46 590	6 579	1 994	13 930	68 954
Sum	-	46 590	6	1 994	1 172 766	1 227 790

KONSERNET 2018

NOK 1 000	På forespørsel	Under 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder ¹⁾					1 020 136	1 020 136
Forfalt, ikke betalt forsikringspremie	-	106 136	3 266	1 627	25 823	136 852
Sum	-	106 136	3 266	1 627	1 045 959	1 156 988

1) 2018-tall er omarbeidet

Utlån til og fordring på kunder -porteføljen består av ervervede misligholdte krav (alle krav over 90 dager) i Modhi Finance AS. Innfrielse av kravene i porteføljene er avhengig av skyldnernes evne til å innfri.

NOTE 15 - GJENVÆRENDE KONTRAKTSMESSIG LØPETID PÅ FINANSIELLE FORPLIKTELSER

KONSERNET 2019

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	229 952	893 556	250 000	4 172 638	100 000	65 243	5 711 389
Kalkulert rente	-	37 762	111 486	267 113	-	-	416 361
Derivater	-	562	421	1 964	30 454	-	33 402
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	-	522	-	-	1 002 196	533 000	1 535 717
Kalkulert rente	-	5 953	17 924	95 507	41 321	-	160 705
Sum finansielle forpliktelser	229 952	938 355	379 831	4 537 222	1 173 971	598 243	7 857 574

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2019 lagt til grunn. For evigvarende ansvarlige lån er kontantstrømmen ført til og med intervallet 1 - 5 år. Hovedstolen er lagt uten forfall.

KONSERNET 2018

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	165 873	259 818	800 000	2 700 000	-	266 039	4 191 730
Kalkulert rente	-	22 775	59 805	119 801	-	-	202 381
Derivater	-	539 681	15	1 578	18 429	-	559 703
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	-	464	-	-	1 001 785	283 458	1 285 707
Kalkulert rente	-	3 121	9 399	50 081	-	-	62 602
Sum finansielle forpliktelser	165 873	825 860	869 219	2 871 460	18 429	1 551 282	6 302 123

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2018 lagt til grunn. For evigvarende ansvarlige lån er kontantstrømmen ført til og med intervallet 1 - 5 år. Hovedstolen er lagt uten forfall.

MORSELSKAPET 2019

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	-	1 311 428	250 000	4 250 000	-	-	5 811 428
Kalkulert rente	-	33 827	99 964	266 205	-	-	399 996
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	-	522	-	-	-	283 000	283 522
Kalkulert rente	-	3 510	10 567	56 307	-	-	70 384
Lånetilsagn	-	-	-	-	-	-	-
Sum finansielle forpliktelser	-	1 349 286	360 532	4 572 512	-	283 000	6 565 330

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2019 lagt til grunn. For evigvarende ansvarlige lån er kontantstrømmen ført til og med intervallet 1-5 år. Hovedstolen er lagt uten forfall.

MORSELSKAPET 2018

NOK 1 000	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten forfall	Totalt
Innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	-	1 462 784	800 000	2 700 000	-	-	4 962 784
Kalkulert rente	-	20 289	52 385	119 801	-	-	192 475
Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjoner	-	464	-	-	-	283 000	283 464
Kalkulert rente	-	3 121	9 399	50 081	-	-	62 602
Sum finansielle forpliktelser	-	1 486 659	861 784	2 869 882	-	283 000	5 501 325

For beregning av kontantstrøm på ansvarlige lån er rentesats ved utgangen av 2018 lagt til grunn. For evigvarende ansvarlige lån er kontantstrømmen ført til og med intervallet 1-5 år. Hovedstolen er lagt uten forfall.

NOTE 16 - NETTO PREMIEINTEKTER FORSIKRING

NOK 1 000	SpareBank 1 Forsikring AS		Fremtind Forsikring konsern		Konsernet	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Brutto premieinntekter	9 227 044	9 200 938	8 602 165	5 803 219	17 829 210	15 004 157
-avgitt reassuranse	180 032	204 350	-	-	180 032	204 350
Sum netto premieinntekter for egen regning	9 047 012	8 996 588	8 602 165	5 803 219	17 649 177	14 799 807

FORSIKRING

For SpareBank 1 Forsikring AS fordeler opptjent premieinntekter seg på følgende bransjer:

NOK 1 000	Ind.rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
Brutto premieinntekter 2019	956 262	1 354 229	5 819 763	362 437	734 355	9 227 044
Brutto premieinntekter 2018	772 169	1 270 335	6 058 586	344 350	755 498	9 200 938

SKADEFORSIKRING

For Fremtind Forsikring konsern fordeler opptjent premieinntekter seg på følgende ulike produktklasser:

PRIVATBETONTE FORSIKRINGER

NOK 1 000	Kombinerte forsikringer		Herav ansvar		Ulykkes- forsikring	Reise- forsikring	Øvrig forsikrin g privat	Sum privat forsikring
	brann	Motorvogn	motorvogn	Fritidsbåt				
Opptjent premie 2019	2 918 303	3 090 402	1 155 132	75 425	140 067	948 948	123 310	7 296 454
Opptjent premie 2018	2 004 032	1 977 921	771 321	70 313	143 807	549 502	58 838	4 804 412

NÆRINGSBETONTE FORSIKRINGER

NOK 1 000	Industri- forsikring	Kombinerte forsikring	Herav ansvar		Ansvar	Yrkesskade	Trygghet	Annet	Sum nærings- forsikring
	brann	mell. brann	Motorvogn	motorvogn					
Opptjent premie 2019	-6 970	375 550	240 797	67 154	65 831	99 245	260 487	108 712	1 143 652
Opptjent premie 2018	-4 755	344 989	208 963	59 785	59 681	96 804	68 076	110 771	884 528

ANDRE FORSIKRINGER

NOK 1 000	Sjø	Energi/olje	Inng. reassuranse	Natur-pooler	Sum andre forsikringer
Opptjent premie andre 2019	-	-	-	162 059	162 059
Opptjent premie andre 2018	-	-	-	114 278	114 278

NOTE 17 - NETTO FORSIKRINGSYTELSE OG ERSTATNINGER FOR EGEN REGNING

NOK 1 000	SpareBank 1 Forsikring AS		Fremtind Forsikring konsern		Konsernet	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Brutto forsikringsytelser og erstatninger	3 843 428	3 210 149	6 135 246	3 713 006	9 978 674	6 923 156
-Reassurandørens andel av erstatninger	-150 261	-154 275	51 208	61 736	-99 053	-92 539
Sum netto forsikringsytelser og erstatninger for egen regning	3 693 167	3 055 874	6 186 454	3 774 743	9 879 621	6 830 617

FORSIKRING

For SpareBank 1 Forsikring AS fordeler brutto erstatninger seg på følgende bransjer:

NOK 1 000	Ind. rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv pensjon	Ulykke	Gruppeliv	Sum
Brutto erstatninger 2019	611 349	582 692	1 956 502	155 005	537 880	3 843 428
Brutto erstatninger 2018	604 771	600 830	1 327 506	140 004	537 038	3 210 149

SKADEFORSIKRING

For Fremtind Forsikring konsern fordeler brutto erstatninger seg på følgende ulike produktklasser:

PRIVATBETONTE FORSIKRINGER

NOK 1 000	Kombinerte forsikringer		Herav ansvar		Ulykkes- forsikring	Reise- forsikring	Øvrig forsikring privat	Sum privat forsikring
	brann	Motorvogn	motorvogn	Fritidsbåt				
Brutto erstatninger 2019	2 307 674	2 111 976	385 039	53 139	198 126	666 572	116 343	5 453 831
Brutto erstatninger 2018	1 552 493	1 094 496	142 358	48 308	162 505	356 616	48 577	3 262 996

NÆRINGSBETONTE FORSIKRINGER

NOK 1 000	Industri- forsikring brann	Kombinerte forsikringer		Herav ansvar		Yrkes- skade	Trygghet	Annet	Sum nærings- forsikring
		mell. brann	Motorvogn	motorvogn	Ansvar				
Brutto erstatninger 2019	33 477	285 354	147 855	7 372	62 645	-15 980	50 399	81 300	645 050
Brutto erstatninger 2018	5 543	201 042	95 230	-2 794	27 201	-58 025	23 074	101 500	395 566

ANDRE FORSIKRINGER

NOK 1 000	Sjø	Energi/olje	Inng. Reassuranse	Naturpooler	Sum andre forsikringer
Brutto erstatninger 2019	-	-10	-864	37 239	36 365
Brutto erstatninger 2018	-	-	-	54 445	54 445

NOTE 18 - FORSIKRINGSFORPLIKTELSER I LIVSFORSIKRING

Konsernet
2019

NOK 1 000	Brutto premiereserve	Tilleggs- avsetninger	Kursregulerings- fond	Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	Sum
Individuell rente/pensjon	8 042 455	145 235	-	-	8 187 690
Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven	163 981	13 531	-	-	-
Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler	2 602 378	131 704	-	-	-
Kontrakter uten rett til andel av overskudd	2 610 385	-	-	-	-
Investeringsvalg	2 665 712	-	-	-	-
Individuell kapital	3 563 127	5 764	-	-	3 568 891
Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven	144 103	-	-	-	-
Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler	314 260	5 764	-	-	-
Kontrakter uten rett til andel av overskudd	376 527	-	-	-	-
Investeringsvalg	2 728 237	-	-	-	-
Kollektiv pensjon	44 151 014	1 185 951	-	805 792	46 142 757
Foretakspensjon uten investeringsvalg	1 667 764	194 863	-	227 457	-
Foretakspensj ordn uten rett til andel overskudd	112 029	-	-	-	-
Fripoliser uten investeringsvalg	9 023 965	991 088	-	-	-
Tjenestepensjonsordninger uten investeringsvalg	840 851	-	-	45 911	-
Tjenestepensjonsordn uten rett til andel overskudd	715 590	-	-	1 630	-
Tjenestepensjonsordn med investeringsvalg	1 019 035	-	-	36 460	-
Innskuddsbaserte pensjonsordninger uten inv.	296 389	-	-	9 994	-
Innskuddsbaserte pensjonsordninger med inv valg	20 148 458	-	-	484 339	-
Pensjonskapitalbevis uten investeringsvalg	346 286	-	-	-	-
Pensjonskapitalbevis med investeringsvalg	9 769 509	-	-	-	-
Pensjonsbevis uten investeringsvalg	211 137	-	-	-	-
Gruppeliv	1 550 248	-	-	4 302	1 554 550
Ulykkesforsikring	442 605	-	-	-	442 605
Kontrakter uten rett til andel av overskudd	442 605	-	-	-	-
Kursreguleringsfond	-	-	2 326 306	-	2 326 306
Totalt alle bransjer	57 749 449	1 336 951	2 326 306	810 094	62 222 799

**Konsernet
2018**

NOK 1 000	Brutto premiereserve	Tilleggs- avsetninger	Kursregulerings- fond	Premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	Sum
Individuell rente/pensjon	7 248 347	155 497	-	-	7 403 843
Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven	85 550	8 207	-	-	-
Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler	2 659 740	147 290	-	-	-
Kontrakter uten rett til andel av overskudd	2 381 064	-	-	-	-
Investeringsvalg	2 121 992	-	-	-	-
Individuell kapital	2 984 267	6 483	-	-	2 990 750
Overskuddsmodell etter forsikringsvirksomhetsloven	153 749	-	-	-	-
Overskuddsmodell etter tidligere gjeldende regler	341 740	6 483	-	-	-
Kontrakter uten rett til andel av overskudd	338 137	-	-	-	-
Investeringsvalg	2 150 641	-	-	-	-
Kollektiv pensjon	35 502 757	821 916	-	719 046	37 043 719
Ytelsesbaserte pensjonsordninger uten investeringsvalg	1 703 335	147 054	-	158 944	-
Foretakspensj ordn uten rett til andel overskudd	86 063	-	-	-	-
Fripoliser uten investeringsvalg	8 356 500	674 862	-	-	-
Tjenestepensjonsordninger uten investeringsvalg	551 612	-	-	33 231	-
Tjenestepensjonsordn uten rett til andel overskudd	470 489	-	-	7	-
Tjenestepensjonsordn med investeringsvalg	648 470	-	-	29 920	-
Innskuddsbaserte pensjonsordninger uten inv.	293 276	-	-	10 394	-
Innskuddsbaserte pensjonsordninger med inv valg	15 790 898	-	-	486 549	-
Pensjonskapitalbevis uten investeringsvalg	315 657	-	-	-	-
Pensjonskapitalbevis med investeringsvalg	7 196 250	-	-	-	-
Pensjonsbevis uten investeringsvalg	90 207	-	-	-	-
Gruppeliv	1 428 113	-	-	3 029	1 431 142
Ulykkesforsikring	461 432	-	-	-	461 432
Kontrakter uten rett til andel av overskudd	461 432	-	-	-	-
Kursreguleringsfond	-	-	1 544 798	-	1 544 798
Totalt alle bransjer	47 624 916	983 896	1 544 798	722 074	50 875 684

NOTE 19 - FORSIKRINGSTEKNISK AVSETNING I SKADEFORSIKRING

NOK 1 000											
Skadeforsikringsforpliktelsler - Direkte forsikring og mottatt proporsjonal gjenforsikring											
	Forsikring mot utgifter til medisinsk behandling	Forsikring mot inntektstap	Yrkesskade-forsikring	Motorvogn-forsikring - trafikk	Motorvogn-forsikring - øvrig	Sjøforsikring, transport-forsikring og luftfart	Forsikring mot brann og annen skade på eiendom	Ansvars-forsikring	Assistanse-forsikring	Forsikring mot diverse økonomiske tap	Sum
Ikke opptjent brutto premie	68 658	16 448	45 461	691 946	1 068 191	59 718	1 417 056	35 680	285 545	73 577	3 762 281
Brutto erstatningsavsetning	629 083	230 061	501 461	867 468	362 434	27 824	1 611 146	94 602	232 041	27 092	4 583 212
Andre tekniske avsetninger											863 078
Sum brutto forsikringsforpliktelsler regnskap	697 741	246 509	546 922	1 559 414	1 430 625	87 542	3 028 202	130 282	517 586	100 669	9 208 570

NOK 1 000

Ikke opptjent brutto premie Solvens II	383 185
Brutto erstatningsavsetning Solvens II	4 008 721
Risikomargin Solvens II	512 028
Brutto forsikringsforpliktelsler Solvens II	4 903 933

Forskjeller forsikringsforpliktelsler regnskap	4 360 232
---	------------------

	Ikke opptjent brutto premie	Ikke opptjent premie for egenregning	Brutto Erstatnings-avsetning	Erstatnings-avsetning for egen regning
NOK 1 000				
1) Naturskadepool 1	72 410	72 410	90 864	90 864
2) TFF 2	0	0	0	0
3) YFF 3	0	0	5 656	5 656
4) Legemiddel 4	0	0	0	0
Sum	72 410	72 410	96 520	96 520

1 Inngår i "Forsikring mot brann og annen

2 Inngår i "Motorvognforsikring trafikk"

3 Inngår i "Yrkesskadeforsikring"

4 Inngår i "Ansvarsforsikring"

BESKRIVELSE AV METODE:

Verdsettelse forsikringsforpliktelser	Regnskapsformål	Solvens II formål
Uopptjent premie	Den delen av forfalte bruttopremier som på balansedagen gjelder de ikke avløpte deler av forsikringenes dekningsperioder (ÅRF §3-5 (1))	Premieavsetningen skal være et beste estimat av kontantstrømmen som relaterer seg til forsikringsforpliktelser som ikke er opptjent for kontrakter innenfor definisjonen av kontraktens grenser. Beste estimat av premieavsetningen beregnes ved å sette opp fremtidige inn- og utgående kontantstrømmer: <ul style="list-style-type: none"> • Fremtidig premie • Fremtidige erstatningskostnader • Forventede administrasjonskostnader knyttet til aktive avtaler • Justering for å ta hensyn til effekten av forventet kundeavgang Fremtidig premie oppstår for kontrakter med terminbetaling, eventuell tilleggspremie og også for juridisk bindende avtaler som enda ikke er aktive. For kontrakter med terminbetaling innebærer dette en reklassifisering av kundefordringer på eiendelssiden av balansen til premieavsetningen.
Erstatningsavsetningen	Skal tilsvare forventede brutto erstatningskostnader for alle skadetilfeller som på balansedagen er inntruffet, men ikke oppgjort (ÅRF §3-5 (3)). Erstatningsavsetningene diskonteres ikke.	Erstatningsavsetningen skal være et beste estimat av kontantstrømmen som relaterer seg til skader som har inntruffet på verdsettelsestidspunktet. Kontantstrømmen inkluderer alle skadeutbetalinger og kostnader knyttet til disse skadene, samt eventuelle inngående kontantstrømmer som kan oppstå som en følge av fremtidig premie, berging, regress eller lignende. Alle kontantstrømmer med mer enn 12 måneders varighet er neddiskontert. Neddiskonteringsraten skal være risikofri og er således ikke relatert til forventet finansavkastning.
Risikomargin	Ikke aktuell	Risikomarginen skal beregnes som kostnaden ved å fremskaffe egenkapital tilsvarende det solvenskapitalkravet som trengs for å holde forsikringsforpliktelsene frem til risikoen er ferdig avløpt.

BESKRIVELSE AV VERDSETTELSE FOR SOLVENSFORMÅL OG VERDSETTELSE I REGNSKAPET:

Beregning av erstatningsavsetningene er basert på bruk av erfaringsdata der det tas utgangspunkt i hvordan erstatningskostnadene utvikler seg over tid. Dette vil omfatte utviklingen i både RBNS-avsetningene og avsetninger for etteranmeldte skader (IBNR-avsetningene). For å beregne erstatningsavsetningen bygges det opp statistiske modeller basert på erfaringstall og informasjon om porteføljeutvikling. Det benyttes følgende hovedtyper av statistiske modeller;

* "Chain ladder"-metoder, der det benyttes historiske data for å estimere faktorer for utviklingen i betalt, fastsatt (betalt+RBNS) og antall skader

* "Forventet skadepresent"-metoder (for eksempel Bornhuetter-Ferguson), der det benyttes en forventet skadepresent for det aktuelle forsikringsproduktet til å estimere gjenstående erstatningsutbetaling

* Metoder der en benytter en kombinasjon av "Chain ladder" og "Forventet skadepresent". En fordel med disse metodene er at man legger mer vekt på erfaringsdata når avviklingen av skadeåret er blitt sikrere

Valg av beregningsmetoder vil være avhengig av forsikringsprodukt og hvor mange års skadehistorikk som er tilgjengelig. I den utstrekning disse metodene er basert på data for historisk erstatningsutvikling blir det forutsatt at det historiske mønsteret for erstatningsutvikling vil fortsette i fremtiden. Det finnes årsaker til at dette ikke vil være tilfelle, og i de tilfeller har man tatt hensyn til dette ved å modifisere parametere som inngår i modellene.

Erstatningsavsetningene til regnskapsformål er ikke diskontert.

NOTE 20 - FORDRING PÅ REASSURANDØR

NOK 1 000	Konsernet	
	2019	2018
Fordring på reassurandør i skadeforsikring	221 823	189 190
Fordring på reassurandør i livsforsikring	360 586	286 411
Gjenforsikringsandel erstatningsavsetning ført brutto	176 064	216 607
Sum fordring på reassurandør	758 141	692 208

NOTE 21 - FORDRING PÅ FORSIKRINGSTAKER

NOK 1 000	Konsernet	
	2019	2018
Hovedforfalt fakturert restanse i skadeforsikring	522 383	461 499
Hovedforfalt ikke fakturert restanse i skadeforsikring	2 758 417	1 787 937
Kundefordringer i livsforsikring	114 428	81 087
Sum fordring på forsikringstaker	3 395 228	2 330 524

NOTE 22 - INNETEKTER OG KOSTNADER FRA FINANSIELLE EIENDELER OG GJELD

Morselskapet		Konsernet	
2019	2018 NOK 1 000	2019	2018
	Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		
	Aksjer og andeler		
-	- Utbytte fra aksjer og andeler	25 482	30 062
-	- Netto urealisert og realisert gevinst/tap av aksjer og andeler	5 486 693	-1 314 810
-	- Sum netto inntekter aksjer og andeler	5 512 174	-1 284 748
	Obligasjoner og sertifikater		
-	- Mottatte og opptjente renteinntekter	580 332	260 224
-	- Netto realisert og urealisert gevinst/tap av rentepapirer	594 521	-70 889
-	- Sum netto inntekter fra obligasjoner, sertifikater, rentefond og andre verdipapirer med fast avkastning	1 174 853	189 336
	Andre finansielle instrumenter		
-	- Mottatte og opptjente renteinntekter	6 176	1 526
-	- Netto urealisert og realisert gevinst/tap derivater og andre finansielle eiendeler	-291 272	-910 112
-	- Sum derivater og andre finansielle instrumenter	-285 096	-908 586
-	- Netto inntekter og gevinst/tap fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	6 401 932	-2 003 998
	Netto inntekter fra obligasjoner vurdert til amortisert kost		
-	- Mottatte og opptjente renteinntekter obligasjoner holdt til forfall	109 374	116 503
-	- Netto realisert og urealisert gevinst/tap obligasjoner holdt til forfall	15 429	-6 726
-	- Netto inntekter fra obligasjoner holde-til-forfall	124 803	109 777
-	- Mottatte og opptjente renteinntekter andre obligasjoner til amortisert kost	281 484	285 673
-	- Netto realisert og urealisert gevinst/tap obligasjoner til amortisert kost	-874	2 110
-	- Netto inntekter og gevinst/tap obligasjoner til amortisert kost	280 610	287 783
61 250	24 349 Renteinntekter på utlån og fordringer	410 399	350 320
-140 487	-82 102 Rentekostnader på finansielle forpliktelser	-251 358	-181 277

NOTE 23 – LEIEAVTALER

Morselskapet			Konsernet	
2019	2018	NOK 1000	2019	2018
Balansførte verdier				
Eiendel				
13 473	-	- Bruksrett - leide lokaler	113 885	-
-	-	- Bruksrett - andre anleggsmidler	723	-
13 473	-	- Sum bruksrett	114 607	-
Forpliktelse				
13 642	-	- Leieforpliktelse - leide lokaler	114 808	-
-	-	- Leieforpliktelse - Andre anleggsmidler	723	-
13 642	-	- Sum forpliktelse	115 531	-
Resultatførte verdier				
-367	-	- Rentekostnader for leieforpliktelsen	-2 194	-
-1 925	-	- Avskrivningsbeløpet for bruksrett - leide lokaler	-20 519	-
-	-	- Avskrivningsbeløpet for bruksrett - andre anleggsm	-253	-
Leieavtaler ikke innregnet iht IFRS 16				
7	-	- Leiekostnader som ikke er innregnet etter IFRS 16	10 546	-
Kontantstrøm				
3 108	-	- Totale kontantstrømmer betalt for leieavtaler	29 848	-

Konsernet

Forfallsanalyse av leieforpliktelser	2019	2020	2021	2022	2023
Leieforpliktelser - leide lokaler	56 938	53 956	45 572	34 488	23 473
Leieforpliktelser - andre anleggsmidler	257	307	260	120	50

Morselskapet

Forfallsanalyse av leieforpliktelser	2019	2020	2021	2022	2023
Leieforpliktelser - leide lokaler	13 642	11 841	10 192	8 422	6 525
Leieforpliktelser - andre anleggsmidler	-	-	-	-	-

SpareBank 1 Gruppen har implementert IFRS 16 Leieavtaler fra og med regnskapsåret 2019. Standarden påvirker både balanse og resultatregnskap.

Leietager skal i henhold til hovedregelen i IFRS 16 innarbeide alle leieavtaler i balansen, ved at forpliktelse til å betale leie over leieperioden samt tilhørende rett til bruk av underliggende eiendel, innregnes. Alle leieavtaler som overfører retten til å kontrollere bruken av en identifisert eiendel ved at leietager bestemmer bruk og mottar de økonomiske fordelene, innregnes. Leieforpliktelsen måles til nåverdien av faste leiebetalinger over leieperioden.

Konsernet har valgt å benytte unntaksregelen ved at leie for kortsiktige leieavtaler med inntil 12 måneders varighet og for avtaler med lav verdi kostnadsføres direkte i resultatregnskapet.

Ved fastsettelse av leieperiode er uoppsigelig leieperiode justert for forlengelsesopsjoner og termineringsrettigheter som det er rimelig sikkert at konsernet vil benytte, lagt til grunn. Det foretas vurdering av nedskrivningsbehov iht IAS 36 for balansført bruksrettighet med

særskilt vurdering av hvordan tilhørende leieforpliktelse skal medtas i vurderingen. Implementering av standarden har medført en økt totalbalanse på totalt i overkant av 15 mill. kroner per. 1. januar 2019.

Ved beregning av implementeringseffekt for leieavtaler som eksisterte ved overgang til ny standard har konsernet valgt å legge modifisert retrospektiv metode til grunn, uten omarbeidelse av sammenligningstall. Implementeringseffekten er ført mot inngående balanse 1. januar 2019 ved at verdien av eiendelene (bruksrettighetene) er målt til verdi lik leieforpliktelsene.

Diskonteringsrente benyttet ved måling av nåverdien av faste leiebetalinger over leieperioden, er fastsatt basert på den marginale lånerente for det aktuelle selskap, eiendel og avtalens gjenværende leieperiode basert på årlig nedbetaling. For avtaler som inngås etter implementeringstidspunktet benyttes diskonteringsrente tilsvarende implisitt rente i leieavtalen hvis denne enkelt kan beregnes og fastsettes.

NOTE 24 – KLASSIFISERING AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER

Konsernet 2019

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler							
Bankinnskudd	13, 28	1 866 569	-	-	-	-	1 866 569
Aksjer og andeler	13, 25, 26	-	-	240	25 814 935	24 634	25 839 809
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	13, 25, 26, 27, 28	9 365 553	1 897 365	-	33 148 079	-	44 410 997
Andre finansielle eiendeler	13, 25, 26	-	-	-	842 673	-	842 673
Utlån til kredittinstitusjoner	13, 14, 25, 28	-	-	-	-	-	-
Utlån til kunder	13, 14, 25, 28	3 389 493	-	-	-	-	3 389 493
Finansielle derivater	9, 13, 25	-	-	697 055	-	-	697 055
Finansielle eiendeler	13	238 491	-	-	-	-	238 491
Sum finansielle eiendeler		14 860 106	1 897 365	697 295	59 805 687	24 634	77 285 087

NOK 1 000	Note	Amortisert kost	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lån og fondsobligasjoner	15, 28, 40	1 535 717	-	-	-	-	1 535 717
Gjeld til kredittinstitusjoner	15, 25, 28, 41	5 008 784	-	-	-	-	5 008 784
Innskudd fra og gjeld til kunder	15, 25, 28, 41	702 605	-	-	-	-	702 605
Finansielle derivater	9, 25	-	-	28 160	5 241	-	33 402
Finansielle forpliktelser		2 226 485	-	-	-	-	2 226 485
Sum finansielle forpliktelser		9 473 592	-	28 160	5 241	-	9 506 993

Konsernet 2018

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler							
Bankinnskudd	13, 28	374 433	-	-	-	-	374 433
Aksjer og andeler	13, 25, 26	-	-	-	20 084 983	46 656	20 131 639
Obligasjoner og sertifikater med fast avkastning	13, 25, 26, 27, 28	9 492 132	2 178 012	-	26 714 478	-	38 384 621
Andre finansielle eiendeler	13, 25, 26	-	-	-	1 566 592	-	1 566 592
Utlån til kunder	13, 14, 25, 28	3 766 129	-	-	-	-	3 766 129
Finansielle derivater	9, 13, 25	-	-	3 349	-	-	3 349
Finansielle eiendeler	13	80 501	-	-	-	-	80 501
Sum finansielle eiendeler		13 713 195	2 178 012	3 349	48 366 052	46 656	64 307 264

NOK 1 000	Note	Amortisert kost	Holdt til forfall	Virkelig verdi trading	Virkelig verdi FVO	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle forpliktelser							
Ansvarlig lån og fondsobligasjoner	15, 28, 40	1 285 707	-	-	-	-	1 285 707
Gjeld til kredittinstitusjoner	15, 25, 28, 41	3 759 818	-	-	-	-	3 759 818
Innskudd fra og gjeld til kunder	15, 25, 28, 41	431 912	-	-	-	-	431 912
Finansielle derivater	9, 25	-	-	559 703	-	-	559 703
Finansielle forpliktelser		1 841 941	-	-	-	-	1 841 941
Sum finansielle forpliktelser		7 319 377	-	559 703	-	-	7 879 081

Morselskapet 2019

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler				
Bankinnskudd	13, 28	358 437	-	358 437
Aksjer og andeler	13, 25, 26	-	4 996	4 996
Utlån til kredittinstitusjoner	13, 25, 28	2 533 644	-	2 533 644
Finansielle eiendeler	13	57 688	-	57 688
Sum finansielle eiendeler		2 949 769	4 996	2 954 766

NOK 1 000	Note	Amortisert kost	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle forpliktelser				
Ansvarlig lån og fondsobligasjoner	15, 28, 40	283 522	-	283 522
Gjeld til kredittinstitusjoner	15, 25, 28, 41	5 811 428	-	5 811 428
Finansielle forpliktelser		34 515	-	34 515
Sum finansielle forpliktelser		6 129 465	-	6 129 465

Morselskapet 2018

NOK 1 000	Note	Lån og fordringer	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler				
Bankinnskudd	13, 28	30 869	-	30 869
Aksjer og andeler	13, 25, 26	-	33 335	33 335
Utlån til kredittinstitusjoner	13, 25, 28	3 133 966	-	3 133 966
Finansielle eiendeler	13	2 682	-	2 682
Sum finansielle eiendeler		3 167 518	33 335	3 200 853

NOK 1 000	Note	Amortisert kost	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle forpliktelser				
Ansvarlig lån og og fondsobligasjoner	15, 28, 40	283 464	-	283 464
Gjeld til kredittinstitusjoner	15, 25, 28, 41	4 962 784	-	4 962 784
Finansielle forpliktelser		103 216	-	103 216
Sum finansielle forpliktelser		5 349 464	-	5 349 464

NOTE 25 – VERDSETTELSESHIERARKI

Konsernet 2019	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelsesteknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelsesteknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
NOK 1000				
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	24 145	489	24 634
Verdipapirer- holdt for handelsformål	-	240	-	240
Herav aksjer og andeler	-	240	-	240
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatet	44 687 975	14 919 211	198 502	59 805 687
Herav aksjer og andeler	25 616 434	-	198 502	25 814 935
Herav obligasjoner og sertifikater	19 071 541	14 076 538	-	33 148 079
Herav andre verdipapirer	-	842 673	-	842 673
Finansielle derivater	-	697 055	-	697 055
Sum eiendeler	44 687 975	15 640 651	198 990	60 527 616
Finansielle derivater	-	33 402	-	33 402
Herav aksjeinstrumenter	-	27 057	-	27 057
Herav renteinstrumenter	-	6 345	-	6 345
Sum forpliktelser	-	33 402	-	33 402

Avstemming av nivå 3

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Inngående balanse	512	-	-
Netto verdiendring ført over utvidet resultat	-	690	-
Kapitalnedsettelse	-	197 812	-
Avhending	-	-23	-
Utgående balanse	198 990	-	-

Total gevinster og tap realiserte og urealisert som er ført over resultatet	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Netto inntekter fra finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	5 512 174	1 174 853	-285 096
Sum urealisert gevinst og tap ført over resultatet	5 512 174	1 174 853	-285 096

Konsernet 2018	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelsesteknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelsesteknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
NOK 1000				
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	46 144	512	46 656
Verdipapirer- holdt til handelsformål	-	220	-	220
Herav aksjer og andeler	-	220	-	220
Verdipapirer - utpekt til virkelig verdi over resultatet	36 588 583	11 777 249	-	48 365 832
Herav aksjer og andeler	20 084 763	-	-	20 084 763
Herav obligasjoner og sertifikater	16 503 821	10 210 657	-	26 714 478

Herav andre verdipapirer	-	1 566 592	-	1 566 592
Finansielle derivater	-	3 349	-	3 349
Sum eiendeler	36 588 583	11 826 962	512	48 416 057
Finansielle derivater	-	559 703	-	559 703
Herav aksjeinstrumenter	-	17 869	-	17 869
Herav valutainstrumenter	-	539 061	-	539 061
Herav renteinstrumenter	-	2 773	-	2 773
Sum forpliktelser	-	559 703	-	559 703

Avstemming av nivå 3

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer	
Inngående balanse	78 750	-	-	
Netto gevinster/tap på finansielle instrumenter	-78 200	-	-	
Netto verdiendring ført over utvidet resultat	-39	-	-	
Utgående balanse	-	512	-	
Total gevinster og tap realiserte og urealisert som er ført over resultatet		Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer	
Netto innt. fra fin instr til vv over res	-1 284 748	189 336	-908 586	
Sum realisert og urealisert gevinst og tap ført over resultatet	-1 284 748	189 336	-908 586	
Morselskapet 2019	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
		Verdsettelsesteknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelsesteknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
NOK 1000	Kvoterte priser i aktive markeder			
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	4 996	-	4 996
Sum eiendeler	-	4 996	-	4 996

Avstemming av nivå 3

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer	
Inngående balanse	23	-	-	
Avhending	-23	-	-	
Utgående balanse	-	-	-	
Morselskapet 2018	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
		Verdsettelses-teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses-teknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
NOK 1000	Kvoterte priser i aktive markeder			
Verdipapirer – tilgjengelig for salg	-	33 312	23	33 335
Sum eiendeler	-	33 312	23	33 335

Avstemming av nivå 3

FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI	Aksjer og andeler	Obligasjoner og sertifikater	Andre verdipapirer
Inngående balanse	23	-	-
Utgående balanse	23	-	-

VERDSETTELSESHIERARKI - FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE TIL VIRKELIG VERDI

Hoveddelen av selskapets finansielle eiendeler er vurdert til virkelig verdi. Virkelig verdi er det beløpet den enkelte eiendel kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle eiendeler og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Eiendelene klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av eiendelen.

Nivå 1

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendels virkelige verdi. Eiendeler klassifiseres i nivå 1 dersom virkelig verdi er fastsatt basert på priser som er enkelt og regelmessig tilgjengelige og representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på en armlengdes avstand.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert under nivå 1

- Andeler i aksje-, obligasjons- og pengemarkedsfond
- Børsnoterte aksjer, statsobligasjoner og statssertifikater med fast avkastning

Nivå 2

Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi for eiendelen ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata. Eiendeler klassifiseres i nivå 2 dersom virkelig verdi er fastsatt med referanse til priser som ikke er kvoterte, men som er observerbare enten direkte (som priser) eller indirekte (derivert fra priser).

Følgende finansielle instrumenter er klassifisert under nivå 2

- Valutaterminer, fremtidige renteaftaler og aksjeswapper hvor virkelig verdi er derivert fra verdien av underliggende instrument
- Obligasjoner og sertifikater som ikke er noterte, eller er noterte, men hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner. De unoterte instrumentene verdsettes basert på observerbare rentekurver og estimert kredittspread der hvor det er aktuelt

Nivå 3

Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata. Eiendeler klassifiseres i nivå 3 dersom virkelig verdi er fastsatt uten å være basert på verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata.

Konsernet har en helt ubetydelig post klassifisert under nivå 3.

Bevegelser mellom nivåene skjer når karakter rundt input til verdsettelse endrer seg.

NOTE 26 – VERDIPAPIRER TIL VIRKELIG VERDI

Konsernet			
Aksjer og andeler		2019	2018
NOK 1 000		Bokført verdi/ virkelig verdi	Bokført verdi/ virkelig verdi
Aksjer og andeler til virkelig verdi		25 815 175	20 084 983
Obligasjoner og sertifikater		2019	2018
NOK 1 000	Risikovekting	Bokført verdi/ virkelig verdi	Bokført verdi/ virkelig verdi
Norske			
Stats og statsgaranterte	0%	1 262 773	776 014
Kredittforetak og bank	10%	3 622 162	1 977 853
Kommuner og fylker	20%	1 713 619	726 028
Kredittforetak og bank	20%	3 722 369	2 435 628
Obligasjonsfond	20%	8 441 633	6 962 025
Pengemarkedsfond	20%	3 823 473	5 121 785
Obligasjonsfond	50%	1 958 778	1 785 588
Kredittforetak og bank	100%	355 250	260 535
Pengemarkedsfond	100%	1 453 486	475 749
Industriforetak	100%	1 697 560	964 530
Sum norske obligasjoner og sertifikater		28 235 977	21 485 736
Utenlandske			
Stats og statsgaranterte	0%	651 917	311 149
Utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	10%	908 471	1 088 828
Kommuner og fylker	20%	85 896	110 071
Kredittforetak og bank	20%	573 268	686 162
Obligasjonsfond	20%	1 578 602	1 052 610
Obligasjonsfond	100%	-	-
Kredittforetak og bank	100%	76 739	167 418
Industriforetak	100%	1 037 209	1 812 503
Sum utenlandske obligasjoner og sertifikater		4 912 102	5 228 742
Sum obligasjoner og sertifikater til virkelig verdi		33 148 079	26 714 478
Andre verdipapirer		2019	2018
NOK 1000		Bokført verdi/ virkelig verdi	Bokført verdi/ virkelig verdi
Hedgefond		-	24
Andre finansielle eiendeler		842 673	1 566 568
Sum andre finansielle verdipapirer til virkelig verdi		842 673	1 566 592
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi		59 805 927	48 366 052

NOTE 27 - OBLIGASJONER MÅLT TIL AMORTISERT KOST

Konsernet	Risiko vekting	2019		2018	
		Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
NOK 1000					
Stats og statsgaranterte	0%	143 714	162 131	237 680	259 687
Norske og utenlandske obligasjoner med pantsikkerhet	10%	2 485 670	2 615 567	2 526 159	2 697 546
Kommuner, fylker, stats og statsgaranterte	20%	2 227 942	2 254 917	2 291 776	2 298 085
Kredittforetak og bank	20%	3 609 512	3 709 433	3 706 526	3 822 956
Stats og statsgaranterte	50%	648 079	676 039	-	-
Kredittforetak og bank	100%	275 632	285 126	244 472	246 711
Industri lån	100%	1 872 368	1 890 728	2 663 530	2 689 527
Sum obligasjoner		11 262 917	11 593 942	11 670 144	12 014 511
<i>Herav børnsnoterte papirer</i>		<i>8 045 355</i>	<i>8 341 328</i>	<i>10 201 290</i>	<i>10 532 397</i>

Morselskapet

Morselskapet hadde ikke obligasjoner målt til amortisert kost i 2019 og 2018.

NOTE 28 - VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER VURDERT TIL AMORTISERT KOST

Morselskapet				Konsernet			
2019	2019	2018	2018	2019	2019	2018	2018
Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
EIENDELER							
2 533 644	2 533 644	3 133 966	3 133 966	-	-	-	-
-	-	-	-	3 389 493	3 389 493	3 766 129	3 766 129
-	-	-	-	11 262 917	11 593 942	11 670 144	12 014 511
358 437	358 437	30 869	30 869	1 866 569	1 866 569	374 433	374 433
2 892 082	2 892 082	3 164 836	3 164 836	16 518 979	16 850 003	15 810 705	16 155 073
FORPLIKTELSE							
5 811 428	5 811 428	4 962 784	4 962 784	5 008 784	5 008 784	3 759 818	3 759 818
-	-	-	-	702 605	702 605	431 912	431 912
283 522	283 522	283 464	283 464	1 535 717	1 535 717	1 285 707	1 285 707
6 094 950	6 094 950	5 246 248	5 246 248	7 247 106	7 247 106	5 477 437	5 477 437
731 000		731 000		731 000		731 000	
1 400 000		1 400 000		1 967 568		1 774 454	
-		-		105 000		105 000	

Amortisert kost innebærer verdsetting av balansepostene etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, eventuelt justert for verdiforringelse. Slike verddivurderinger vil ikke alltid gi verdier som er i samsvar med markedets vurdering av de samme instrumenter. Avvik kan skyldes forskjellige oppfatninger om makroutsikter, markedsforhold, risikoforhold og avkastningskrav, samt avvik i tilgang på presis informasjon.

Tabellene ovenfor gir en oversikt over beregnet virkelig verdi av poster som er bokført til amortisert kost. Verdien er beregnet med utgangspunkt i interne modeller som beregner en teoretisk verdi da det ikke finnes aktive markeder, eller sammenligning mellom priser på instrumentene i porteføljen i forhold til siste tilgjengelige transaksjonspriser. I tilfeller hvor det ikke er relevant prisinformasjon tilgjengelig, er det benyttet et anslag basert på skjønn. Verdsetting til virkelig verdi, er etter sin natur beheftet med betydelig usikkerhet.

OBLIGASJONER TIL AMORTISERT KOST

Obligasjoner som holdes til forfall

Det foreligger ingen objektive indikasjoner på at det har skjedd tap ved verdifall i 2019. I tillegg til en kontinuerlig vurdering av de ulike plasseringene, avholdes det formelle, kvartalsvise verdivurderingsmøter der eksponeringen gjennomgås i detalj med sikte på å avdekke endringer i underliggende risiko. Endringer i kredittvurderinger, endringer i rente og kredittpåslag samt spesifikk makrorisiko er viktige parametere for å vurdere om det har skjedd tap ved verdifall i 2018.

Utlån og fordringer som måles til amortisert kost

I tillegg til en kontinuerlig vurdering av om det har skjedd endringer i verdien av instrumenter som inngår i utlån og fordringer, avholdes det formelle, kvartalsvise verdivurderingsmøter der eksponeringen gjennomgås i detalj med sikte på å avdekke endringer i underliggende risiko. Sentralt for å vurdere verdien, er kredittvurderinger og sannsynligheter for mislighold samt endringer i rente og kredittpåslag.

GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER OG INNSKUDD FRA KUNDER

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder er vurdert til amortisert kost. Noen mindre innskudd med aksjeindekserte avkastning (BMB) er vurdert til virkelig verdi. Virkelig verdi av p.t.-prisede innskudd er derfor satt lik amortisert kost.

VERDIPAPIRGJELD OG ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Verdipapirgjeld til fast rente er vurdert til virkelig verdi, mens verdipapirgjeld til flytende rente og ansvarlig lånekapital er vurdert til amortisert kost. Verdsettingen av gjeld vurdert til amortisert kost er basert på innhentet informasjon fra meglere ("broker quotes") eller beregnet pga. rentekurver innhentet fra Reuters. Verdi ved antatt nytstedelse er lagt til grunn, på tilsvarende måte som for utlån.

Konsernet 2019	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelsesteknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelsesteknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	-	-
Obligasjoner til amortisert kost	-	11 593 942	-	11 593 942
Sum finansielle eiendeler	-	11 593 942	-	11 593 942
Gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	407 410	-	407 410
Ansvarlig lånekapital til amortisert kost	-	1 002 196	-	1 002 196
Sum finansielle forpliktelser	-	1 409 606	-	1 409 606

NOTE 29 - INVESTERINGER I DATTERSELSKAPER

2019

Selskaper	NOK 1 000	Forretningskontor	Andel i %	Aksjekapital	Pålydende per aksje	Bokført verdi
SpareBank 1 Forsikring AS		Oslo	100	3 484	200	4 482 092
Fremtind Forsikring AS		Oslo	65	1 650	100	1 768 537
LOfavør AS		Oslo	51	275	50	13 566
ODIN Forvaltning AS		Oslo	100	9 238	1 000	185 045
SpareBank 1 Factoring AS		Ålesund	100	130 000	568	217 160
Modhi Finance AS		Oslo	100	130 000	1 000	331 827
Conecto AS		Oslo	100	14 909	39	184 293
SpareBank 1 Spleis AS		Oslo	100	500	1	10 000
Sum investering i datterselskaper						7 192 520

2018

Selskaper	NOK 1 000	Forretningskontor	Andel i %	Aksjekapital	Pålydende per aksje	Bokført verdi
SpareBank 1 Forsikring AS		Oslo	100	348 400	200	3 832 091
SpareBank 1 Skadeforsikring AS		Oslo	100	132 000	100	2 080 632
LOfavør AS		Oslo	51	150	50	816
ODIN Forvaltning AS		Oslo	100	9 238	1 000	185 045
SpareBank 1 Factoring AS		Ålesund	100	73 892	568	366 660
Modhi Finance AS		Oslo	100	56 108	432	206 827
Conecto AS		Oslo	100	15 378	40	184 293
Sum investering i datterselskaper						6 904 035

NOTE 30 - INVESTERINGER I TILKNYTTETE SELSKAP

EIERANDEL I TILKNYTTETE SELSKAP

2019 NOK 1 000	SpareBank 1			Sum eierandel i tilknyttede selskaper
	Utvikling DA	Eiendomsverdi AS	BETR AS	
Per 01.01	16 219	112 842	-	129 061
Økning /nedgang eierandel	-	-	7 886	7 886
Resultatandel	-1 374	19 154	-925	16 855
Utbetalt utbytte aksjer og andeler	-	-9 873	-	-9 873
Per 31.12	14 845	122 123	6 962	143 930

2018 NOK 1 000	SpareBank 1			Sum eierandel i tilknyttede selskaper
	Utvikling DA	Eiendomsverdi AS	BETR AS	
Per 01.01	15 974	-	-	15 974
Økning /nedgang eierandel	-	114 476	-	114 476
Resultatandel	245	-1 634	-	-1 389
Per 31.12	16 219	112 842	-	129 061

Stemmeandel er lik eierandel. Forretningskontoret til SpareBank 1 Banksamarbeidet DA er i Oslo.

FINANSIELL INFORMASJON OM TILKNYTTETE SELSKAP

2019 NOK 1 000	SpareBank 1		
	Utvikling DA	Eiendomsverdi AS	BETR AS
Eiendeler	1 312 687	155 957	47 497
Gjeld	1 164 237	44 120	12 689
Inntekter	1 379 397	138 769	6 588
Resultat etter skatt	-13 750	76 466	4 623
Eierandel	10%	25%	20%

2018 NOK 1 000	SpareBank 1		
	Utvikling DA	Eiendomsverdi AS	BETR AS
Eiendeler	1 162 898	114 998	-
Gjeld	1 000 703	40 286	-
Inntekter	1 252 387	121 936	-
Resultat etter skatt	2 450	43 644	-
Eierandel	10%	25%	0%

MORSELSKAPET HAR FØLGENDE FORDRING OG GJELD TIL TILKNYTTETE SELSKAP

NOK 1000	2019	2018
Fordring BETR AS	100	-
Fordring Eiendomsverdi AS	50	-
Fordring SpareBank 1 Utvikling DA	1 383	386
Sum fordring på tilknyttede selskaper	1 533	386

INVESTERING I TILKNYTTETE SELSKAP I MORSELSKAPET SPAREBANK 1 GRUPPEN AS

NOK 1 000	2019	2018
Andeler i BETR AS	8 012	-
Andeler i Eiendomsverdi AS	104 603	114 476
Andeler i SpareBank 1 Utvikling DA	10 147	10 147
Sum aksjer og andeler på tilknyttede selskaper	122 762	124 622

Andel i SpareBank 1 Banksamarbeidet DA er i morselskapets regnskap, etter overgang til IFRS, ført til opprinnelig kost og testet for nedskrivning.

Ved utgangen av 2019, samt ved utgangen av 2018 er det ikke funnet grunnlag for nedskrivning.

NOTE 31 – INVESTERINGSEIENDOMMER

Konsernet

SpareBank 1 Gruppens totale eiendomsportefølje utgjorde 220 089 m² fordelt på 18 eiendommer per 31. desember 2019. Av dette bruker SpareBank 1 Gruppen 42 257m² i egen virksomhet. Samlet ledighetsgrad er ca 10 prosent. Vektet gjenværende leietid for hele porteføljen er 5,2 år. I note 3 «Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper» er sensitivitet nærmere omtalt.

NOK 1 000	2019	2018
Anskaffelseskost per 01.01.	4 181 418	3 804 364
Korreksjon anskaffelseskost IB	-	-
Omarbeidet anskaffelseskost IB	4 181 418	3 804 364
Årets tilgang	807 681	402 300
Årets avgang	-271 906	-25 246
Anskaffelseskost per 31.12.	4 717 193	4 181 418
Akkumulert verdiregulering per 01.01.	1 782 018	1 359 362
Korreksjon akkumulert verdiregulering IB	-	60 746
Omarbeidet akkumulert verdiregulering IB	1 782 018	1 420 108
Årets verdiregulering	1 213 593	361 911
Akkumulert verdiregulering per 31.12.	2 995 611	1 782 018
Balanseført verdi per 31.12.	7 712 804	5 963 436

INVESTERINGSEIENDOMMER FORDELT PÅ GEOGRAFISKE OMRÅDER

2019

NOK 1 000	By/område	Areal m ²	Leieinntekt	Opphørstids- punkt gj.sn. leieforhold	Historisk kostpris	Bokført verdi
TYPE BYGG						
Butikker og kjøpesenter	Oslo	20 116	27 577	2025	346 849	382 216
Kontoreiendom	Oslo	136 438	198 727	2020-2024	3 170 070	5 794 249
Øvrige eiendommer	Østlandet	49 278	79 125	2023-2035	1 123 210	1 536 340
Sum		205 832	305 428	-	4 640 129	7 712 805

2018

NOK 1 000	By/område	Areal m ²	Leieinntekt	Opphørstids- punkt gj.sn. leieforhold	Historisk kostpris	Bokført verdi
TYPE BYGG						
Butikker og kjøpesenter	Oslo	19 370	29 274	2021	344 197	395 969
Kontoreiendom	Oslo	136 825	221 510	2017-2022	2 804 060	4 170 512
Øvrige eiendommer	Østlandet	49 178	74 593	2022-2035	956 118	1 396 955
Sum		205 373	325 376	-	4 104 375	5 963 437

Verdsettelsehierarki

Konsernet 2019	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	Sum
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelsesteknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelsesteknikk basert på ikke observerbare markedsdata	
Investeringseiendom	-	-	7 712 805	7 712 805
Sum eiendeler	-	-	7 712 805	7 712 805

Avstemming av nivå 3

	Investeringseiendom
Inngående balanse	5 963 436
Netto gevinst/tap resultatført	1 213 593

Tilgang/kjøp	807 681
Avhending	-271 906
Utgående balanse	7 712 804
Realisert gevinst/tap og verdiregulering ført over resultatet	
Netto inntekter fra investeringseiendommer	1 213 593
Sum realisert gevinst/tap og verdiregulering ført over resultatet	1 213 593
Verdiendring ført over resultatet	
Netto inntekter fra investeringseiendommer	1 213 593
Sum verdiregulering ført over resultatet	1 213 593

Konsernet 2018	NIVÅ 1 Kvoterte priser i aktive markeder	NIVÅ 2 Verdsettelsesteknikk basert på observerbare markedsdata	NIVÅ 3 Verdsettelsesteknikk basert på ikke observerbare markedsdata	Sum
Investeringseiendom	-	-	5 963 437	5 963 437
Sum eiendeler	-	-	5 963 437	5 963 437

Avstemming av nivå 3	Investeringseiendom
Inngående balanse	5 224 472
Netto gevinst/tap resultatført	361 911
Tilgang/kjøp	402 300
Avhending	-25 246
Utgående balanse	5 963 436
Realisert gevinst/tap og verdiregulering ført over resultatet	
Netto inntekter fra investeringseiendommer	361 911
Sum realisert gevinst/tap og verdiregulering ført over resultatet	361 911
Verdiendring ført over resultatet	
Netto inntekter fra investeringseiendommer	361 911
Sum verdiregulering ført over resultatet	361 911
Overføring mellom nivå 1 og 2	

VERDIVURDERING

Investeringseiendommene bokføres til virkelig verdi. Etter IFRS er virkelig verdi den pris som ville blitt oppnådd ved overføring av en eiendel i en velordnet transaksjon mellom markedsdeltakere på måletidspunktet.

Selskapene benytter en intern kontantstrømsmodell for å beregne virkelig verdi for eiendommene. I modellen estimeres en 30-års kontantstrøm på basis av forventede fremtidige kostnader og inntekter for hver enkelt eiendom. Etter utløpet av det 30. året i kontantstrømmen er det beregnet en sluttverdi. Kontantstrøm inklusive sluttverdien inflateres med forventet prisvekst og diskonteres med et avkastningskrav som består av risikofri rente og et risikopåslag. Risikopåslaget er satt individuelt for hver enkelt eiendom.

Det ble i 2019 gjennomført en omstrukturering av selskapets eiendommer med overføring av andeler i eiendomsselskapene mellom selskapsporteføljen og kollektivporteføljene. For å sikre armlengdes avstand i forbindelse med de planlagte transaksjonene ble det i 2. kvartal 2019 innhentet tre eksterne takster på hver eiendom. Verdireguleringen fulgte av et veid gjennomsnitt av disse takstene. Parallelt med intern verddivurdering ble det ved utgangen av 2019 utført ekstern verddivurdering for fire utvalgte eiendommer i porteføljen for å avstemme markedsutviklingen i perioden. Det er planen at fire eiendommer verddivurderes av to uavhengige selskapet hvert halvår, og at en eiendom skal være overlappende med forrige periode.

Eiendomsporteføljen vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Virkelig verdi er det beløp den enkelte eiendom kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter.

Mer om de viktigste forutsetningene:

LEIEINNTEKTER

For kontorarealer, som utgjør den største arealtypen i porteføljen, benytter konsernet en egen separat modell for å estimere forventet langsiktig kontantstrøm etter utløp av dagens leiekontrakter. Prishistorikk fra reelle kontraktsinngåelser for den enkelte eiendom inngår i datagrunnlaget for å estimere forventet fremtidig leie for arealet. De forventede leieprisene er basert på et definert kartutsnitt, hvor data på løpende markedsleier per kvadratmeter bruttoareal er hentet ut. Det definerte kartutsnittet vil gi et presist bilde på relevante leiepriser i et område. Videre er de løpende leiene i hvert kartutsnitt inndelt i 4 kvartiler. For å få en ytterligere presis vurdering av forventet leie er hver eiendom plassert i én kvartil. Kvartilinndelingen er hovedsakelig basert på historiske kontrakter for eiendommen, men også kalibrert for strategi og forventet utvikling av eiendommen.

For arealtyper som ikke dekkes av leieprisstatistikk, benyttes selskapets egne vurderinger for å finne forventet fremtidig inntekt.

KOSTNADER

Gjennomsnittlige historiske driftskostnader og selskapenes forventninger per eiendom inngår for å estimere forventede kostnader. Som et anslag for forventede eierkostnader på lang sikt benyttes statistikk fra OPAK og Basale. Dersom de historiske kostnadene har vært spesielt høye eller spesielt lave, benyttes ytterpunktene i OPAK/Basale sine anslag for normale eierkostnader for år 1 i kontantstrømmen. Eierkostnadene antas å være stigende med eiendommens alder og vokser lineært til OPAK/Basale anslag for høye eierkostnader over kontantstrømmens lengde.

AVKASTNINGSKRAV

Avkastningskravet består av risikofri rente som endres over kontantstrømmen og risikopåslag som gjelder individuelt for hver eiendom.

RISIKOFRI RENTE

Observasjoner fra transaksjonsmarkedet tyder på at eiendom er lite sensitive til endringer i markedsrentene. I stedet er det langsiktige forventninger til rentenivået som synes å ligge til grunn for eventuelle prisendringer for eiendom. Grunnen til dette kan være at selv de lengste markedsrentene er relativt korte i forhold til forventet varighet på en næringseiendom. Selskapene har valgt å benytte en 10-års swaprente for de første 10 årene i kontantstrømmen, og en antatt langsiktig normalrente på 5 % for de siste 10 årene og for sluttverdien. For årene imellom, fra år 10 til år 20, er det benyttet interpolering mellom de to rentene.

RISIKOPÅSLAG

Selskapene benytter et kategoriseringsverktøy for å anslå risikopåslagene per eiendom. Beliggenhet, kontraktslengde og antatt grad av syklisk karakter i kontantstrømmen til den enkelte eiendom inngår som elementer for å plassere eiendommens vektete risikoegenskaper på en poengskala. Eiendommens plassering på poengskalaen benyttes til å finne eiendommens spesifikke risikopåslag innenfor et spenn mellom antatt høyt og lavt risikopåslag i markedet. Dette spennet blir kalibrert mot observerte nøkkeltall fra transaksjonsmarkedet. Kategoriseringen og kalibreringen skal til sammen bidra til markedsmessig og konsistent verdivurdering til virkelig verdi, både på tvers av eiendommene og over tid.

LATENT SKATT

I forbindelse med verdivurderingen av investeringseiendommene i SpareBank 1 Forsikring er effekten av latent skatt beregnet utenom verdivurderingsmodellen. Latent skatt reduserer verdien av aksjene i et eiendomsaksjeselskap, fordi en eventuell kjøper vil få et lavere avskrivningsgrunnlag ved å kjøpe aksjeselskapet i stedet for eiendommene direkte. Dette er i henhold til normal bransjepraksis. Effekten reduserer virkelig verdi av investeringseiendommene. Pr 31.12 er det bare beregnet latent skatt for de eiendommene som eies av selskapsporteføljen. For de eiendommene som forvaltes i kollektivporteføljen vil det med gjeldende skattelovgivning være mest aktuelt å selge eiendommene direkte.

UTSATT SKATT

Det beregnes utsatt skatt på merverdien av eiendommene i Fremtind konsern.

MORSELSKAPET

Morselskapet hadde ikke investeringseiendommer i 2019 og 2018.

NOTE 32 – EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

2019

Morselskapet

Konsernet

Eiendom, anlegg og utstyr	NOK 1000	Maskiner, inventar, transportmidler og kunst	Bygning og annen fast eiendom	Totalt
- Anskaffelseskost eller regulert verdi per 01.01		353 721	1 347 164	1 700 885
- Korreksjon anskaffelseskost IB		2 468	-1 234	1 234
- Omarbeidet anskaffelseskost IB		353 721	1 347 164	1 700 885
9 109 Årets tilgang		66 912	7 827	74 739
- Årets avgang		-134 128	-	-134 128
- Årets verdiregulering		-	368 817	368 817
- Omregningsdifferanse		-59	-	-59
9 109 Anskaffelseskost eller regulert verdi per 31.12		286 446	1 723 809	2 010 255
- Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 01.01.		258 258	246 820	505 078
13 Årets avskrivning		23 047	68 434	91 481
- Årets nedskrivning		13 115	-	13 115
- Årets avgang avskrivning		-70 534	-	-70 534
- Årets avgang nedskrivning		-214	-	-214
- Omregningsdifferanse		-56	-	-56
13 Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.		223 615	315 253	538 868
9 096 Balanseført verdi per 31.12.		62 832	1 408 555	1 471 387

Dersom bygning eller annen fast eiendom ble vurdert til historisk kost ville balanseførte verdier vært som følger:

Balanseført verdi ved	499 342
Verdireguleringsreser	876 729

SIKKERHETSSTILLELSE

Selskapet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

UUTNYTTEDE DRIFTSMIDLER

Av aktiverte bygninger var 0,0 % ledig.

2018

Morselskapet

Konsernet

Eiendom, anlegg og utstyr	Hele kroner	Maskiner, inventar, transportmidler og kunst	Bygning og annen fast eiendom	Totalt
- Anskaffelseskost eller regulert verdi per 01.01		325 481	1 277 989	1 603 470
- Årets tilgang		27 046	6 541	33 587
- Årets avgang		-	-543	-543
- Årets verdiregulering		-	63 137	63 137
- Anskaffelseskost eller regulert verdi per 31.12		352 527	1 347 124	1 699 651
- Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 01.01.		226 058	189 542	415 600
- Årets avskrivning		33 124	56 354	89 478
- Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.		259 182	245 895	505 078
- Balanseført verdi per 31.12.		93 344	1 101 229	1 194 574

Dersom bygning eller

Balanseført verdi ved

Verdireguleringsreser

SIKKERHETSSTILLELSE

Selskapet har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

UUTNYTTEDE DRIFTSMIDLER

Av aktiverte bygninger var 0,15 % ledig.

NOTE 33 – GOODWILL**GOODWILL**

2019	2019		2019		2018
NOK 1 000	Hist. kost	Tilgang	Nedskrivinger	Bokført verdi	Bokført verdi
Goodwill ved kjøp av SpareBank 1 Forsikring AS	378 656	-	-	199 953	199 953
Goodwill ved kjøp av 49 % av ODIN Forvaltning AS	158 263	-	-	79 131	79 131
Goodwill ODIN ved oppkjøp av Rahastotori/Fondex	50 060	-	-7 600	18 100	25 700
Goodwill ved kjøp av skadeforsikring	553 626	1 300 603	-	1 564 606	264 003
Goodwill SpareBank 1 Factoring AS	10 245	-	-	10 245	10 245
Goodwill ved kjøp av Modhi Collect AS	596	-	-596	-	596
Goodwill ved kjøp av Conecto AS	206	-	-	110 687	110 687
Sum goodwill	1 151 652	1 300 603	-8 196	1 982 722	690 315

Ved overtakelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenslutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3R. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse inntektsføres ved kjøpet. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av netto identifiserbare eiendeler og forpliktelser. Goodwill er antatt å ha ubegrenset levetid. Oppkjøp av et selskap er blant annet basert på strategisk tilpasning og antatt økonomisk lønnsomhet over lang tid. Goodwill fordeles på kontantstrømsgenerende enheter. Goodwill avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36.

Fastsettelse av gjenvinnbart beløp:

Det brukes likviditetsprognoser (etter skatt) basert på 5 års fremskrivninger. Gjenvinnbart beløp på balansedagen beregnes årlig for goodwill som har en ubestemt utnyttbar levetid. Verdien av de ulike kontantstrømsgenerende enhetene er vurdert per 31. desember 2019. Det er benyttet estimerte fremtidige resultatprognoser for produktselskapene. I tillegg trekkes inn forhold som utbyttepolitikk, eierstruktur og distributørene av forsikringsprodukter.

Det kan legges til grunn at det for SpareBank 1 Gruppen konsern vil være en betydelig variasjon i verdiene med hensyn til om verddivurderingen foretas med utgangspunkt i «going concern» eller som en del av en strukturtransaksjon. For alle kontantgenererende enheter utenom datterselskapet SpareBank 1 Spleis AS overstiger gjenvinnbart beløp de balanseførte verdiene, og analysen indikerer derfor at nedskrivning ikke er nødvendig.

Vedlagt følger en tabell knyttet til sensitiviteten til forutsetningene som ligger til grunn for verdiberegningen:

Sensitivitet	Avkastningskrav prognose periode	Terminalvekst	1% økning i avkastningskrav	10% endring i netto kontantstrøm
ODIN Forvaltning AS	8,0 %	2,5 %	MNOK 185	MNOK 125
Conecto AS	8,0 %	2,5 %	MNOK 30	MNOK 19
Modhi Finance AS	10,0 %	2,0 %	MNOK 117	MNOK 84
SpareBank 1 Factoring AS	8,0 %	2,5 %	MNOK 95	MNOK 65
Fremtind Forsikring AS	7,0 %	2,5 %	MNOK 2 809	MNOK 1 505
SpareBank 1 Forsikring AS	7,0 %	2,0 %	MNOK 928	MNOK 492
LOfavør AS	8,0 %	2,0 %	MNOK 2	MNOK 1
SpareBank 1 Spleis AS	IA	IA	IA	IA

AVKASTNINGSKRAV

Avkastningskravet (k) til egenkapitalen er basert på CAPM-modellen:

$$k = r_f + MRP \times \beta$$

Risikofri rente (r_f) antas å være 3 %. Markedsrisikopremien (MRP) forutsettes å være 5 %. Beta (β) antas for de fleste selskapene å være 1.

TERMINALVERDI

Vi antar uendelig levetid for selskapene, som betyr at det ligger betydelig selskapsverdi i tiden etter den eksplisitte prognoseperioden. Denne verdien fremkommer som et terminalledd, der det forutsettes evigvarende kontantstrømmer. Verdien er videre en funksjon av normalisert kontantstrøm, vekst og avkastningskrav. Nominell vekst antas i evighetsperspektivet å være 2,0- 2,5 %.

NOTE 34 – ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER**2019****Morselskap**

		Konsern							
		IT- systemer i bruk	Lisenser	Forsikrings- system egenutviklet	Forsikrings- system under utvikling	Kunde relasjoner	Merkevare	Software	Totalt
Software	NOK 1 000								
-	Anskaffelseskost per 01.01.	545 868	110 366	4 359	8 163	23 318	5 269	34 459	731 802
-	Korrigeringskost per 01.01.	4 545	-	-	-4 545	-	-	180	180
-	Anskaffelseskost per 01.01.	550 413	110 366	4 359	3 617	23 318	5 269	34 639	731 982
172	Årets tilgang	433 724	13 220	9 337	12 990	395 999	-	27 273	892 542
-	Herav utviklet internt	275 862	6 255	-	12 990	-	-	26 553	717 659
-	Herav kjøpt separat	8 793	6 964	9 337	-	395 999	-	548	25 642
-	Årets avgang	-18 723	-	-	-4 542	-23 318	-	-	-46 583
172	Anskaffelseskost per 31.12.19	965 414	123 586	13 696	12 065	395 999	5 269	61 912	1 577 941
-	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 01.01.	393 241	83 395	29	-	23 318	-	3 529	503 513
5	Årets avskrivning	137 954	9 718	1 810	-	79 200	-	5 198	233 880
-	Årets nedskrivning	89 599	-	-	-	-	-	10 000	99 599
-	Årets avgang nedskrivning	-18 723	-	-	-	-23 318	-	-	-42 041
5	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.19	602 071	93 113	1 839	-	79 200	-	18 906	795 130
167	Balanseført verdi per 31.12.19	363 342	30 473	11 857	12 065	316 799	5 269	43 005	782 811

2018**Morselskap**

		Konsern							
		IT- systemer i bruk	Lisenser	Forsikrings- system egenutviklet	Forsikrings- system under utvikling	Kunde relasjoner	Merkevare	Software	Totalt
Software	NOK 1 000								
-	Anskaffelseskost per 01.01.	521 754	102 564	-	5 148	23 318	5 269	6 806	664 859
-	Årets tilgang	24 418	7 802	4 359	3 014	-	-	27 653	67 247
-	Herav utviklet internt	19 788	-	-	3 014	-	-	27 653	50 456
-	Herav kjøpt separat	4 630	7 802	4 359	-	-	-	-	16 791
-	Årets avgang	-304	-	-	-	-	-	-	-304
-	Anskaffelseskost per 31.12.	545 868	110 366	4 359	8 163	23 318	5 269	34 459	731 802
-	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 01.01.	319 467	76 118	-	-	23 318	-	-	418 903
-	Årets avskrivning	52 293	7 277	29	-	-	-	3 529	63 128
-	Årets nedskrivning	21 684	-	-	-	-	-	-	21 684
-	Årets avgang avskrivning	-202	-	-	-	-	-	-	-202
-	Akkumulert avskrivning og nedskrivning per 31.12.	393 241	83 395	29	-	23 318	-	3 529	503 513
-	Balanseført verdi per 31.12.	152 626	26 971	4 330	8 163	-	5 269	30 930	228 289

NOTE 35 – DRIFTSKOSTNADER

Morselskapet		Konsernet	
2019	2018 NOK 1 000	2019	2018
87 645	49 672	1 770 202	1 280 700
801	907	253 123	207 546
7 207	6 344	56 006	112 750
-13 932	30 886	797 749	607 196
81 722	87 809	2 877 079	2 208 192
	Godtgjørelse til revisor		
254	254	3 183	2 327
105	-	1 750	42
-	33	576	408
111	8	694	674
	Godtgjørelse til revisor er oppgitt inklusive merverdiavgift.		
	Personalkostnader		
49 595	26 491	1 507 804	944 208
1 181	2 003	1 603	5 168
12 833	7 035	155 142	95 728
8 624	5 960	137 236	114 694
-	-	-139 490	31 639
2 710	183	53 106	33 057
12 703	8 000	54 800	56 206
87 645	49 672	1 770 202	1 280 700
	Spesifikasjon av pensjonskostnader		
6 991	3 731	132 362	109 560
1 633	2 229	4 874	28 944
8 624	5 960	137 236	138 503

NOTE 36 – SKATT

Sammenheng mellom resultat før skattekostnad og skattegrunnlag

Morselskapet		Konsernet	
2019	2018 NOK 1 000	2019	2018
2 701 837	1 868 787	1 581 156	1 384 421
-74 011	28 118	1 155 930	2 069 799
-	-	-	-1 546 834
-2 869 148	-2 026 351	-1 213 584	-294 433
148 321	811 676	-	-
93 001	15 791	-	-
-	-	-34 836	-30 945
-	698 020	1 488 667	1 582 007
-	-273 788	-	-
-	424 232	1 488 667	1 582 007
-	106 058	376 508	377 710
-4 748	57 470	-277 726	-491 536
-	-	-4	619
-	-	-28 073	-7 737

-	6 209	Øvrige skatteeffekter netto	240	25 746
-4 748	169 737	Skattekostnad(+)/skatteinntekt (-)	70 945	-95 197
-4 748	169 737	Skatt før andre resultatkomponenter	70 946	-95 196
-	-5 441	Skatt på andre resultatkomponenter	33 068	35
		<i>Herav skatt knyttet til:</i>		
-	-5 441	Estimatavvik i pensjonsavtalen	-	-5 441
-		- Revaluering eiendom	87 321	15 784
-		- Justering av forsikringsforpliktelser	-54 253	-10 309
-4 748	164 296	Skattekostnad/skatteinntekt inkludert andre resultatkomponenter	104 014	-95 162
		Utsatt skatt/utsatt skattefordel per 31.12		
-		- Anleggsmidler	77 468	110 775
-		- Verdipapirer	19 811	7 415
		Konto for utsatt inntektsføring		-
-		- Forsikringsmessige avsetninger som er egenkapital	396 261	12 787
-		- Gevinst og tapskonto	540 256	
		Øvrige endringer	240 321	281 433
-		- Sum utsatt skatt	1 274 117	1 096 440
-4 324	-5 961	Anleggsmidler	-54 227	-35 832
		Verdipapirer	131	-3 871
-		- Fordringer	-7 166	-6 661
-42		- Avsetninger	-496	-429
-7 030	-23 938	Usikret lederpensjon	-14 675	-27 731
		Øvrige endringer	-218 290	-
-11 396	-29 898	Sum utsatt skattefordel	-294 722	-74 524
		Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart skattemessig		
-59 432	-36 181	underskudd	-	-
-70 827	-66 080	Utsatt skatt/skattefordel	971 601	1 021 916
-70 827	-66 080	Utsatt skattefordel	971 601	1 021 918
-		- Ikke balanseført utsatt skattefordel	7 689	4 872
-70 827	-66 080	Netto utsatt skatt(+)/utsatt skattefordel(-)	979 290	1 026 790
		Avstemming av skattekostnad/skatteinntekt		
675 459	467 197	25 % av resultat før skatt	401 844	341 134
-717 287	-506 588	Permanente forskjeller	-303 942	-69 181
		Effekt overgnagsregel/ending i skattesats	-	-417 824
37 080	202 919	Skatt av mottatt konsernbidrag	-	-
		- Korreksjon tidligere år	-28 116	-7 735
-	6 209	Føring direkte mot egenkapitalen	-	6 209
-		- Øvrige forskjeller	1 159	52 199
-4 748	169 737	Beregnet skattekostnad(+)/skatteinntekt(-)	70 945	-95 197

Utsatt skattefordel i morselskapet er ført opp i balansen da fremskrivninger av resultater fra datterselskaper tilsier at morselskapets skatteposisjoner utnyttes årlig.

- 1) Konsernets betalbare skatt i 2019 er redusert med skatteeffekten av konsernbidragene da SpareBank 1 Gruppen mener at det er sannsynlig at forslag til vedtakene om konsernbidrag godkjennes, selv om konsernbidragene først blir regnskapsført i vedtaksåret. Utsatt skatt er økt tilsvarende. Bakgrunnen for at det i utgangspunktet ikke er oppført noen betalbar skatt i balansen til SpareBank 1 Gruppen AS i 2019 er at den er resultatført og gjort opp i 2019. Det blir ikke vedtatt konsernbidrag før i påfølgende år, den betalbare skatten vil oppstå etter generalforsamlingen og gjøres opp i samme år. Vi har imidlertid valgt å vise den betalte skatten i note.

NOTE 37 - LØNN OG ANNEN GODTGJØRELSE TIL ADMINISTRERENDE DIREKTØR

NOK 1 000	Lønn/ honorar ¹⁾	Utbetalt bonus ²⁾	Annen godtgjørelse ³⁾	Periodisert pensjonskostnad
LEDELSEN				
Sigurd Aune	3 590	-	144	556
Sum 2019	3 590	-	144	556

¹⁾ Lønn/honorar er utbetalt lønn/honorar i regnskapsåret 2019.

²⁾ Gjelder utbetaling av utsatt bonus. Bonusordningen ble avvirket i 2015.

³⁾ Omfatter telefon, forsikring og andre trekkpliktige ytelser.

NOK 1 000	Honorar	Annen godtgjørelse
STYRET		
Odd Einar Folland	315	-
Finn Haugan	263	-
Arne Austreid	329	-
Jan-Frode Janson	347	-
Richard H. Heiberg	281	-
Tor-Arne Solbakken	347	-
Åse F. Blomkvist	329	-
Tom Egil Tjærebråten	263	-
Peggy Hessen Følsvik	184	-
Sum 2019	2 658	-
Sum 2018	2 707	-

⁴⁾ Honorarbeløpet er utbetalt i regnskapsåret 2019.

SpareBank 1 Gruppen AS med datterselskaper har med unntak av ODIN Forvaltning AS, kun fastlønn og ikke variabel godtgjørelse. En andel av tidligere opptjent og utsatt bonus ble utbetalt i 2018 til et fåtall ledere som tidligere hadde individuelle bonusordninger. Resterende andel av opptjent og utsatt bonus ble utbetalt i april 2018 i henhold til Finansdepartementets forskrift vedrørende godtgjørelse i finansinstitusjoner. Den utsatte bonusutbetalingen var relatert til avkastning på syntetiske egenkapitalbevis basert på utvalgte egenkapitalbevis og aksjer i SpareBank 1 Gruppens eierbanker. Styret tok også i 2018 stilling til om det foreligger forhold som tilsier at det ikke skulle utbetales utsatt bonus.

I gjeldende avtale for administrerende direktør er det regulert at stillingens pensjonsalder for alderspensjon i dag er 67 år, men administrerende direktør har anledning til å fratre ved 65 år i henhold til førtidspensjonsavtale

Administrerende direktør har rett til førtidspensjon tilsvarende 70 % av årslønn fra fylte 65 år til 67 år.

Ved fratredelse før oppnådd pensjonsalder, har administrerende direktør avtale om etterlønn i 12 måneder etter avtalt oppsigelsesperiode på 6 måneder.

Det foreligger ingen forpliktelser overfor styrets leder til å gi særskilt vederlag ved opphør eller endring av vervet. Det foreligger heller ingen avtaler om bonus, overskuddsdeling, opsjoner og lignende til fordel for leder av styret.

Det tilbys lån og enkelte forsikringstjenester til en pris tilsvarende beste kundevilkår. Fordeler som ytes til ledende ansatte og styremedlemmer avviker ikke fra det som gis til øvrige ansatte.

SpareBank 1 Forsikring AS har ingen rabatter på forsikringer til noen ansatte eller styremedlemmer. Alle forsikringsavtaler er gitt på laveste kundevilkår i 2018. Nye skatteregler fra 2019 kan medføre endringer framover.

Alle transaksjoner med nærstående parter er inngått på forretningsmessige vilkår. Se note 38

FORSIKRINGSPREMIE SPAREBANK 1 SKADEFORSIKRING AS 2019

NOK 1 000	Adm.dir	Styret
Årlig premie	28	235
Erstatninger	-	51

FORSIKRINGSPREMIE SPAREBANK 1 SKADEFORSIKRING AS 2018

NOK 1 000	Adm.dir	Styret
Årlig premie	17	398
Erstatninger	-	1 001

NOTE 38 – VESENTLIGE TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER**KONSERNETS TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER:**

Det overordnede prinsipp for transaksjoner mellom SpareBank 1 Gruppen AS og nærstående parter er at disse skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår.

For tjenester ytet direkte til konsernselskaper, samt for fellestjenester som SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Forsikring AS utfører for konsernselskaper og Alliansen gjennom SpareBank 1 Banksamarbeidet DA benyttes kostnadsdelingsprinsippet uten fortjenestepåslag. For øvrige transaksjoner mellom SpareBank 1 Gruppen AS og konsernselskaper benyttes påslag og markedsmessige vurderinger for å fastsette prisen på transaksjoner.

Morselskapet		Konsernet	
2019	2018 NOK 1 000	2019	2018
Salg av tjenester (inntekter)			
2 560	668 Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	461 629	446 317
23 799	5 049 Datterselskap	-	-
13 760	1 024 Tilknyttede selskaper	38 997	14 536
91	- Andre nærstående parter	354 297	687 846
Kjøp av tjenester (kostnader)			
-	- Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-1 475 023	-350 393
-9 954	-6 821 Datterselskap	-	-
-2 359	-1 210 Tilknyttede selskaper	-1 193	-2 526
-	- Andre nærstående parter	-370 907	-583 581
Balanseposter som følge av kjøp og salg av tjenester			
1 547	16 Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-333 823	-58 469
42 729	-3 599 Datterselskap	-	-
-	- Tilknyttede selskaper	223	-339
-	- Andre nærstående parter	-10 055	182 698
Netto leieinntekter			
-3 037	-930 Datterselskap	-	-
Renteinntekter på utlån (+) og rentekostnader på lån (-)			
-140 120	-82 135 Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-104 387	-55 690
48 881	18 874 Datterselskap	-	-
11 186	4 156 Andre nærstående parter	11 186	4 156

Utlån, fordringer og andre finansielle transaksjon			
358 437	30 675 Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	521 746	234 946
1 736 331	1 396 812 Datterselskap	-	-
-	- Tilknyttede selskaper	-	-
Lån, gjeld og andre finansielle transaksjoner			
-5 292 305	-4 043 282 Foretak med felles kontroll eller betydelig innflytelse over foretaket	-5 292 305	-4 043 282

¹⁾ Godtgjørelse til ledende ansatte, styret, er omhandlet i Note 37.

Morselskapet har innvilget avlastningsgaranti overfor datterselskap på 731 (731) mill. kroner.

NOTE 39 - ANTALL ANSATTE OG ÅRSVERK

	Ansatte 31.12.2019	Årsverk 31.12.2019	Gjennomsnittlig antall ansatte 2019	Gjennomsnittlig antall årsverk 2019
SpareBank 1 Gruppen AS	39	39	39	39
SpareBank 1 Forsikring AS	135	132	287	287
Fremtind Forsikring AS	926	904	882	873
ODIN Forvaltning AS	55	55	57	57
LOfavør AS	10	10	10	10
SpareBank 1 Factoring AS	38	38	39	39
Conecto AS	108	105	109	109
SpareBank 1 Spleis AS	6	6	6	6
Modhi Finance AS	10	10	8	8
Modhi Collect AS	36	35	30	30
Modhi Collect AB	5	5	2	2
Sum	1 368	1 338	1 468	1 459

	Ansatte 31.12.2018	Årsverk 31.12.2018	Gjennomsnittlig antall ansatte 2018	Gjennomsnittlig antall årsverk 2018
SpareBank 1 Gruppen AS	11	11	12	12
SpareBank 1 Forsikring AS	791	771	786	767
SpareBank 1 Skadeforsikring AS	35	35	33	33
ODIN Forvaltning AS	58	58	57	57
SpareBank 1 Factoring AS	40	38	41	38
LOfavør AS	11	11	11	11
Conecto AS	114	110	126	121
SpareBank 1 Spleis AS	5	5	2	2
Modhi Finance AS	7	7	6	6
Sum	1 072	1 046	1 073	1 047

NOTE 40 – ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Morselskapet				Konsernet		
2019	2018	NOK 1 000	Rente	Forfall	2019	2018
Ansvarlig lånekapital						
14.12.16 Tidsbegrenset ansvarlig lån						
-	-	Nordic Trustee ASA	NIBOR pluss 3,45%	14.12.2026	1 252 196	1 002 243
83 217	83 193	Eierbanker og Sparebanken Vest	NIBOR pluss 3%	Evigvarende	83 217	83 193
200 304	200 271	Eierbanker og Sparebanken Vest	NIBOR pluss 3%	Evigvarende	200 304	200 271
283 522	283 464	Sum evigvarende ansvarlig lånekapital			1 535 717	1 285 707
283 522	283 464	Sum ansvarlig lånekapital			1 535 717	1 285 707

NOTE 41 – INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER OG KREDITTINSTITUSJONER

Morselskapet			Konsernet	
2019	2018	NOK 1 000	2019	2018
802 644	1 202 966	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	-	-
5 008 784	3 759 818	Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	5 008 784	3 759 818
-	-	- Bankinnskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	229 952	165 873
-	-	- Gjeld til forsikringstakere	472 653	266 039
5 811 428	4 962 784	Sum innskudd fra og gjeld til kunder og kredittinstitusjoner	5 711 389	4 191 730

NOTE 42 – EIERSTRUKTUR

SpareBank 1 Gruppen AS hadde per 31. desember 2019 følgende eierstruktur:

	Antall aksjer	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	381 498	19,50%
SpareBank 1 SMN	381 498	19,50%
SpareBank 1 SR-Bank ASA	381 498	19,50%
Samarbeidende Sparebanker AS	381 498	19,50%
SpareBank 1 Østlandet	242 594	12,40%
Landsorganisasjonen i Norge (LO) /Forbund tilknyttet LO	187 814	9,60%
Totalt antall aksjer	1 956 400	100,00%

Pålydende per aksje er 1 000. Eierandel og stemmeandel er lik.

SpareBank 1 Gruppen AS hadde per 31. desember 2018 følgende eierstruktur:

	Antall aksjer	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	381 498	19,50%
SpareBank 1 SMN	381 498	19,50%
SpareBank 1 SR-Bank ASA	381 498	19,50%
Samarbeidende Sparebanker AS	381 498	19,50%
SpareBank 1 Østlandet	242 594	12,40%
Landsorganisasjonen i Norge (LO) /Forbund tilknyttet LO	187 814	9,60%
Totalt antall aksjer	1 956 400	100%

Pålydende per aksje er 1 000. Eierandel og stemmeandel er lik.

	2019	2018
Utbetalt utbytte per aksje	1739	751

NOTE 43 - HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN, TVISTESAKER

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

I 1. kvartal 2020 ble Norge og verden for øvrig rammet av koronaviruset, noe som blant annet har medført betydelig børsfall, kraftig fall i oljeprisen, vesentlig lavere aktivitet, nedstenging av virksomheter og permitteringer. Dette vil påvirke både resultat, solvensmargin og vekst for flere av selskapene i SpareBank 1 Gruppen konsern.

Den 24. januar 2020 ble fisjon av DNB Livsforsikring AS og SpareBank 1 Forsikring AS' personskadevirksomhet med overføring til Fremtind Livsforsikring AS, selskapsrettslig gjennomført. Fisjonsvederlaget ble ytet i form av aksjer i Fremtind Forsikring AS. Fisjonen er gjennomført med skattemessig og regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2020, og er således uten regnskapsmessig konsekvens for årsregnskapet for 2019.

Det ble i januar 2020 besluttet at Modhi Finance AS skulle kjøpe Conecto AS fra SpareBank 1 Gruppen AS med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2020. Bakgrunnen for omorganisering innen eget konsern er for å bedre drivkraften i innfordringsvirksomheten samlet sett. Man legger til rette for en sterkere samhandling mellom de to selskaper som operer i hver sin ende av verdikjeden i inkassomarkedet.

Det er ikke registrert informasjon om vesentlige hendelser etter balansedagen 31. desember 2019 som påvirker SpareBank 1 Gruppen konsern sitt avlagte årsregnskap.

TVISTESAKER

Som finansforetak vil SpareBank 1 Gruppen konsern regelmessig være part i ulike tvister, kommersielle uenigheter og krav. Per 31. desember 2019 var SpareBank 1 Gruppen konsern part i 28 tvistemål for domstolene. Ingen av disse rettsvistene anses å ha vesentlig betydning for vurderingen av konsernets finansielle stilling.

Rettsvistene gjelder i hovedsak tvister med forsikringstakere og andre forsikringsselskap knyttet til erstatningsoppgjør i forsikringsforhold. Disse sakene avsettes det løpende for i forsikringsselskapenes regnskaper, og utfallet av disse sakene er av uvesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling.

KPMG AS
Særkedalsveien 6
Postboks 7000 Majorstuen
0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til generalforsamlingen i SpareBank 1 Gruppen AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert SpareBank 1 Gruppen AS' årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til SpareBank 1 Gruppen AS per 31. desember 2019 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet SpareBank 1 Gruppen AS per 31. desember 2019 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Stattdiserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Offices in:

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stord
Ålesund	Finnset	Molde	Steinheim
Arendal	Hemmer	Siljan	Tromsø
Bergen	Haugesund	Sandnessjøen	Tromsø
Bodo	Kranvik	Sandnessjøen	Tynset
Drømsen	Kristiansund	Stavanger	Ålesund

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen.

Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.

- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har dekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsen om samfunnsansvar om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokførings praksis i Norge.

Oslo, 3. april 2020
KPMG AS

Geir Moen

Geir Moen
Statsautorisert revisor

STYRETS REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE I ÅRSRAPPORTEN FOR 2019 – POLICY PÅ OMRÅDET

EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har vedtatt at selskapet skal følge Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse av 4. desember 2007, sist revidert 17. oktober 2018, med de forbehold og tilpasninger som følger av at SpareBank 1 Gruppen AS har få aksjonærer, og at aksjen ikke er børsnotert eller gjenstand for regelmessig omsetning.

Anbefalingen er fastsatt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES), og anbefalingen er tilgjengelig på www.nues.no.

REDEGJØRELSE FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

I henhold til anbefalingens pkt. 1 skal styret gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen. Nedenfor følger styrets redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse.

Styret påser at selskapet har god eierstyring og selskapsledelse.

VIRKSOMHET

Selskapets formål er i vedtektene angitt på følgende måte:

«Selskapets formål er å eie aksjer i foretak som etter sine vedtekter skal tilby særlige finansielle tjenester, herunder forsikrings- og verdipapirfondstjenester. Selskapet kan også eie aksjer i selskap som skal utvikle, eie og/eller distribuere programvare- og informasjonsteknologi, markedsførings tjenester, produkter, lisenser, varemerke og andre immaterielle rettigheter, samt utøve virksomhet i tilknytning til dette.»

Styret i selskapet har fastsatt klare mål, strategier og risikoprofil for virksomheten. Med utgangspunkt i selskapets hovedstrategi er det utformet mål, strategier, risikoprofil og verdier som skal legges til grunn ved styringen av selskapet. Selskapets mål og hovedstrategier fremgår av årsrapporten for 2019. Virksomheten drives for øvrig i henhold til norsk lov, offentlige tillatelser og interne regler. Styret har klargjort selskapets verdigrunnlag, og fastsatt etiske retningslinjer. Det er også fastsatt egne instruksjoner for styret og administrerende direktør. Enkelte overordnede styringsprinsipper, aksjonærrettigheter og -plikter fremgår også av aksjonæravtale.

Styret har utformet retningslinjer for samfunnsansvar.

SELSKAPSKAPITAL OG UTBYTTE

Egenkapitalen i selskapet og konsernet tilfredsstillende de krav som følger av lov og forskrifter, og er tilpasset selskapets mål, strategi og risikoprofil. Styret har fastsatt en klar og forutsigbar utbyttepolitikk for selskapet.

Det foreligger ikke styrefullmakter til kapitalforhøyelse eller kjøp av egne aksjer.

LIKEBEHANDLING AV AKSJEIERE OG TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE

Selskapet har bare én aksjeklasse. Likebehandling av aksjeeiere er sikret via vedtekter, styreinstruks, etiske retningslinjer og aksjonæravtaler. Transaksjoner med nærstående forutsettes å skje til markedsmessige vilkår.

Selskapet har ikke etablert tilbakekjøpsprogram for egne aksjer.

Selskapets styreinstruks og etiske retningslinjer inneholder bestemmelser som skal sikre at styremedlemmer og ledende ansatte melder fra til styret hvis de direkte eller indirekte har en vesentlig interesse i en avtale som inngås av selskapet.

AKSJER OG OMSETTELIGHET

Selskapets aksjer er ikke fritt omsettelige. Ved enhver overdragelse av aksjer har de øvrige aksjonærer forkjøpsrett på ellers like vilkår. Hovedbegrunnelsen for omsetningsbegrensningen er at selskapets aksjer ikke er børsnotert, og at selskapet inngår som en del av SpareBank 1-alliansen.

GENERALFORSAMLING

SpareBank 1 Gruppen AS har en konsentrert aksjonærstruktur, og erfaringsmessig er nærmere 100 % av aksjene representert på generalforsamlingene. Selskapet søker å tilrettelegge og avvikle generalforsamlingene i samsvar med Norsk anbefaling, men for et selskap med få aksjonærer, svært liten omsetning i aksjen og hvor samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i styret, er det hensiktsmessig å foreta visse tilpasninger i forhold til anbefalingen.

VALGKOMITÉ

Selskapet har en valgkomité med tre medlemmer valgt av generalforsamlingen. Det er i aksjonæravtale og ved etablert praksis gitt føringer om valg av styremedlemmer i selskapet. Valgkomiteens arbeid er tilpasset selskapets aksjonærstruktur og at aksjene ikke er børsnotert samt at selskapet inngår i SpareBank 1-alliansen.

STYRET, SAMMENSETNING OG UAVHENGIGHET

SpareBank 1 Gruppen AS med datterselskaper inngår som del av SpareBank 1-alliansen, og dette preger også styrets sammensetning. Styret er sammensatt av representanter fra aksjonærene og de ansatte. Samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i styret enten direkte eller indirekte. Generalforsamlingen velger styrets leder. Sammensetningen er nærmere omtalt i eget avsnitt i årsrapporten.

Selskapet har ingen enkeltpersoner som aksjonærer, og følgelig heller ingen styremedlemmer som personlig eier aksjer i selskapet.

STYRETS ARBEID

Styret utøver sitt arbeid i henhold til lov, vedtekter samt fastsatte instruks og retningslinjer. Styret har også fastsatt instruks for administrerende direktør. Styret følger opp internkontrollen i samsvar med forskrift og instruks fastsatt av Finanstilsynet, og har også internrevisjon for konsernet.

Styret kan i henhold til styreinstruksen opprette særskilte utvalg og komiteer, men kan normalt ikke delegere beslutningskompetanse til slike utvalg eller komiteer. Styret besluttet i 2008 å opprette revisjonsutvalg og godtgjøringsutvalg. I 2013 besluttet styret å opprette et risikoutvalg.

Styret foretar en årlig evaluering av sitt arbeid og kompetanse.

RISIKOSTYRING OG INTERN KONTROLL

SpareBank 1 Gruppen AS er som finansforetak underlagt detaljerte regler for risikostyring og intern kontroll. Det gis en beskrivelse av selskapets risikostyring og interne kontroll i styrets årsberetning.

GODTGJØRELSE TIL STYRET

Styrets godtgjørelse fremgår av notene til årsregnskapet. Godtgjørelsen er ikke resultatavhengig. Det er ikke utstedt opsjoner til styremedlemmer.

GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Godtgjørelse til administrerende direktør og ledende ansatte fremgår av noter til årsregnskapet. Styret har fastsatt retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte.

Selskapet avviklet samtlige bonusordninger i løpet av 2015. Opplysninger om tidligere opptjent bonus for administrerende direktør og ledende ansatte er også gitt i note til regnskapet. Det er ikke etablert opsjonsordninger i selskapet.

INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Selskapet tilstreber en åpen informasjonspolitikk overfor markedet. Styret har for øvrig ikke fastsatt retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon til markedet. Selskapets finansielle kalender, regnskapsinformasjon og pressemeldinger legges ut på selskapets IR-side. Årsregnskap presenteres på IR-siden etter avholdt generalforsamling.

Styret har ikke fastsatt retningslinjer for selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen. Samtlige aksjonærer og aksjonærgrupperinger er representert i selskapets styre, og mottar således samme informasjon fra selskapet i egenskap av styremedlemmer.

SELSKAPSOVERTAKELSE

Norsk anbefalings regler på dette området anses ikke for å være relevante for SpareBank 1 Gruppen AS på grunn av aksjonær- og styresammensetning.

REVISOR

Styret har ikke fastsatt retningslinjer for ledelsens adgang til å benytte ekstern revisor til andre tjenester enn revisjon. Revisors rådgivningsvirksomhet er imidlertid, som det fremgår av notene til årsregnskapet, på et beskjedent nivå.

Styret har avholdt ett møte med revisor uten at administrerende direktør eller andre fra den daglige ledelse var til stede.

REVISJONSUTVALGET

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har et revisjonsutvalg bestående av fire av styrets medlemmer. Utvalget består av leder Arne Austreid (SpareBank 1 SR-bank ASA) Jan-Frode Janson (SpareBank 1 Nord-Norge), Mette Nord (LO) og Geir Hjelkerud (hovedtillitsvalgt SpareBank 1 Gruppen AS).

Revisjonsutvalgets sekretær er Brigitte Ninauve (SpareBank 1 Gruppen AS)

Revisjonsutvalgets overordnende funksjon er å føre en uavhengig kontroll med selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som ut fra konsernets organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Minst ett av utvalgets medlemmer må ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon. Revisjonsutvalgets formål, oppgaver og funksjoner er fastsatt i samsvar med internasjonale regler og standarder, og også i samsvar med lovendringene som følge av implementering av EUs revisjonsdirektiv.

Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, og det har i utgangspunktet ikke selvstendig beslutningskompetanse. Revisjonsutvalgets oppgave er blant annet å påse at konsernet har uavhengig og effektiv ekstern revisjon, samt føre tilsyn med regnskapsavleggelsen. Revisjonsutvalget skal også vurdere og overvåke revisors uavhengighet, jf. Revisorloven kapittel 4, herunder særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor eller revisjonsselskapet utgjør en trussel mot uavhengigheten.

Revisjonsutvalget gjennomgår blant annet drifts-, kvartalsrapportering og årsregnskapsrapportering før behandling i styret. Utvalget vurderer særskilt spørsmål vedrørende tolking og overholdelse av regnskapsprinsipper og – praksis, samt verdsettelse av datterselskaper. I sin gjennomgang har utvalget diskusjoner med ledelsen og ekstern revisor. Minst en gang i året har utvalget møte med ekstern revisor uten tilstedeværelse av administrasjonen.

Revisjonsutvalget har avholdt ti møter i perioden april 2019 til og med mars 2020.

REVISJONSUTVALGETS FOKUSOMRÅDER

Finansiell rapportering:

- Vurdere egnetheten av regnskapsprinsippene
- Etablere regler for informasjonsplikt
- Kvalitetssikre overgang til nye regnskapsprinsipper
- Følge opp nyetablerte selskap
- Gjennomgang av store vurderingsposter i regnskapet som goodwill, utsatt skattefordel og annet

Ekstern revisjon:

- Utnevne og gjenvelge revisor
- Diskutere omfanget av revisjon
- Vurdere revisors uavhengighet
- Gjennomgå vesentlige revisjonsfunn
- Kvalitetssikre revisors arbeid

I tillegg til faste saker har utvalget brukt mye tid på regnskapsmessige konsekvenser av verdiregulering av eiendommer i SpareBank 1 Forsikring AS samt sett på kalibrering av den interne verdivurderingsmodellen mot eksterne eiendomstakster. Konsekvenser av fisjon av personforsikringsprodukter har også vært behandlet. Det har vært mye fokus på riktig estimat av forsikringsmessige avsetninger i livselskapet spesielt i forbindelse med overføringen av personforsikringsproduktene til Fremtind Livsforsikring AS. Utbyttepolicy og gjeldsgrad i morselskapet har også vært tema.

RISIKOUTVALGET

Styret i SpareBank 1 Gruppen AS har et risikoutvalg bestående av fire av styrets medlemmer. Utvalget består av leder Arne Austreid (SpareBank 1 SR-bank ASA), Jan-Frode Janson (SpareBank 1 Nord-Norge), Mette Nord (LO) og Geir Hjelkerud (hovedtillitsvalgt SpareBank 1 Gruppen AS).

Risikoutvalgets sekretær er Brigitte Ninauve (SpareBank 1 Gruppen AS).

Risikoutvalget har egen instruks vedtatt av styret. Risikoutvalget er et forberedende og rådgivende utvalg for styret og skal bidra til at risiko- og kapitalstyringen i konsernet støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Risikoutvalget skal overvåke den samlede risiko og vurdere om konsernets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivået og omfanget av virksomheten. Risikoutvalget har ikke selvstendig beslutningskompetanse.

Risikoutvalget har holdt syv møter i perioden april 2019 til og med mars 2020.

RISIKOUTVALGETS FOKUSOMRÅDER

Risk management og internkontroll:

- Gjennomgå risikostyring og compliance i konsernet
- Forstå områder identifisert som nøkkelrisiko (key risk)
- Vurdere effektiviteten av etablerte kontroller
- Mislighetsrisiko
- Omorganisering i konsernet
- Kapitaloptimalisering

Intern revisjon:

- Fastsette arbeidsoppgaver, rapporteringslinje og angi ressurser
- Diskutere omfanget av intern revisjonen
- Komme med innspill på fokusområder
- Vurdere effektiviteten
- Følge opp anbefalinger fra intern revisjon

Risikoutvalget har siste år brukt mye tid på hvitvaskingsregelverk, GDPR regelverket og compliance.

SpareBank 1

